

Dinyeñi sìṅkanni sémeñi pi maha u pyi Zheñezi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeñi funṅo jwumpe e ke

Ṅge sémeñi u nye Kile Jwumpe Sémpii puni ñjncyiñi. U mege nye Zheñezi, kuru mege ñwòḥo ku nye: «tasiige». Uru sémeñi meḡ'à le tasiige, ñaha na ye u na yu dinyeñi tasiige ná sùpyañi ñjncyiñi ná *Izirayeli shiinbii sìṅkanni kyaa na.

Uru sémeñi na yu kabwòḥii shuunni kyaa na. Mà lwó kuni 1 na mà sà ño 11 wuuni na, kuru cyage na yu dinyeñi ná u funṅo yaayi puni sìṅkanni kyaa na, mu à jwo sùpyañi ñjncyiñi kani ná kapiini jyenḡkanni dinyeñi i. Sùpyire kapegigii ñyahañi kurugo, Kile à jwo na uru sí múnyaaayi puni shi bò ná lùbwòḥ'e. Ṅka u à Nuhu shwò lire lùbwooni kakyaare na, ñaha na ye u mpyi a tíi.

Mà lwó kuni 12 wuuni na mà sà ño sémeñi takwòḡe na, kuru cyage na yu *Ibirayima ná u tùluge shiinbii kyaa na, ná pire pi nye Izirayeli shiinbii, pire mpiimu cye kurugo, Kile à jwo na uru sí jwó le ñiṅke sùpyishiñi pun'à ke. Uru sémeñi mú à li cyée na Kile u nye Kafooni, u pyii wuuni li nye sùpyire shiñi puni si dá uru na Ibirayima fiige. U à dá Kile na, ka Kile si u pyi u cevoa maa tunmbyaara le ná u ná u tùluge e.

TUNMBYAARE na nye mu à jwo kàaga, ti maha jà a pyi kànyi shuunni, lire nye me cevee shuunni shwòḥòl'e; yii maha ṅkàa yiy'à na yii à pyi cìnmpyii, lire nye me shinnuu, na yii wà sù kapii pyi u sanṅi na me, fo kacenṅkii kanni.

Kile dinye yaanḡkanni

1 ¹ Dinye tasiige e, Kile à ñjnyañi ná ñiṅke dá. ² Ñiṅke yyaha baa woge ñiṅgage ku mpyi. Lùbwòḥo ná numpini mpyi ku cyeyi puni i. *Kile Munaani sí mpyi na mpéele kuru lùbwòḥe ñjnyañi na.

³ Ka Kile si jwo: «Bèenmpe pu fworo» ka bèenmpe si fworo. ⁴ Kile à bèenmpe nya p'à ñwò, ka u u pu ná numpini láha yiye na. ⁵ Maa bèenmpe mege le canṅke, maa numpini mege le numpilage. Ka numpilage si wwò, ka ñyèḡe si múgo, ka kuru si mpyi canṅcyiige.

⁶ Nye ka Kile si nùr'a jwo: «Lwòḥe ku táa, laaga ku pyi ku shwòḥòl'e.» ⁷ Maa kuru laage yaa, mà tèḡ'a ñiṅke lwòḥe ná ñjnyañi lwòḥe láha yiye na. Ka lire si mpyi li jwuṅkanni na. ⁸ Ka Kile si kuru laage mege le ñjnyañi. Ka numpilage si wwò, ka ñyèḡe si múgo, ka kuru si mpyi canzhònwoge.

⁹ Nye ka Kile si nùr'a jwo: «Ñjnyañi ñwòḥo lwòḥe ku bínni cyaga ñiṅkin i, cyage sanṅke ku pyi tawaga.» Ka lire si mpyi li jwuṅkanni na. ¹⁰ Ka u

u tawage mege le ñiŋke, lwɔh'à bínni cyage ñkemu i ke, maa kuru mege le suumpe lwɔhe. Maa lire nya l'à jwɔ.

¹¹ Nye ka Kile si jwo na yaayi shiŋi puni yi fyin ñiŋke na, sùmaŋi ná cire, yi i yasere pyi yi tàanna ná yi shiŋi i. Ka lire si mpyi li jwuŋkanni na.

¹² Ka yaayi shiŋi puni si fyin ñiŋke na, sùmaŋi ná cire, maa yasere pyi mà tàanna ná yi shiŋi i. Ka Kile si lire nya l'à jwɔ. ¹³ Ka numpilage si wwɔ, ka ñyège si múgo, ka kuru si mpyi canntanrawoge.

¹⁴ Nye ka Kile si núr'a jwo na bènmpɛ yaayi yi pyi ñiŋyiŋi na, yi i canŋke ná numpilage tegeni láha. Yire yi pyi tàafyee mpiimu pi sí raa katángii ná canyi ná yyeegii cyêre ke. ¹⁵ Yire yaayi yi pyi ñiŋyiŋi na, yi raa bènmpɛ tírige ñiŋke na. Ka lire si mpyi li jwuŋkanni na. ¹⁶ Ka Kile si bènmpɛ yaaya nimbwoyo shuunni yaa. Maa yi puni nimbwɔhe yaha canŋke ñuŋɔ na, maa nimbileni yaha numpilage ñuŋɔ na. Maa wɔrigii mú yaa. ¹⁷ Kile à yire yaayi yaha ñiŋyiŋi na, bà yi si mpyi s'a bènmpɛ kaan ñiŋke na mɛ. ¹⁸ Maa yi tiŋe canŋke ná numpilage ñuŋɔ na, bà yi si mpyi si numpini ná bènmpɛ tegeni láha yiye na mɛ. Ka Kile si lire nya l'à jwɔ. ¹⁹ Ka numpilage si wwɔ, ka ñyège si múgo, ka kuru si mpyi cansicyere woge.

²⁰ Nye ka Kile si núr'a jwo: «Nyii yaayi yi ñyaha teetee lwɔhe e, saŋcyɛnre mú ti yíri t'a mpéele ñjaampe e.» ²¹ Maa lwɔhe nyii yaayi nimbwoyi ná lwɔhe nyii yaayi shiŋi sanŋi puni yaa teetee, maa yi pyi yi ñyaha yi tàanna ná yi shiŋi puni i. Maa saŋcyɛnre yaa mú mà tàanna ná ti shiŋi i. Maa lire nya l'à jwɔ. ²² Kile à jwɔ le y'á, maa jwo yi si teetee yi i suumpe lwɔhe ñi. Maa jwo na saŋcyɛnre mú ti ñyaha ñiŋke na. ²³ Ka numpilage si wwɔ, ka ñyège si múgo, ka kuru si mpyi canŋkaŋkuro woge.

²⁴ Nye ka Kile si núr'a jwo ñiŋke ku ñi nyii yaayi shiŋi puni na, mu à jwo yatɔre, ñiŋke yafiliyi, ná sige yaare, yi puni ná yi shiŋi. Ka lire si mpyi li jwuŋkanni na. ²⁵ Ka Kile si sige yaare yaa ti shiŋi puni, maa yatɔre yaa ti shiŋi puni, maa ñiŋke yafiliyi yaa yi shiŋi puni mú. Ka u u lire nya l'à jwɔ.

²⁶ Cyire puni ñwɔhɔ na, Kile à jwo: «Nye numɛ, wuu sùpyaŋi yaa wuye fiige, u u mpyi wuu málwɔɔ. Bà u si mpyi si mpyi fyaabii puni ñuŋɔ na, si mpyi saŋcyɛnre ñuŋɔ na, si mpyi yatɔre ñuŋɔ na, si mpyi ñiŋke ná ku ñuŋɔ yafiliyi puni ñuŋɔ na mɛ.»

²⁷ Ka Kile si sùpyaŋi yaa uye málwɔɔ.

U à u yaa u yabiliŋi fiige.

Maa u yaa nɔ ná ceewe.

²⁸ Ka Kile si jwɔ le pi na, maa jwo: «Yii si, yii ñiŋke ñi, yii i ntèen ku ñuŋɔ na. Yii i mpyi fyaabii ná saŋcyɛnre ná nyii yaaga maha nyii yaaga ku ñyè ñiŋke na ke, yire ñuŋɔ na.»

²⁹Nye ka Kile si núr'a jwo: «Yii wíi. Mii à ñiŋke sùmaŋi shiŋi puni ná cire shiŋi puni yasere kan yii á, yi pyi yii yalyíre. ³⁰Mii à nyepuruge (nyapuruge)* ná wyempuruyi puni kan sige yaare ná yatöre ná saŋceer'á, yire si mpyi ti yalyíre.» Ka lire si mpyi li jwunƙanni na. ³¹Ka Kile si li nya na uru kapyiŋkii pun'à jwɔ sèè sèl'e. Ka numpilage si wwɔ, ka nyège si múgo, ka kuru si mpyi canbaani woge.

2 ¹Nye ñiŋyiŋi ná ñiŋke ná yi funŋɔ yaayi pun'à yal'a kwɔ amuni. ²Kile à kwɔ u báaraŋi puni na ke, ka u u ñɔ canŋke baashɔnwoge e. ³Puru ñɔmpe kurugo, u à báraga le canŋke baashɔnwoge e, maa kuru pyi u wogo, ka kuru canŋke si kuye wwú canyi sanŋyi i.

⁴Nye ñiŋyiŋi ná ñiŋke yaanƙanni l'à pyi lire.

Adama ná Awa kani

Nye tɛni i Kafoonji Kile à ñiŋyiŋi ná ñiŋke yaa ke, ⁵cige mpyi na sàha ñkwɔ a fyín ñiŋke na me, sùma mú mpyi na sàha ñkwɔ a fyín me, jaha na ye Kafoonji Kile mpyi na sàha zàha cyán me. Sùpya mú mpyi ñiŋke na si ñkwɔ raa ku fàa me. ⁶Kànƙuraŋɔ* mpyi maha fwore ñiŋke e, maha mpyi lwɔhɔ na ku puni lwúu.

⁷Ka Kafoonji Kile si ñiŋke pwoore tà lwɔ mà tɛg'a ñɔŋi* cyeere yaa. Lire kàntugo, ka u u shiŋi kafɛge fwɔ a le u múnawyiini i, ka tire cyeere si mpyi nyii yaaga.

⁸Ka Kafoonji Kile si cikɔɔgo yaa Edeni kini canŋa fworompe e, nàŋi u à yaa ke, maa uru yaha wani. ⁹Maa ciyi shiŋi puni pyi y'à fyín ñiŋke na, cire nisɔnante ntemu yasere t'à táan ke. Maa shiŋi cige yaha cire puni ñiŋke e, ná cige ñkemu ku maha sùpyaŋi pyi u à kacenni cè a wwú kapiini i ke.

¹⁰Baŋi wà lwɔhɔ mpyi na fwu na fwore Edeni kini i, kuru ku mpyi na fwu cire jwɔh'i, wani u mpyi a táa baŋkenyi sicyere. ¹¹Baŋkenje ñiŋcyiige mege nye Pishɔn, kuru na fwu na ntùuli Kyavila kini puni funŋke e. Seenŋi na nye lire kini i. ¹²Uru seenŋi nye seenŋi yabili biliŋi. Sinme nùguntanga wumɔ mú na ntaa wani, pu mege nye bideliyɔmu, ná lulushiŋi wà, u mege nye onikisi. ¹³Baŋkenje shɔnwoge mege nye Gikyɔn, kuru na fwu na ntùuli Kushi kini puni funŋke e. ¹⁴Baŋkenje tanrawoge mege nye Tigiri. Kuru na fwu Asiri kini canŋafyinmpe e. Sicyerewoge mege nye Efirati.

¹⁵Nye ka Kafoonji Kile si sùpyaŋi yaha Edeni cikɔɔge e, ur'à ku fàa, u s'a ku kàanmucaa. ¹⁶Maa yi jwo u á: «Mu sí n-jà raa nte cire puni yasere lyí, ¹⁷ŋka mu aha bú kapiini ná kacenni ñcèŋi cige yasere tà lyí canŋke ñkemu i ke, mu sí n-sii n-kwú.»

¹⁸Nye lire kàntugo, ka Kafoonji Kile si jwo: «Nàŋi u kwôro uye ñiŋkin, lire nye a jwɔ me. Mii sí tegefoo yaa u á ñgemu u sí n-yaa ná u e ke.»

¹⁹ Kafoonji Kile mpyi a pwoore tà lwó mà tég'a sige yaare ná saŋcyɛɛnre puni yaa, nyɛ, maa ti puni yaha sùpyaŋi taan, maa u kàanmucya, pyiŋkanni na u sí ti meyi le ke, mege maha mege u à le ti mú niŋkin niŋkin na ke, yire meyi y'à pyi ti meyi. ²⁰ Nàŋi mpyi a meyi le yatɔɔre puni na, maa meyi le saŋcyɛɛnre puni na, maa meyi le sige yaare puni na, mà li ta yire yaayi puni i u mpyi a tɛgɛfoo ta uye na, ŋgemu u sí n-yaa ná u e mɛ.

²¹ Nyɛ ka Kafoonji Kile si nàŋi ŋón'a cùnno. Mà u yaha puru ŋɔɔmpe na, ka u u u bèɛncibileni là niŋkin wwû, maa kyambyimpe pà tég'a lire wyiini tò. ²² Lire bèɛncibileni, Kafoonji Kile à yaa ceewe, mà kan nàŋ'á. ²³ Tèni i nàŋ'á ceɛŋi nya ke, ka u funntangawuŋi si jwo

«Anhaan, numɛ sa, mii shiŋi u ŋge.

U kaciiy'à fworu mii kaciiyi i.

U cyeer'à fworu mii cyeere e.

U mege sí n-le ceewe,

Naha na ye u à fworu nòŋi i^a.»

²⁴ Lire kurugo nòŋi sí u tuŋi ná u nuŋi yaha si mpwɔ u cwɔŋi na, pi mú shuunni si mpyi shin niŋkin^b. ²⁵ Nòŋi ná ceɛŋi cípyire wuu pi mpyi. Ŋka wà nyɛ a mpyi a cwònrɔ ná w'e mɛ.

Nàŋi ná u cwɔŋ'á Kile jwɔmɛeni yaha

3 ¹ Nyɛ Kafoonji Kile mpyi a sige yaare ntemu yaa ke, wwòŋi u mpyi a cyiige tire puni na. Canŋka, ka wwòŋi si jwo ceɛŋ'á: «Sèe wi na Kile à jwo, yii àha ŋkwò cikɔɔge cire yasɛere tà lyí mà?» ² Ka ceɛŋi si jwo: «Wuu sí n-jà cikɔɔge cire yasɛere lyí yoo!» ³ Ŋka cige ku nyɛ cikɔɔge niŋke e ke, Kile à jwo wuu àha kuru woore lyí mɛ, na wuu bá ká n-sii n-bwòŋ ti na mɛ, na lire ká mpyi, wuu sí n-kwú!» ⁴ Ka wwòŋi si jwo ceɛŋ'á: «Sèe bà mɛ, yii sì n-sii n-kwú mɛ!» ⁵ Kile à yire jwo, paha na ye u à cè yii aha kure cige yasɛere tà lyí canŋke ŋkemu i ke, yii sí n-pyi uru Kile yabiliŋi fiige, yii nyiigii sí múgo, yii sí kacenni cè n-wwû kapiini i.»

⁶ Nyɛ ka ceɛŋi si li nya na ŋke cige yasɛere sí n-táan sèl'e, ti lem'à jwɔ, ti mú sí n-jà sùpya yákili múgo, si mu pyi kacèŋɛ. Ka u u tà kwòŋ a lyí, maa tà kan u pooŋ'á, u à lyí, uru na mpyi wani ná u e. ⁷ Pi à tire lyí ke, ka pi i piye pyiŋkanni nya, maa jɔcè na pire cípyire wuu pi nyɛ. Ka pi i ntashan cige wepyi yà kwòŋ a tutu mà le piye na.

^a*Eburubii shɛɛnre e, nòŋi ná ceɛŋi jwuŋkanni mpyi na ŋko si mpyi niŋkin.

^b2.24 Pii maha jwo: Lire kurugo nòŋi ná u cwɔŋi sí n-wwò si mpyi shin niŋkin, nòŋi ná u cwɔŋi shwòhòŋ'á yaa u jwɔ mà tòro nòŋi ná u sifeebii wuŋi na.

Kile à lanjanke nkemu cyán nàŋi ná u cwoŋi ná wwòŋi na ke

⁸Nye yàkoŋke, nàŋi ná ceen'á Kafooŋi Kile tùmpe lógo, u u uye jaare cikwoge e ke, ka pi i fê a ŋwòhò u yyaha na cire shwòhòl'e. ⁹Ka Kafooŋi Kile si nàŋi yyere: «Taa mu de?» ¹⁰Ka u u Kile pyi: «Mii à mu tùmpe lógo cikwoge funŋke e ke, ka mii i fyá, jaha na ye mii cípyire wu u nye, lire l'á mii pyi mii à ŋwòhò.» ¹¹Ka Kile si jwo: «Jofoo u à mu pyi na mu cípyire wuŋi u nye ye? Mii à mu sige cige nkemu yasere na ke, tire tà bà mu à lyí mà?» ¹²Ka nàŋi si jwo: «Ceeri mu à kan mii á ke, uru u à tà kan mii à lyí de!»

¹³Ka Kafooŋi Kile si ceeri yíbe: «Naha shi mu à pyi ame ye?» Ka ceeri si jwo: «Wwòŋ'á mii ŋwòfaanŋa, ka mii i tà lyí.»

¹⁴Ka Kafooŋi Kile si jwo wwòŋ'á:

«Ná mu s'á ŋen'a lire pyi,
mii à mu lánja
yatwore ná sige yaare sannte puni shwòhòl'e,
mu sí raa filili ma yaceni na
s'a nticyenŋi mûre
ma shìŋi canmpyaagii puni i.

¹⁵Mii sí pege le mu ná ceeri shwòhòl'e,
si kuru pege ninuge le mu yasege ná ceeri woge shwòhòl'e.
U aha mu ta, u sí mu ñũŋke bwòŋ n-jya,
mu mú ká u ta, maa u ño nintaani na.»

¹⁶Maa jwo ceeri'á

«Mii sí là bàre mu laani ñjyàŋi na.
Mu lahigii zini sí n-waha sèl'e.
Mu la si mpyi si ma poonŋi jà,
ŋka uru u sí n-pyi mu ñũŋ na.»

¹⁷Maa jwo nàŋ'á

«Mu à ŋen'a taha ma cwoŋi ŋwòmèeni fye e,
mii à yi jwo mu á ma hà cige nkemu yasere lyí me,
tire mu à lyí.

Nye ñĩŋk'á kèege mu kurugo,
mu sí raa ŋkànre sèl'e s'a ma ŋwòlyiŋi taa ñĩŋke e
ma shìŋi canmpyaagii puni funŋke e.

¹⁸Ŋgure ná nyepege sí n-fyín ñĩŋke na,
mu ñjyàŋi sí raa fwordo mu yafaanyii i.

¹⁹Mu sí raa lyí ma byeeni fùnmpe e,
fo zà mu núruŋò ñĩŋke e,
jaha na ye pwordo ti nye mu,

mu sí nùru n-pa n-pyi tire pwoore ninure.»

Kile à Adama ná Awa kòr'a yige cikòoge e

²⁰Nye cyire karigii puni kàntugo, Adama à u cwoŋi mege le Awa, jaha na ye uru u à pyi sùpyire puni nuŋi. (Awa mege jwòhe ku nye shìŋi.)

²¹Ka Kafoonji Kile si yatòore tà seeyi pyi vàanya mà le Adama ná u cwoŋi na. ²²Maa jwo «Numε, sùpyanji nye wuu fiige, u à kacenni ná kapiini cè a wwù yiye e. Wuu u sige u àha ŋkwò shìŋi cige yaseere tà kwòŋ njyî si ŋkwòro shì na fo tèekwombaa mε.» ²³Amuni l'à pyi, ka Kafoonji Kile si u kòr'a yige Edeni kini cikòoge e, maa u pyi u sà a jìŋke fàa, Kile à u yaa ná jìŋke ŋkemu pwoore e ke.

²⁴Nye amuni Kile à Adama ná Awa kòrò. Maa sherubenbii^c pìi yaha cikòoge canja fworompe e pi a ku kàanmucaa. Maa ŋwòtòongò nawogo yaha ku u fyíngε, maa sùpyire tεgele kwòŋ shìŋi cige na.

Kaŋε ná Abeli à sàrayi wwù Kile á

4 ¹Nye Adama à wwò ná u cwoŋi Awa e, ka u u laa lwó maa Kaŋε si, maa jwo: «Ei! Mii à pùnambile si Kafoonji Kile barag'e.» ²Lire jwòhò na, ka u u nùr'a laa lwó, maa Kaŋε còŋŋi *Abeli si. Ka Abeli si mpa mpyi mpàbyi, ka Kaŋε si mpa mpyi faapyi.

³Tèni là à tòro ke, ka Kaŋε si u kεrege yaseere tà pyi sàraga Kafoonji á. ⁴Ka Abeli mú si u mpàbilini là cù mpàpyire njncyiire e mà bò, maa li sìnmpε kyaare pyi sàraga Kafoonji á. Ka Abeli ná u sàrage kyaa si ntáan Kafoonji á. ⁵Ŋka Kaŋε ná u woge kyaa nye a mpyi a táan u á mε. Ka lire si Kaŋε lùuni yîrige sèl'e, ka u u yyaha tanha.

⁶Nye ka Kafoonji si Kaŋε yíbe: «Naha k'à mu lùuni yîrige fo mu à yyahe tanha amε ye? ⁷Mu kapyiŋkii ká jwò, tá mu jìŋke si n-yîrige mii yyaha taan mà? Ŋka mu kapyiŋkii ká mpi, kapiini mpyiŋi lage sí n-pyi mu na bà nanjyaaga maha mpyi ná kyaare lage e, maa yatòoge per'a sige si ku ta jçù mε. Ŋka mu s'à yaa mu u jçù maye na.»

⁸Nye canjka, ka Kaŋε si u còŋŋi pyi na pi shà sige e. Mà pi yaha wani, ka Kaŋε si jçwo u còŋŋi Abeli na a bò.

⁹Lire kàntugo, ka Kafoonji si Kaŋε yíbe: «Taa mu còŋŋi, Abeli nye ke?» Ka Kaŋε si u pyi: «Mii à cè la? Taha mii u nye na còŋŋi sançwònsigini la?» ¹⁰Ka Kafoonji si jwo: «Naha kafiile mu à pyi amε ye? Mu à ma còŋŋi bò kε? Mii à u sishange nya jìŋke na ke, l'à pyi mu à jwo u na ŋkwúuli na mii u uru ŋkooŋi wwù. ¹¹Nye jìŋke k'à mu còŋŋi sishange bya mu cye

^cSherubenbii na nye Kile melekεebii shiŋi wà, fukanyi maha mpyi pi na, pi maha mpyi Kile jwò kurugo.

kurugo ke, kur'à mu lánja. ¹² Mâ lwó nume na, mu aha núr'a jìngke fâa, mu saha sì raa nta pyi k'e me. Mu sí raa fahafaha raa ntùuli jìngke na.»

¹³ Ka Kaɲe si jwo Kafoonji á: «Mu à mii lùbyage pyi weege lwɔhɔ, mii si n-jà ku bya me. ¹⁴ Nye mu à mii kòr'a yîrige faanji tapyige e. Mii sí n-sà ɲwɔhɔ mu yyaha na tatɔɔnge e, s'a fahafaha raa ntùuli jìngke na. Shin maha shin u à mii ta ke, uru sí mii bò.» ¹⁵ Ka Kafoonji si jwo Kaɲe á: «Lire mpyi ɲye me, shin maha shin u à mu bò ke, lire kapiini fwooni sí n-tò urufoo na fo tooyi baashuunni.» Ka u u fyè bwɔn Kaɲe na, shin maha shin u á círe ná u e ke, urufoo kà ɲkwɔ u bò me. ¹⁶ Ka Kaɲe si yîri Kafoonji taan, maa ɲkàr'a sà ntèen Nɔdi kinni i Edeni canɲa fworompe e. ^d

Kaɲe tùluge kani

¹⁷ Lire ɲwɔhɔ na, ka Kaɲe si ceewe lèɲe, maa pùnambile si u na, maa li mege le Enɔki. Ka u u kànha faanra maa u jyaɲi Enɔki mege le kuru na. ¹⁸ Nye Enɔki à Iradi si, ka Iradi si Mɛkwuyayeli si, ka Mɛkwuyayeli si Metushayeli si, ka uru si Lemeki si.

¹⁹ Lemeki mpyi ná cyee shuunni i. Wà mege na mpyi Ada, u saanji woge sí mpyi Zila. ²⁰ Ada à pùnambile si, lire mege ɲye Yabali. Uru tùluge shiimbii pi na yatɔɔre byíi, marii jaare na ntùuli. ²¹ Yabali cɔɔnɲi u mpyi Yubali, uru u mpyi ɲkɔnɔbwɔnbii ná tìmpirewyyibii tulyage. ²² Zila mú a pùnambile si, lire mege mpyi Tubali Kaɲe. Ur'à pyi tunntun. U mpyi maha dàɲyaɲi ná tɔɔntire yaayi yaa. Tubali Kaɲe cɔɔnɲi mpyi pùceebile, u mege mpyi Naama.

²³ Canɲka, Lemeki à jwo u cyeebil'á:

«Ada ná Zila, yii lógo na ɲwɔ na.

Yii niɲgyiigii múgo.

Nò maha nò cyege ká nɔ mii na ke, mii sí n-sii urufoo bò.

Nàɲjiibile maha nàɲjiibile l'à kampee tìri mii na ke, mii sí n-sii urufoo bò.»

²⁴ L'à cyèe na Kaɲe mbòɲi fwooni sí n-tò urufoo na fo tooyi baashuunni.

Ŋka, mii, Lemeki, mii mbòɲi fwooni sí n-tò urufoo na fo tooyi beetaanre ná ke ná baashuunni.»

²⁵ Nye ka Adama si núr'a pùnambile si u cwoɲi na maa lire mege le Seti. Ka Awa si jwo: «Kaɲe à *Abeli bò. Lire e, Kile à pùnambilini labere kan mii á Abeli cyaga.» ²⁶ Nye ka Seti mú si pùnambile si, maa li mege le Enɔshi.

Lire tène i, ka sùpyire si nta a li ɲwɔ cù na Kile père maa u pyi Kafoonji Kile.

^dNɔdi mege ɲwɔhe ku ɲye: «tukanha baa», Edeni woge sí ɲye: «kìre nisinaɲa».

Adama tùluge

5¹ Adama tùluge shiinbii meyi yi nye nje. Canŋke Kile à sùpyanji yaa ke, u à u yaa uye fiige. ²U à u yaa nò ná ceewe, maa jwó le pi á, maa pi mege le sùpya.

³Adama à yjee ŋkuu ná bejjaaga ná ke ta, maa pùnambile si uye málwɔɔ. Maa u mege le Seti. ⁴Seti siŋkwooni jwɔhɔ na, Adama à yjee ŋkwuu baataanre pyi sahaŋki. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ⁵U shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu baaricyeere ná bejjaaga ná ke, ka u u ŋkwû.

⁶Seti à yjee ŋkuu ná kaŋkuro ta maa Enɔsi si. ⁷Enɔsi siŋkwooni kàntugo na, Seti à yjee ŋkwuu baataanre ná yjee baashuunni ta. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ⁸Seti shìŋi canmpyaagii pun'à pyi yjee ŋkwuu baaricyeere ná yjee ke ná shuunni, ka u u ŋkwû.

⁹Enɔsi à yjee beecyeere ná ke ta, maa u jyanji Kena si. ¹⁰Kena siŋkwooni kàntugo na, Enɔsi à yjee ŋkwuu baataanre ná ke ná kaŋkuro ta. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ¹¹Enɔsi shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu baaricyeere ná kaŋkuro, ka u u ŋkwû.

¹²Kena à yjee beetaanre ná ke ta, maa u jyanji Malaleli si. ¹³Malaleli siŋkwooni kàntugo na, Kena à yjee ŋkwuu baataanre ná beeshuunni ta. Cyire funŋke e, u à pyiibii piiberii si. ¹⁴Kena shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu baaricyeere ná ke, ka u u ŋkwû.

¹⁵Malaleli à yjee beetaanre ná kaŋkuro ta, maa u jyanji Yeredi si. ¹⁶Yeredi siŋkwooni kàntugo, Malaleli à yjee ŋkwuu baataanre ná bejjaaga ná ke ta. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ¹⁷Malaleli shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu baataanre ná yjee beecyeere ná yjee ke ná kaŋkuro, ka u u ŋkwû.

¹⁸Zheredi à yjee ŋkuu ná beetaanre ná shuunni ta, maa u jyanji Enɔki si. ¹⁹Enɔki siŋkwooni kàntugo na, Zheredi à yjee ŋkwuu baataanre ta. Cyire funŋke e u à pùnampyire ná pùceepyire si. ²⁰Zheredi shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu baaricyeere ná yjee beetaanre ná shuunni, ka u u ŋkwû.

²¹Enɔki à yjee beetaanre ná kaŋkuro ta, maa u jyanji Metushala si. ²²Metushala siŋkwooni kàntugo, Enɔki à jaare Kile kuni i yjee ŋkwuu taanre funŋ'i. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ²³Enɔki shìŋi canmpyaagil'à pyi yjee ŋkwuu taanre ná yjee beetaanre ná yjee kaŋkuro. ²⁴Enɔki à u shìŋi puni pyi Kile kuni i. Lire kàntugo, u saha nye a kwôro naha diŋyenji i me, naha na ye Kile à u lwó a kàr'a sà yaha uye taan.

²⁵Metushala à yjee ŋkuu ná beecyeere ná baashuunni ta, maa u jyanji Lemeki si. ²⁶Lemeki siŋkwooni kàntugo na, Metushala à yjee ŋkwuu baashuunni ná beecyeere ná shuunni pyi. Cyire funŋke e u à pyiibii

piiberii si. ²⁷ Metushala shìŋi canmpyaagil'à pyi yee ñkwuu baaricyeere ná beetaanre ná baaricyeere, ka u u ñkwû.

²⁸ Tèni i Lemeki shìŋi mpyi yee ñkuu ná beecyeere ná shuunni ke, u cwoŋ'à pùnambile si u á. ²⁹ U à li mege le Nuhu, maa jwo: «Kafoonji Kile à ñŋke kèege, maa wuu yaha báarawayi ñjemu na ke, ñge pyàŋi u sí n-pa wuu funpyi ñŋe, si wuu yige tire kanhare e.»^e

³⁰ Nuhu siŋkwooni kàntugo na, Lemeki à yee ñkwuu kaŋkuro ná beecyeere ná yee ke ná yee kaŋkuro pyi. Cyire funŋke e u à pyiibii piiberii si. ³¹ Lemeki shìŋi canmpyaagil'à pyi yee ñkwuu baashuunni ná yee beetaanre ná yee ke ná yee baashuunni, ka u u ñkwû.

³² Tèni i Nuhu shìŋi mpyi yee ñkwuu kaŋkuro ke, u cwoŋ'à pùnampyire taanre si a taha tiye na. Tire ti nye Shemu ná Kyamu ná Zhafeti.

Kile à jwo na uru sí múnyaaayi shi bò

6 ¹⁻² Tèni i sùpyir'à li ñwò cù na ñyahage ñŋke na ke, Kile à nyii yaayi ñjemu dá ñŋyŋi na ke, ka yire si li ñya na pùcepyire t'à si ñŋke na ke, tire lem'à ñwò, maa tire tà cwòŋrò mà pyi pi cyee. ³ Lire e, Kafoonji Kile à jwo: «Mii si ñe sùpyire ti kwôro shì na me, ñaha na ye pi à cyé mii jwumpe na^f. Mii sí pi yaha pi yee ñkuu ná benjaaga ta, si nta pi shi bò. ⁴ Mà lwó lire tèni i, yire Kile yaday'à wwò ná sùpyiibii pworibil'e, maa pyii si pi na, ñire pyiibii na mpyi sùpyibwoyo nintònyo. ñire pi mpyi tèeciini nàntefebii, pi mege mpyi a fworo sèl'e.

⁵ Nye Kafoonji à li ñya na sùpyire peg'à pèl'a tòro ñŋke na, na pi funŋò sòŋŋore nye a sii yaaga me, fo kapiini kanni canŋa maha canŋa. ⁶ Lire kurugo, u à nùr'a li ta sùpyire ñjaambaan'à pwóro ti ñjaanji na. Ka u u yyaha tanha sèl'e. ⁷ Maa jwo: «Mii à sùpyire yaa, ñka mii sí ti shi bò ñŋke na, mà bàra yatòre ná sige yaare ná yafiliyi ná sanicyeere na, ñaha na ye nume mii ñyin'à fworo yi ñjaambaanji na.» ⁸ Ñka Nuhu wi ke, u kyaa mpyi a táan Kafoonji Kile á.

Kile à jwo uru sí Nuhu ná u pyenge shiinbii shwò

⁹ Nuhu taŋjaanji u nye ñge: Nuhu mpyi a tíi, tìgire cyaga mpyi u na u tìŋi sùpyire shwòhòl'e me. Kile kuni kanni i u mpyi na ñaare. ¹⁰ Pùnampyire taanreŋi u à ta ke, ñire pi nye Shemu ná Kyamu ná Zhafeti.

¹¹ Lire tèni i, ñŋyey' à kèege Kile nyii na. Sùpyire mpyi a pi tiye na, cyeyi puni i. ¹² Kile à pa li ñya na ñŋyey' à kèege, sùpyire puni kapyiŋkil'à pyi kapegii, ¹³ kuru cyage e, ka Kile si jwo Nuhu á: «Ná ñŋke kàmpanŋyi pun'à ñŋ pege na, lire kurugo, mii à li yaha si sùpyire puni shi bò. Mii

^eNuhu mege ñwòhe ku nye: «funŋŋe».

^f«pi à cyé mii na», lire nye me: «pi nye kwùŋi tæere e»

sí n-sii ti ná jìŋke kèege sɔncyɛn. ¹⁴Lire e, mu sí batobwɔhɔ yaa ná cige shìwoɛ e ná nyɛge e⁸ maa u funŋke ná u kàntuge wɔɔɔ ná mánalwɔhe e.

¹⁵U yaanŋkanni li nde, u tɔɔnmpe nyɛ meterii ŋkuu ná beeshuunni ná ke, u yɛparampe nyɛ meterii bejjaaga ná kaŋkuro, u yerempe nyɛ meterii ke ná kaŋkuro. ¹⁶Yapwɔɔ yaa u na, maa meterɛ taaga yaha yapwɔɛ ná batonɔ ŋkèrɛŋkii shwɔhɔl'e. Maa tajiye yaa u ŋkèrɛ na, maa u yaa sankazuu: jwɔhɔbaga, niŋibaga ná niŋibaga.

¹⁷Mii wi ke, mii sí n-pa zànbwɔhɔ cyán jìŋke na, yaaga maha yaaga ku na ŋòni ke, si yire puni shi bò. Yafyin sì n-kwôro nyii na mɛ. ¹⁸Mii sí tunmbyaara^h le ná mu i. Jyè batonɔ i ná ma jyaabii ná ma cwoŋi ná ma napworibil'e.

¹⁹⁻²⁰Nyii yaayi shiŋi puni sí n-pa mu á, saŋcyɛnre ná yatɔɔre ná sige yaare ná yafiliyi, bà yire si mpyi si ŋkwôro nyii na mɛ. Ma a yi shiŋi puni shuunni shuunni nò ná ceewe le bakwɔɔge e. ²¹Ma a yalyîre shiŋi puni lwɔ a le k'e, yii ná yir'á.»

²²Nyɛ lire Nuhu à pyi. Kile à kyaa maha kyaa jwo u á ke, u à lire pyi.

Nuhu à jyè batonɔ i

7 ¹Lire kàntugo, ka Kafoonɔ Kile si yi jwo Nuhu á: «Numɛ, yii jyè uru batonɔ i, mu ná ma pyenge shiinbii, paha na ye mii à li nya mu kanni u à tii mii yyahe taan sùpyire puni shwɔhɔl'e. ²Múnayaayi shiŋi puni yi sí n-jà n-kan sáraga Kile á ke, mu sí yire nàmbaa baashuunni ná cyee baashuunni lèŋɛ batonɔ i. Múnayaayi shiŋi puni yi nyɛ yi sì n-jà n-kan sáraga Kile á mɛ, ma a yire nò niŋkin ná ceewe niŋkin lèŋɛ. ³Ma a saŋcyɛnre shiŋi puni nàmbaa baashuunni ná cyee baashuunni lèŋɛ, bà ti shiŋi si mpyi t'áha mpîni mɛ. ⁴Naha na ye ku sanŋa nyɛ cibilaaga niŋkin, mii sí zàhe cyán jìŋke na, si nta canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni. Mii à múnayaaga maha múnayaaga yaa ke, mii sí yire puni shi bò jìŋke na.»

⁵Kafoonɔ à kyaa maha kyaa jwo Nuhu á ke, u à lire pyi.

⁶Nyɛ canŋke zànbwɔh'á pa jìŋke na ke, lir'à pyi mà Nuhu shìŋi ta yɛɛ ŋkwuu baani. ⁷Ka Nuhu ná u jyaabii ná u cwoŋi ná u napworibii si jyè batonɔ i, si shwɔ zànbwɔhe na. ⁸⁻⁹Múnayaayi yi sí n-jà n-pyi sáraga Kile á, ná nje yi nyɛ yi sì n-jà n-pyi sáraga Kile á mɛ, ná saŋcyɛnre ná jìŋke yafiliyi pun'á pa jyè Nuhu fye e batonɔ i, shuunni shuunni, nɔ ná ceewe, bà Kile yabiliŋi mpyi a yi jwo Nuhu á mɛ.

⁸«ná nyɛge e» lire nyɛ mɛ «maa bakwɔɔge taa taa bapya fiige»

^hTUNMBYAARE na nyɛ mu à jwo kàaga, ti maha jà a pyi kanyi shuunni, lire nyɛ mɛ cevee shuunni shwɔhɔl'e;

¹⁰ Cibilaaga à tòro ke, ka zànbwàhò si jcwò jìŋke na.

Lubwooni kani

¹¹ Lir'à pyi mà Nuhu shìŋi ta yyeè ñkwuu baani. Lire yyeeni yìŋke shònwoge, canmbilini ke ná baashònwuuni, kuru canŋke jìŋke lùbilibii ná ñìyìŋi wuubii pun'à múgo, ka lwòhe si fworò mà jìŋke cù.

¹² Nyè ka zàhe si jcwò jìŋke na, canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni. ¹³ Kuru canŋke yabilinji, Nuhu ná u cwoŋi ná u napworibii ná u jyaabii taanreŋi, Shemu, Kyamu, ná Zhafeti à jyè batonji i, ¹⁴ ná sige yaare ná yatòre shìŋi puni, ná jìŋke jyiyaare puni ná saŋcyèenre shìŋi puni. ¹⁵ Yire múnyaayi pun'à jyè batonji i Nuhu fye e, yaaga maha yaaga ku na ñòni ke, yire puni shuunni shuunn'à jyè. ¹⁶ Múnayaayi puni, yi puni shuunni shuunn'à jyè batonji i, nò ná ceewe, mu à jwò bà Kile à yi jwò Nuhu á me. Lire kàntugo, ka Kafoonji si ku jwòge tò.

¹⁷ Nyè zànbwàh'à cwo jìŋke na, maa mpa canmpyaa beeshuunni. Lwòh'à jyaaha fo mà batonji yìrig'a taha, marii ñkèège ná u e. ¹⁸ Lwòh'à pa jyaaha mà dùgo sèl'e jìŋke ñìyìŋi na, ka batonji si yìr'a taha. ¹⁹ Ka lwòhe si wá na jyahage fo mà janyi nintònyì puni jùŋjò jò. ²⁰ Lwòh'à janyi tò, mà dùg'a nò meterii baashuunni na. ²¹ Múnayaayi puni yi mpyi jìŋke na ke, yire pun'à kwù: saŋcyèenre ná yatòre ná sige yaare ná yafilii ná sùpyire. ²² Múnayaaga maha múnyaaga ku mpyi jìŋke na ke, yire pun'à kwù, lwòhe wuyi kanni y'à kwòro jyii na. ²³ Kile à yi puni shi tò, mà lwò sùpyire na mà kàre yatòre na, mà sà nò yafilii ná saŋcyèenre na. Nuhu ná múnyaayi yi mpyi ná u e batonji i ke, yire kanni y'à kwòro jyii na.

²⁴ Ka lwòhe si jìŋke jùŋjò jò mà ta canmpyaa ñkuu ná beeshuunni ná ke.

Kile à zànbwòhe yyèŋe

8 ¹ Ñka Kile jye a funŋjò wwò Nuhu ná sige yaare ná yatòre na batonji funŋke e me. U à kafèège pyi ku u fwu jìŋke na, ka lwòhe si wá na ntìre. ² Ka jìŋke lùbilibii ná ñìyìŋi zàhe wyigigii si ntò, ka ku u yyère. ³ Ka lwòhe si wá na fwu na ñkèège, canmpyaa ñkuu ná beeshuunni ná keŋ'à ta cyi tòro ke, ka lwòhe fàhe si jcyèrè.

⁴ Yìŋke baashònwoge, canmpyike ná baashònwuuni, ka batonji si ntùg'a tèn Arara kini jaŋke kà juy'i. ⁵ Ka lwòhe si ñkwòro na ntìre fo mà sà nò yìŋke ke woge na, kuru canmpyicyiini janyi jùjy'à fworò.

⁶ Canmpyaa beeshuunni kàntugo, Nuhu mpyi a jwòge ñkemuu yaa batonji na ke, ka u u ku múgo. ⁷ Ka u u fwònrògo yaha a fworò, ka kuru si wá na sì, marii ma, fo ka jìŋke lwòh'à sà ñkwò. ⁸ Ka u u mpánmpòrògo yaha k'à fworò, ku sà wii kampyi lwòh'a kwò. ⁹ Ñka mpánmpòròg'à fworò

ke, ku nyɛ a tatɛnge ta mɛ, lwohe mpyi ñɩŋke cyeyi puni i, ka ku u núr'a kàre Nuhu yyére. Ka u u cyege yige mà tɛg'a ku cù a lɛɛɛ batonji i.

¹⁰Maa canmpyaa baashuunni yaha cyi à tòro, maa núr'a mpánmpɔɔge yaha k'à fwoɔ. ¹¹Yàkoŋke, ka mpánmpɔɔge si láha a jyè batonji i ná olive cige wyempurug'e ñwɔge e. Lire e, Nuhu à cè na pà a fwoɔ lwohe e sèl'e. ¹²Maa canmpyaa baashuunni yaha cyi à tòro sahaŋki, maa núr'a mpánmpɔɔge yige. K'à fwoɔ kuru tɔɔge e ke, ku saha nyɛ a núr'a pa u yyére mɛ.

¹³Yyeeni Nuhu shìŋ'à pyi yyeɛ ñkwuu baani ná yyeɛ ñɩŋkin ke, lire yyeeni canmpyicyiini, ñɩŋke mpyi a li ñwɔ cù na lwohe byii. Ka Nuhu si batonji ñɩŋɩwɔge múgo maa wíi, maa li nya na lwohe mpyi na ñkwùu ñɩŋke na. ¹⁴Lire yyeeni yizhwɔnwoɛ canmpyibeenjaaga ná baashwɔnwuuni, lwoh'à kwɔ ñɩŋke na feefeefe.

¹⁵Lire tɛni i, ka Kile si jwo Nuhu á ¹⁶«Fwoɔ batonji i, mu ná ma cwoŋi, ná ma jyaabii ná ma napworibii. ¹⁷Sige yaare ná yatɔɔre ti nyɛ ná mu i ke, ti shiŋi puni ná ñɩŋke yafiliyi ná saŋcyɛɛnre, yi puni yige, yi raa si ñɩŋke cyeyi puni i, yi raa sini yi raa nyahage.»

¹⁸Nyɛ Nuhu à fwoɔ batonji i ná u jyaabii ná u cwoŋi ná u napworibil'e. ¹⁹Sige yaare ná yatɔɔre ná ñɩŋke yafiliyi ná saŋcyɛɛnre pun'à fwoɔ batonji i, yi shiŋi pun'à fwoɔ yiye ñɩŋkin ñɩŋkin.

²⁰Ka Nuhu si sáraya tawwúgo yaa Kafoonji Kile mɛge na. Sige yaare ná yatɔɔre ná saŋcyɛɛnre ti sí n-jà n-kan sáraga Kile á ke, u à tire tà pyi sáraya nizógoyo Kile á. ²¹Ka yire *sárayi nùgutaangawuyi si Kafoonji Kile lùuni bò. Ka u u jwo uye funŋi: «Mii saha si ñɛ ñɩŋke kɛge sùpyire kurugo mɛ, sùpyaŋi múnaani méɛ ká ntaha kapegigii mpyiŋi na, fo u nimbilere wuŋi. Mii saha si ñɛ múnayaayi puni shi bò, bà mii à li pyi mɛ.

²²Mà ñɩŋke yaha wani,
 ñɛmpe ná sùmakwɔngigii si n-kwɔ mɛ,
 wyeere ná kafwuge si n-kwɔ mɛ,
 nùŋgwɔhe ná bènge si n-kwɔ mɛ,
 numpilage ná canŋke mú si n-kwɔ mɛ.»

Kile à tunmbyara le ná Nuhu i

9 ¹Nyɛ Kile à jwó le Nuhu ná u jyaabil'á, maa jwo pi á: «Sege ku táan yii na, yii pyii ñɩnyahamii si, yii i ñɩŋke ñɩ.» ²Yii sí n-sii n-pyi fyagara yaaga ñɩŋke múnayaayi pun'á, sige yaare ná yatɔɔre ná saŋcyɛɛnre ná ñɩŋke yafilyi ná fyaabii. Mii sí yi yaha yire puni ñɩŋɔ na. ³Mii sí yire múnayaayi puni kan yii á yi pyi kyara, bà mii à fyânha a sùmanji kan yii á mɛ.

⁴Ŋka yii àha múnayaage kà pyi kyara si ku múnaani yaha k'e me, lire ɲwɔhɔ ku ɲye, yii àha ku sishange yaha k'e si ku pyi kyara me. ⁵Yii sishange ku ɲye yii múnaani ke, yaaga maha yaaga k'à ku pyi k'à wu ke, mii sí yibige pyi ku kyaa na. Naŋiyaaga ká sùpya bò, mii sí uru múnaani kyaa yíbe kuru naŋiyaag'á, sùpya ká u supyiŋee bò, mii sí uru múnaani kyaa yíbe urufol'á.

⁶Kile à sùpyaŋi yaa uye málwɔɔ.

Lire e, sùpya ká u supyiŋee múnaani kwɔn,
urufoo wun'à yaa li kwɔn sùpya cye kurugo mú.

⁷Ŋye yii pi ke, sege ku táan yii na, yii pyii niŋyahamii si, yii tɛg'a ɲiŋke ɲí.»

⁸Lire kàntugo, Kile à núr'a jwo Nuhu ná u pyiibil'á ⁹«Numɛ, mii yabilinɲi sí *tunmbyara le mii ná yii shwɔhɔl'e si ti le ná yii tɔluge e, ¹⁰si ti le ná múnayaayi puni i, mu à jwo saŋcyɛɛnre, yatɔɔre, sige yaare ná yaaga maha yaaga k'á fworɔ batoŋi i ná yii e ke. ¹¹Tire tunmbyaare ti ɲye: zànbwɔhɔ saha sì múnayaayi shi tò ɲiŋke na me, zànbwɔhɔ saha sì ɲiŋke kɛɛge me.

¹²⁻¹³Ŋye mii à zàhanɲwɔɔge yaa. Kuru ku sí n-pyi mii ná yii ná múnayaayi puni tunmbyaare tãfyɛŋi. Tire tunmbyaare sí n-kwôro n-yaha fo mu tɔluge tɛgeni. ¹⁴Mii aha ɲahaŋyi bínni ɲiŋke niŋyiŋi na, zàhanɲwɔɔge sí n-fworɔ. ¹⁵Lire tɛni i, tunmbyaare mii à le mii ná yii ná múnayaayi puni shwɔhɔl'e ke, tire sí n-kwôro mii funŋ'i. Mii saha sì zànbwɔhɔ cyán ku kwɔ à múnayaayi puni shi tò me. ¹⁶Zàhanɲwɔɔge sí raa n-fworɔ ɲahaŋyi i. Mii aha kuru ɲya tère o tère e ke, mii funŋɔ sí n-cwo na tunmbyaare na, nte mii Kile à le mii ná ɲiŋke múnayaayi puni shwɔhɔl'e ke.»

¹⁷Ŋye lire pyiŋkanni na, tunmbyaare Kile à le ná ɲiŋke múnayaayi puni i ke, Kile à jwo Nuhu á na tire tafyɛŋi u ɲye zàhanɲwɔɔge.

Nuhu ná u jyaabii

¹⁸Ŋye Nuhu jyaabii pi ɲye Shemu ná Kyamu ná Zhafeti, u ná pire pi à fworɔ batoŋi i. Kyamu u ɲye *Kana tuŋi. ¹⁹Pire pi ɲye Nuhu jyaabii taanreŋi. ɲiŋke sùpyiŋiŋi pun'à fworɔ pire tɔluyi i.

²⁰Ŋye Nuhu na mpyi faapyi. Uru u ɲye shincyiiwe mà *ɛrezɛŋi fàa. ²¹Canŋka, Nuhu à ɛrezɛŋi sinmpe pà bya, ka pu u u cyán, ka u u ŋkàr'a sà sínni v àanŋke bage e u cípyire wuŋi i. ²²Ŋye Kana tuŋi Kyamu, ur'à kàr'a sà u tuŋi Nuhu cípyire wuŋi ta u à sínni. Ka u u fwor'a kàr'a sà yi jwo u sìŋɛbii sanmpii shuunniŋ'á, cyíŋŋi na. ²³Ka Shemu ná Zhafeti si v àanntinmbwɔhe kà lwɔ a yaha pi fukanyi na, maa jyè kàntugo mà sà pi tuŋi cípyire wuŋi tò. Pi à kàntugo wà pi tuŋ'á, lire e pi ɲye a u

vàanpyibaawuŋi nya me. ²⁴ Sinmp'à pa Nuhu yaha ke, ka u yyahe si jcwō, nde u pyiibii puni kàntugowuŋ'à pyi ke, ka u u lire cè. ²⁵ Maa jwo

«Mii à Kana lánja, u pyi u sìŋɛɛbii bilibii kàntugowuŋi.»

²⁶ Maa núr'a jwo

«Mii à Kafoonji Kile metanga yyere, uru u jye Shemu u Kilerji.

Kana u pyi Shemu biliwe.

²⁷ Kile u Zhafeti cyeyaayi nyaha, u u u yaha u sà ntèen u sìŋɛɛŋi Shemu yyére.

U u Kana yaha u pyi pi biliŋi.»

²⁸ Nye zànbwōhe paŋkwooni kàntugo, Nuhu à yye ɲkwuu taanre ná beeshuunni ná ke pyi sahaŋki. ²⁹ U à kwû mà u shìŋi yaha yye ɲkwuu baaricyere ná beeshuunni ná ke.

Nuhu pyiibii tùluge.

10 ¹ Nye zànbwōhe toroŋkwooni kàntugo na, Nuhu pùnampyire taanreŋi, Shemu, Kyamu ná Zhafeti, pir'à pùnampyire tà ta. Pire tùluge ku jye ɲke. ² Zhafeti u pùnampyire ti jye, Gomeri, ná Magōgi, ná Madayi, ná Yavani, ná Tubali, ná Mesheki, ná Tirasi. ³ Nye Asikenazi, ná Irifati, ná Togarama tùluy'à fworo Gomeri i. ⁴ Elisiya, ná Tarisisi, ná Kitimu, ná Dodanimu tùluyi s'à fworo Zhavani i. ⁵ Pire pi à kàr'a sà ntèen suumpe lwōhe jwōge taare e, pimu ná pi cyaga, pimu ná pi shèenre, pimu ná pi tubaya, pimu ná pi shi.

⁶ Kyamu u pùnampyire ti jye Kushi, ná Misirayimu, ná Puti, ná Kana. ⁷ Kushi u pùnampyire ti jye Seba, ná Kyavila, ná Sabita, ná Arayema, ná Sabiteka. Nye Sheba ná Dedan tùluy'à fworo Arayema e.

⁸ Kushi u pyàŋi wà mú u jye Nimirōdu. Uru u à pyi shincyiiwe ɲɲke na mà fàŋhe pyi. ⁹ Maa mpyi lùuzupege. Lire kurugo, pi mpyi maha ɲko na mucyiin'à pyi lùuzupege Nimirōdu fiige. ¹⁰ Nimirōdu à fyànha a tèn fànhe na Shiniyari kìnì kànyi ɲuŋ'i, yire yi jye: Babeli ná Ereki ná Akadi ná Kaline. ¹¹ U à pa yîri lire kìnì i, mà kàre Asiri wuuni i, maa kànya ɲjyahaya faanra wani: Ninive ná Erobōti Iri ná Kalaka ¹² ná Ereseni, Ninive kànhe ná Kalaka kànbwōhe shwōhōŋi i.

¹³ Misirayimu, u à pyi Ludi shiinbii, ná Anami shiinbii, ná Lehabi shiinbii, ná Nafitu shiinbii, ¹⁴ ná Paturusi shiinbii, ná Kasiluki shiinbii, ná Kafitori shiinbii tuŋi. Nye Filisiti shiinbil'à fworo Kasiluhi shiinbil'e.

¹⁵ Kana à Sidōn ta u pyàŋi ɲjcyiŋi. Lire kàntugo, u à Kyeti ta. ¹⁶ Yebusi shiinbii, ná Amōri shiinbii, ná Girigashi shiinbii mú à fworo Kana e, ¹⁷ ná Kyivi shiinbii, ná Ariki shiinbii, ná Sini shiinbii, ¹⁸ ná Arivadi shiinbii, ná Zimari shiinbii, ná Kyamati shiinbii. Nye lire kàntugo, Kana bagashiinbil'à caala. ¹⁹ Kana shiinbii kìn'à sii Sidōn na, mà kàre Gerari kànmpaŋke na,

Gaza taan, maa ŋkàrè Sɔdɔmu kànmpañke na, ná Gɔmɔri, ná Adima, ná Zeboyimu, mà sà nò fo Lesha na.

²⁰Nye Kyamu tùluyi yi mpyi wani, yi puni ná yi tubaya, ná yi sheenre, ná yi cyaga, ná yi shi.

²¹Shemu mú à pùnampyire si. Uru Shemu u à pyi Eberi shiinbii tulyage. Zhafeti yyahawuŋi u mpyi u wi. ²²Shemu pùnampyire t'à pyi Elamu, ná Ashuri, ná Arifasadi, ná Ludi, ná Aramu. ²³Aramu pùnampyire t'à pyi, Uzi, ná Uli, ná Geteri, ná Masi.

²⁴Arifasadi, ur'à Shelaki si, ka Shelaki si Eberi si. ²⁵Eberi à pùnampyire shuunni si. Wà mege na mpyi Pelegiⁱ naha kurugo ye uru tiŋi i ñŋk'à taa. U sɔpɛɛŋi mege na mpyi Yokitan. ²⁶Ur'à Alimɔdadi si, ná Shelefu, ná Kyazamaweti, ná Yeraki, ²⁷ná Adoram, ná Uzali, ná Dikila, ²⁸ná Obali, ná Abimayeli, ná Seba, ²⁹ná Ofiri, ná Kyavila, ná Yobabu. Nye pire puni pi nye Yokitan tùluyi. ³⁰Pi mpyi a tɛen Mesha ná Sefari ñanyi shwòhɔŋi canŋa fworompe e.

³¹Nye Shemu tùluyi yi mpyi wani, yi ná yi tubaga, ná yi sheenre, ná yi cyaga, ná yi shi.

³²Nye Nuhu pyiibii bayi y'à pyi yire, yi mú ná yi tùluyo, ná yi shi. Sùpyire shiŋi u à caala cyeyi puni i ñŋke na, zànbwòhe paŋkwooni kàntugo na ke, uru pun'à fwo Nuhu pyiibil'e.

Babeli etazhiŋi kani

11 ¹Tèecyiini i, diŋyɛŋi sùpyire puni mpyi na sheenre niŋkin yu, pi ñjirigiŋi kɛɛŋkanni mú mpyi niŋkin. ²Pi à yíri canŋa fworompe e mà kàr'a sà kaceebwòhe kà ta Shiniyari kɔni i, maa ntɛen kuru cyage e. ³Canŋka, pi à yi jwo piy'a: «Yii a wá, wuu làfa wu, wuu u u fwo a waha.» Uru làfaŋi u pyi bage kafaayi, mánalwòhe sí mpyi pwoore cyaga. ⁴Ka pi i jwo: «Yii a ma, wuu u kàha faanra, wuu u etazhi faanra, ŋge u sí raa bwùn kilenji na ke. Lire pyiŋkanni na, wuu mege sí n-pêe, wuu sí n-wwò, yaaga sì n-jà wuu caala ñŋke na me.

⁵Nye ka Kafooŋi Kile si ntíge mà pa kàhe ná etazhiŋi wíi, ñje sùpyire mpyi na faanre ke. ⁶Maa jwo: «Nye yii pi wíi, pi pun'à pyi mu à jwo kire niŋkin sùpyire ti, pi puni na jwumɔ niŋkin yu mú. Nume, pi à báaraŋi sii. Pi aha ŋkwòro ame, pi aha yíri si kyaa maha kyaa pyi ke, yaaga sì n-jà pi sige lire na me. ⁷Wuu tíge, wuu u sà sheenre niŋyahara tírige bà pi si mpyi pi àha raa piye jwumpe núru me.» ⁸Lire Kafooŋi à pyi, maa pi caala a láha piye na, mà tùgo ñŋke cyeyi puni i. Ka pi i kàhe vànreŋi ñwɔ yyérenɛ.

ⁱPelegi mege ñwòhe ku ñye: «k'à taa».

⁹Lire kurugo, kuru cyage meg'a le Babeli, naha na ye wani Kafooni à dijnyeji sùpyire puni jwumpe wùrugo, wani Kile à sùpyire kòr'a caala nìjke cyeyi puni i. (Babeli n̄woge ku nyè nyàhan̄guruguni.)

Burama tulyeyi

¹⁰Nyè Shemu tùluge ku nyè njke. Mà Shemu shìni yaha yee njkuu, u à Arifasadi si. Zànbwòh'à tòro yee shuunni ka lire si mpyi. ¹¹Arifasadi zìni kàntugo, Shemu à yee njkwu kan̄kuro ta sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

¹²Mà Arifasadi shìni yaha yee bejjaaga ná ke ná kan̄kuro, u à Shelaki si. ¹³Shelaki zìni kàntugo, Arifasadi à nùr'a yee njkwu sicyeere ná yee taanre ta sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁴Mà Shelaki shìni yaha yee bejjaaga ná ke, u à Eberi si. ¹⁵Eberi zìni kàntugo Shelaki à yee njkwu sicyeere ná yee taanre pyi sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁶Mà Eberi shìni yaha yee bejjaaga ná ke ná sicyeere, u à Pelegi si. ¹⁷Pelegi zìni kàntugo na, Eberi à yee njkwu sicyeere ná yee bejjaaga ná ke pyi sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁸Mà Pelegi shìni yaha yee bejjaaga ná ke, u à Erehu si. ¹⁹Erehu zìni kàntugo Pelegi à yee njkwu shuunni ná baaricyeere pyi sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

²⁰Mà Erehu shìni yaha yee bejjaaga ná ke ná shuunni, u à Serugi si. ²¹Serugi zìni kàntugo, Erehu à yee njkwu shuunni ná baashuunni pyi sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

²²Mà Serugi shìni yaha yee bejjaaga ná ke, u à Nakwòri si. ²³Nakwòri zìni kàntugo, Serugi à yee njkwu shuunni pyi sahan̄ki. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

²⁴Mà Nakwòri shìni yaha yee bejjaaga ná baaricyeere u à Teraka si. ²⁵Teraka zìni kàntugo, Nakwòri à yee njkuu ná yee ke ná baaricyeere pyi. Cyire fun̄jke e u à pyìibii piibere ta.

²⁶Mà Teraka shìni yaha yee beetaanre ná ke, u à Burama ná Nakwòri ná Aran si.

Teraka ná Burama kani

²⁷Teraka u tùluge ku nyè njke. U à Burama ná Nakwòri ná Aran si, ka Aran si Loti si. ²⁸Aran à kwù mà tufooni yaha nyii na. U mpyi a si Kalide kini i, wani u mú à kwù, Uri kànhe e. ²⁹Burama ná Nakwòri, ka pire si cyee lèje. Burama cwoji mege mpyi Sarayi, Nakwòri wuji mege sí mpyi Milika, uru na mpyi Aran pworò. U pworoni wabere mege na mpyi Yisika. ³⁰Sarayi na mpyi cijiriye, lire e ur'à pyi pyà baa.

³¹ Nye ka Teraka si Burama, ná Loti, ná Burama cwoŋi, Sarayi lwó a fworó Uri kàñhe e, Kalide kìnì i. Burama na mpyi Teraka jya, Loti sí nye u ñampyige, Sarayi sí nye u napworo. Ka pi i yîri na ñkèege zà ntèen *Kana kìnì i. Ñka pi à nò Kyaran kàñhe e ke, ka pi i ñkwôro wani. ³² Teraka shìŋi canmpyaagil'à pyi yyee ñkwuu shuunni ná kanjkuro, maa ñkwû Kyaran kàñhe e.

Kile à Burama yyere maa u pyi u a sî Kana kìnì i

12 ¹ Nye Kafooŋi Kile mpyi a jwo Burama á: «Burama, fworó ma tupyenge e, fworó ma kàñhe e, fworó ma kìnì i; kìnì mii sí n-cyêe mu na ke, ma a sà ntèen lire e.

² Mii sí mu pyi sùpyishi niñyahawa tu,
si jwó le mu á,
si mu mege pèe,
si sùpyire sannte pyi ti jwó ta mu cye kurugo.

³ Shin maha shin u à jwó le mu á ke,
mii sí jwó le urufol'á.
Ñka shin maha shin u à mu cùmò leme pi ke,
mii sí urufoo láŋa.

Mii sí jwó le ñiñke sùpyishiñi pun'á,
mu cye kurugo.»

⁴⁻⁵ Ka Burama si ñkàre bà Kafooŋi à yi jwo u á me. U yyahafooŋi jyaŋi Loti mú à kàre ná u e. Burama à yîri Kyaran kìnì i mà u shìŋi ta yyee beetaanre ná ke ná kanjkuro, maa u cwoŋi Sarayi ná Loti ná pi cyeyaayi puni lwó, ná pi báarapyiibii puni, ná yaaga maha yaaga pi à ta Kyaran kìnì i ke, maa fwor'a kàre ná y'e *Kana kìnì i.

⁶ Pi à nò Kana kìnì i ke, maa ñkàre fo Sikemu kàñhe e, fo Mòri cibwòhe cyage e. Lire tènì i, Kana shiinbii na mpyi kìnì i. ⁷ Ka Kafooŋi si uye cyêe Burama na, maa yi jwo u á: «Mii sí nde kìnì kan mu tûlug'á.» Ka Burama si sáraya tawwûgo yaa wani Kafooŋi á, ñge u à uye cyêe u na ke. ⁸ Maa yîri kuru cyage e mà kàre ñàñyi woge e, Beteli canñafyinmpe e. Maa vaaŋa baya kwôro Beteli kàñhe ná Ayi woge shwòhŋi i. Beteli à pyi canñacwumpe e, Ayi sí nye canñafyinmpe e. Ka u u nùr'a sáraya tawwûgo yaa wani Kafooŋi Kile á, maa u mege pèe. ⁹ Maa yîri kuru cyage e mà kàre yyaha na, na ntèn na wá Nègevi síwage kànmpañke na.

Burama à kàre Misira kìnì i

¹⁰ Nye lire tènì i, katibwòh'à cwo kìnì na. Ka Burama si ñkàre *Misira kìnì i, si sà téenle pyi wani, naha na ye katege mpyi a pèe kìnì i sèl'e. ¹¹ Pi niñjyiibii Misira e, ka Burama si jwo u cwoŋi Sarayi á: «Mii à cè na mu

lem'à jwɔ sèl'e. ¹² Misira shiinbii ká mu nya, pi sí n-jwo na mii cwoŋi u nye mu, si mii bɔ̀, si mu yaha nyii na. ¹³ Lire e, mii na mu náare, wuu aha nɔ wani, maa jwo na mu na nye mii cɔɔn, bà pi si mpyi si mii cùmɔ leme jwɔ mu kurugo, pi àha bú ŋkwɔ̀ na bɔ̀ mɛ.»

¹⁴ Burama ná u cwoŋ'à nɔ Misira e ke, ka Misira shiinbii si li nya na u cwoŋi lem'à jwɔ sèl'e. ¹⁵ Misira saanŋi, Farɔn fyèŋwɔhɔshiinbii mú à u nya, maa u kyaa jwo u á ke, ka pi i u lwɔ́ a kàre Farɔn bage e. ¹⁶ Lire e, ka Farɔn si Burama^j cùmɔ leme jwɔ Sarayi kurugo, maa mpàa ná sikyaa, ná nìiyi, ná dùfaanya, ná bilinambaa, ná bilicyee, ná dùfanŋcyee ná jwɔhɔnya mú kan u á.

¹⁷ Ŋka Kafoonji Kile à pa yampime wá Farɔn ná u pyenge shiinbii na, Burama cwoŋi Sarayi kurugo. ¹⁸ Farɔn à li nya amuni ke, ka u u Burama yyere, maa yi jwo u á: «Naha mu à pyi mii na amɛ ye? Naha na mu nye a sɛenji jwo mii á na mu cwoŋi wi mà ye? ¹⁹ Naha na mu à mii pyi na mu cɔɔnŋi wi ye, maa mii yaha mii à u lwɔ́ a pyi na cwo ye? Ma cwoŋi we, u lwɔ́ a yíri naha!»

²⁰ Maa u shiinbii pyi na pi Burama ná u cwoŋi yige Misira k̀ni i, pi ná pi cyeyaayi puni.

Pyiŋkanni na Loti ná Burama à tɛen tɛen piye piye ke

13 ¹ Ka Burama si yíri *Misira k̀ni i maa nta a kàre Negevi síwage e ná u cwoŋi ná u cyeyaayi puni i. Loti mú mpyi ná u e. ² Yatɔ̀re ná wyérefyinnji ná sɛenji mpyi a nyaha Burama á. ³ Lire kàntugo, ka u u yíri Negevi síwage e na ntɛn na ŋkɛ̀ge fo Beteli kànmpañke na, fo cyage e u mpyi a fyànha a u v̀aannjke bayi kwòro ke, Beteli ná Ayi k̀anyi shwɔhɔl'e. ⁴ Cyage e u mpyi a fyànha a *sárayi tawwúge yaa ke, u à nɔ wani ke, maa Kafoonji Kile mege pɛe.

⁵ Loti u mpyi ná Burama e ke, u yatoore ná u pyenge shiinbii mpyi a nyaha mú. ⁶ Lire na, tatɛeng'á cyéere pi mú shuunni i, jaha na ye pi cyeyaayi mpyi a nyaha sèl'e, pi mú shuunni mpyi na si n-jà n-kwú cyage niŋkin i mɛ. ⁷ Mà bàra lire na, *Kana shiinbii ná Perezi shiinbii mú na mpyi kuru cyage e. Canŋka, ka yogo si mpa yíri Burama yatonahabii ná Loti wuubii shwɔhɔl'e, tatɛenge kurugo.

⁸ Burama à lire nya ke, ka u u jwo Loti á: «Maye sanŋa yaha, Loti, wuu àha yogo yaha ku yíri mii ná mu shwɔhɔl'e mɛ, lire nye me mii yatonahabii ná mu wuubii shwɔhɔl'e mɛ, jaha na ye wuu na nye c̀nmpyii. ⁹ Kìn'à pɛe. Ŋke puni nye tatɛenge mà? Ta wá wuu u ntɛen tɛen wuu mege cyeyi i. Kampyi k̀ameni kànmpañke k'á mu táan, ta si wani, mii sí raa si k̀aniŋe

^jFarɔn: kuru mege na mpyi pèene mege ŋkemu ku mpyi na leni Misira k̀ni saanbii puni na ke

woge na. Kàniŋe kànmpañke sí ká nta kuru k'à táan mu á, ta sí wani, mii sí raa sí kàmeni woge na.»

¹⁰ Ka Loti si ònŋke yîrig'a Zhuruden bafage wíi, lwøhe mpyi a nyaha kuru cyage e. Lire tènì i Kafoonji mpyi na sàha ñkwò a Sòdòmu kànhe ná Gòmòri kànhe jyà mɛ, kuru cyage lemɛ mpyi a ñwò fo mà sà nò Zowari kànhe na. K'à pyi mu à jwo Kafoonji cikòoge nisinaŋke ki, mu à jwo Misira kìnì li. ¹¹ Loti à kuru nya ke, ka u u Zhuruden bafage puni lwó a pyi u wogo, maa ñkàr'a sà ntèen kuru cyage e Beteli canŋafyinmpe e. Lire pyiŋkanni na, Burama ná Loti à tèn tèn piye piye. ¹² Ka Burama si ntèen Kana kìnì i. Ka Loti si ñkàr'a sà ntèen kuru bafage kànyi yà shwòhòl'e, maa u vaaŋke bayi kwòro kwòro fo mà sà nò Sòdòmu kànhe byanhampe e, ¹³ Sòdòmu kànhe shiinbii mpyi shinmpii. Pi mpyi na kapegigii niŋyahagii pyi Kafoonji yyahe taan.

¹⁴ Loti ná Burama tɛenŋkwooni kàntugo piye, ka Kafoonji Kile si jwo Burama á: «Burama, ma nyiigii yîrige niŋyiŋi na, cyage e mu nyɛ ke, tèn wani ma a wíi suumòkulo ná wòrokulo yyére, canŋafyinmɛ ná canŋacwumò yyére. ¹⁵ Mu nyii wá kìnì ndemu na ke, mii sí lire kan mu ná ma tùlug'á tèekwòmbaa. ¹⁶ Mii sí mu tùluge nyaha bà ònŋke nticɛnŋi nyɛ mɛ. Kàmpyi sùpya sí n-jà ònŋke nticɛnŋi tòrɔ, nyɛ, sùpya mú sí n-jà mu tùluge sùpyire tòrɔ. ¹⁷ Yîri ma a kìnì ñaare, ma a li tɔɔnmpe ná li pèempe wíi, paha na yɛ mu á mii sí li kan.»

¹⁸ Ka Burama si vaaŋnyi bayi kòongò, ma a sà ntèen Mamire cibwòyi cyage e, kuru cyage na nyɛ Eburɔn taan. Ka u u núr'a sáraya tawwùgo yaa wani Kafoonji mege na.

Burama à saanbii pìi tùn maa Loti shwò pi na

14 ¹ Nye lire tènì i, Amurafeli à pyi Shiniyari kìnì saanŋi, ka Ariyòki si mpyi Elasari kànhe saanŋi, ka Kidòlameri si mpyi Elami kìnì saanŋi, ka Tideli si mpyi Golimi kùligii saanŋi, ² pire saanbii shiin sicyɛrenŋ'à wwò maa sà saanli kaŋkuro tùn. Pire saanbii meyi yi nyɛ ñje: Sòdòmu saanŋi Bera, ná Gòmòri saanŋi Birisa, ná Adima saanŋi Shineyabi, ná Zeboyimi saanŋi Shemeberi, ná Bela kànhe saanŋi, Bela mege ku nyɛ Zowari niŋjaa ke.

³⁻⁴ Kuru kàshige ònŋke ku mpyi: yyeɛ kɛ ná shuunni funŋ'i, saanŋi Kedolameri na mpyi pire saanbii kaŋkuruŋi ònŋò na. Ñka yyeeni kɛ ná taanre wuuni i, pi à ònŋò kyán u na, maa piye ta Sidimi bafage e. (Suumpe Lwøhe Nyii Yaaga Baa Woge ku nyɛ kuru cyage e niŋjaa.)

⁵ Lir'à pyi ke, yyeeni kɛ ná sicyɛere wuuni i, ka Kedolameri ná u saanŋɛbii si yîri, maa sí ta Arafayiti shiinbii na, lir'à pyi Asiterɔti Karinayimu kànhe e, maa sí ta Zuzi shiinbii na mú, lir'à pyi Amu kànhe e,

uru u jwó le mu á, Burama.

²⁰ Kile nìnyi wuŋi u kêe,

ŋgemu u à mu zàmpeɛnbii le mu cye e ke.»

Ka Burama si u cyeyaayi puni yahaŋi wwû mà kan Melikisedeki á.

²¹ Lire kàntugo, ka Sɔdɔmu saanŋi si jwo Burama á: «Nye na shiinbii kan na á, ma a ŋkwôro ná na nàfuurŋi i.» ²² Ka Burama si u pyi: «Mii sí n-kâa Kafoonŋi Kile na, Kile nìnyi wuŋi, nìnyiŋi ná ñiŋke yaafoonŋi, ²³ na mii sí yafyin shwɔ mu na me, ali diizi meɛ, lire ñye me tanhaŋa meere, ñaha na ye ma hà bú ŋkwɔ ñjwo na mu à mii Burama pyi yaarafoo me.

²⁴ Mii sí yafyin shwɔ mu na me, mii ñye a jwo nàñjiibil'á ñjyiŋi ŋgemu lyí wani, ná mpíi pi à kàre ná mii i kàshige takwɔnge e ke, Aneri, ná Èsikɔli, ná Mamire, pire mpíi kɔni sí pi nàzhanŋi lwó.

Kile à tunmbyaara^k le ná Burama e

15 ¹ Nye ñcyii karigii puni kàntugo na, ka Kafoonŋi Kile si uye cyêe Burama na, maa jwo u á: «Burama, ma hà vyá me, mii u ñye mu sancwɔnsigiŋi, mii sí kacenŋii ñjyahagii pyi mu á.» ²⁻³ Ka Burama si u pyi: «Kafoonŋi, mii Kilenŋi, pyà ñye mii á me. Naha mu sí n-sii n-jà n-kan mii á, ŋkemu ku sí n-jà là ñwɔ mii na ye? Mu ñye a tɔlugo kan mii á me. Mii bilinani, Eliyezeri, u à si mii pyenge e, ná u tuŋ'à yíri Damasi i ke, uru u sí n-pyi mii koolyiŋi.» ⁴ Ka Kafoonŋi si Burama pyi: «Uru ŋge bà u sí n-pyi mu koolyiŋi me, mu yabiliŋi sí pyàŋi ŋgemu si ke, uru u sí mu kɔɔge lyí.»

⁵ Lire kàntugo, ka Kile si Burama yige ntàani na, maa yi jwo u á: «Burama, ma ñiŋke yíriŋe ma a wɔrigii tɔrɔ kàmpyi mu sí n-jà, ñaha na ye mu tɔluge mú sí ñyaha amuni.» ⁶ Nye ka Burama si dá Kafoonŋi Kile ñwɔmugure na, ka Kafoonŋi Kile si jwo na u à tíi u daniyaŋi cye kurugo.

⁷ Lire kàntugo ka Kafoonŋi si jwo u á sahaŋki: «Mii u ñye Kafoonŋi, ŋge u à mu yige Uri kàhe e, Kalide kini i, maa nde kini kan mu á ke.» ⁸ Ka Burama si u pyi: «Kafoonŋi, mii Kilenŋi, ñaha ku sí li cyêe mii na, si mii pyi mii u dá li na, na nde kini sí n-pa n-pyi mii wuu ye?» ⁹ Ka u u jwo u á: «Yee taanre nùcwo, ná yee taanre sikacwo, ná yee taanre mpàpoo cù, ná kuumpaan niŋkin ná mpánmpɔrɔɔ ñjjaaga niŋkin.» ¹⁰ Ka Burama si yire yaayi puni cù maa yi puni niŋkin niŋkinŋi taa niŋke e, maa yi kwɔnyi yaha yaha yiye sicama na. Saŋcyɛnre ti ke, u ñye a tire kwɔn kwɔn me.

¹¹ Saŋcyɛnre ti maha tiye ñwɔ caa ná kyaare e ke, ka tire si wá na ntíre yatɔre nimbonte kurugo, ka Burama si wá na ti kòre.

^kTUNMBYEERE na ñye mu à jwo kàaga, ti maha jà a pyi kànyi shuunni, lire ñye me cevee shuunni shwɔhɔl'e;

¹²Nye canŋanyiin'à pa a ŋkèege tacwuge e ke, ka Burama si ŋón'a cùnnu. Ka numpini si u mâhana ka u u fyá sèl'e. ¹³Ka Kafoonji si jwo u á: «Burama, li cè na canŋka, mu tùluge sí n-kàre kìni laber'e si sà mpyi nàmpwuun. Pi sí n-pyi bilii lire kìni i, pi sí kànha fo si nò yye ŋkwuu sicyeere (400) na. ¹⁴Ŋka kìni li sí pi le tire bilere e ke, lire kìni sí n-kyaaala mii cye e, lire kàntugo, mu tùluge sí n-yîri lire kìni i ná nàfuubwòhe e. ¹⁵Mu wi ke, mu sí n-kwú yyeŋŋke e. Mu sí lyege lage kwò si nta ŋkwû. ¹⁶Mu tùluge bage sicyeere woge, ku sí nùru n-pa naha, paha na ye kìni sùpyire ti nye Amɔri shiinbii ke, pi kapegigii ká nò tegei na, mii sí pi kòrɔ.»

¹⁷Nye canŋa nyiin'à cwo mà numpini lèŋe tènì ndemu i ke, ka Kile si nanŋkyanhii pyi cyi i nanŋgurge yige marii jî na ntùuli yatɔɔre kyaare nintáare ná tiye shwòhòl'e. ¹⁸Kuru canŋke yabiliŋi i, ka Kafoonji si tunmbyaara le ná Burama e, maa yi jwo u á: «Mii sí nde kìni kan mu tùlug'á, mà lwó *Misira baŋi na, mà kàre babwòhe na, ná pi maha kuru pyi Efirati. ¹⁹Keni shiinbii ná Kenizi shiinbii, ná Kadimɔni shiinbii, ²⁰ná Kyeti shiinbii, ná Perezi shiinbii, ná Arafayi shiinbii, ²¹ná Amɔri shiinbii, ná *Kana shiinbii, ná Girigashi shiinbii, ná Zhebusi shiinbii, pi à tèn kuru cyage e.»

Sumayila ziŋi kani

16¹⁻³Nye Burama à nò yye ke na *Kana kìni i, mà u cwoŋi Sarayi ta u sàha ŋkwò a pyà si u á mɛ. Nye bilicwoŋi wà na mpyi Sarayi á, u mege mpyi Agari, *Misira shin u mpyi u wi. Ka Sarayi si jwo Burama á: «Wíi, Kafoonji Kile à mii pyi cijiriŋe. Maye sanŋi yaha, ma a wwò ná mii báarapyiŋi i, li sí n-jà n-ta uru sí pyà si mii á.» Ka u u ŋɛ Sarayi jwumpe na. Nye Sarayi à u báarapyiŋi Misira shinŋi lwó lire pyiŋkanni na, mà kan u pooŋi Burama á, u pyi u cwo. ⁴Ka Burama si wwò ná Agari e, ka u u yyére. Tèni i u à li ta na ur'à yyére ke, ka u u wá na yyejeere pyi ná u kàfɛncwoŋi i.

⁵Sarayi à lire nya ke, ka u u yi jwo Burama á: «Nde Agari à pyi mii na numɛ ke, lir'à fwoɔ mu i. Mii à na bilicwoŋi kan mu á. U à uye nya u à yyére ke, ka u yyahe si jyè mii woge e. Nye Kafoonji Kile u wuu láha wuye na!» ⁶Ka Burama si Sarayi pyi: «Mu bilicwoŋi na nye mu yahare e, nde l'à táan mu á ke, lire mu sí n-pyi u na.» Yir'à jwo ke, ka Sarayi si kyaayi shiŋi puni tège Agari ŋuŋ'i, fo ka u u fê a fwoɔ pyenge e mà kàre tatɔŋge e.

⁷Ka Kafoonji Kile Melekeŋi si Agari nya síwage e lùbiliŋi wà taan, uru lùbiliŋi na nye Shuri síwage kuni taan. ⁸Maa jwo Agari á: «Agari, Sarayi bilicwoŋi, taa mu à yîri ke, taa mu sè ke?» Ka u u jwo: «Mii na fî na kafɛncwoŋi Sarayi yyaha na.» ⁹Ka Kafoonji Kile Melekeŋi si jwo: «Nùru

ma a sì ma kafencwoŋi yyére, ma a sà maye kan u á. ¹⁰Mii sí mu tùluge nyaha, fo ku sì n-jà n-tòrɔ mə.

¹¹Wíi, mu yacerewu u nyɛ,

mu sí n-si pùnambile,

ma a u mege le Sumayila¹

naha na ye Kafoonji à mu nàvunŋɔ parage lógo.

¹²Uru pyàŋi sí n-pyi sige dùfaanŋa fiige,

U sí n-pyi sùpyire puni kàshifoo,

sùpyire puni mú sí n-pyi u kàshifoo.

U sí n-láha u cìnmpyiibii na.»

¹³Ka Agari si jwo: «Ei! Sèe wi na nge u nyɛ na mii jaa ke, mii à uru nya la?» Maa kuru mege le Kile na: «Kileŋi u nyɛ na mii jaa ke». ¹⁴Lire kurugo, Agari mpyi lùbiliŋi ŋgemu taan ke, uru meg'à le Lakyayi Ɖɔɔyi (kuru mege ɲwɔhe ku nyɛ: «Ŋgemu u nyɛ nyii na ke, uru na mii jaa.») Uru lùbiliŋi na nyɛ Kadeshi kànhe ná Beredi kànhe shwɔhɔ'e.

¹⁵Nyɛ puru ɲwɔhɔ na, Agari à pùnambile si Burama á. Ka u u li mege le Sumayila. ¹⁶Agari à Sumayila si Burama á, mà Burama shìŋi yaha yee beecyɛere ná baani.

Burama meg'à kèenŋ'à pyi Ibirayima.

17 ¹Nyɛ mà Burama shìŋi yaha yee beecyɛere ná ke ná baaricyɛere, ka Kafoonji Kile si núr'a uye cyêe u na, maa u pyi: «Mii u nyɛ Kile síŋi puni foo. Ta mii nyii wogigii kanni pyi tigire cyaga baa. ²Lire e, mà tàanna ná wuu *tunmbyaare e, mii sí mu tùluge nyaha sèl'e.»

³Burama à yire lógo ke, ka u u niŋkure sín, maa ɲɔŋke sôgo maa Kile pèe. Ka Kile si núr'a jwo u á sahaŋki ⁴«Nyɛ wíi, tunmbyaare mii à le ná mu i ke, tire ti nyɛ nte: mu sí n-pyi sùpyishi nɲyahawa tu. ⁵Mu mege saha sì n-pyi Burama mə. Ku sí n-kèenŋe n-pyi *Ibirayima (Ibirayima mege ɲwɔhe ku nyɛ sùpyishi nɲyahawa tu), naha na ye sùpyishi nɲyahawa sí n-fworo mu i. ⁶Mii sí mu pyiibii nyaha sèl'e. Mu pyiibii sí n-pyi sùpyishiŋi nɲyahawa, saanlii nɲyahamii sí n-fworo mu tùluyi i. ⁷Tire tunmbyaare sí n-kwôro mii ná mu shwɔhɔ'e, ti sí n-pyi mii ná mu tùluyi shwɔhɔ'e tɛrigii puni i mú. Ti sì n-kwɔ mə. Lire kurugo, mii sí n-pyi mu ná ma tùluyi u Kileŋi. ⁸*Kana kini i mu nyɛ niŋjaa nàmparantɛnre ke, mii sí lire kan mu ná ma tùluy'á. Li sí n-pyi pi wuu tɛrigii puni i, mii sí n-pyi pi Kileŋi.»

¹Sumayila mege ɲwɔhe ku nyɛ: «Kile à lógo»

Kile à pùnampyire ŋkwòŋŋi shéenre jwo Ibirayima á

⁹ Ka Kile si núr'a jwo *Ibirayima á sahaŋki: «Mu ná ma tùluyi nimpary'a yaa yii yákili yaha mii *tunmbyaare na, mà tàanna ná pi lyeŋwɔyi i. ¹⁰ Nde yii à yaa yii pyi mà yyaha tíi ná tire tunmbyaare e ke, lire li nye nde: mu ná ma tùluyi nimpary'a yaa yii a pùnampyire puni kwùun. ¹¹ Yii à yaa yii a ŋkwùun, lire li sí n-pyi mii ná yii tunmbyaare tafyeenji. ¹²⁻¹³ Pùnampyire pun'à yaa ti kwòŋ ti canzege canmpyibataanre wuuni na mà tàanna ná pi lyeŋwɔyi i. Bilibii pi à si mu pyenge e ná mpii mu à shwɔ ke, pire pun'à yaa pi *kwòŋ. Lire e, tunmbyaare tafyeenji sí n-pyi yii sɛɛge na si li cyêe na ti sí n-pyi niŋkwombaara. ¹⁴ Pùnambilini ndemu ká mpyi li nye a kwòŋ, maa uru fyèŋi yaha u sɛɛge na me, ur'à yaa u kòr'a láha u kini shiinbii na, jaha na ye u nye a yákili yaha mii tunmbyaare na me.»

Kile à Ishaka ziŋi kyaa jwo

¹⁵ Nye puru ŋwɔhɔ na, Kile à yi jwo *Ibirayima á sahaŋki: «Ma hà núru raa ma cwoŋi Sarayi yiri sahaŋki Sarayi me. Numɛ u mege sí n-kêenŋe n-pyi Sara^m ¹⁶ Mii sí jwó le u á, si pyà kan u á mu á. Mii sí jwó le u á si u pyi sùpyishi niŋyahawa nu. Saanlii sí n-fworo u e mú.» ¹⁷ Ibirayima à puru lógo ke, ka u u niŋkure sín maa jùŋke sôgo, maa Kile pêe. Maa ŋcyàha maa jwo uye funŋ'i: «Sùpyaŋi u à yye ŋkuu ta ke, di uru sí pyà ta n-jwo ye? Sara shiŋi na nye yye beecyɛere ná ke, di uru sí n-jà pyà ta n-jwo sahaŋki ye?» ¹⁸ Maa jwo Kile á: «Sumayila yaha u shì ta, ma a jwó le u á.» ¹⁹ Ka Kile si u pyi: «Mii à lógo mu ŋwɔ na, ŋka mu cwoŋi Sara sí n-sii pùnambile si. Ma a li mege le Ishaka. Mii sí n-kwôro na *tunmbyaare na ná u e, ná u tùluge e. Tire tunmbyaare si n-kwò me. ²⁰ Sumayila wi ke, nde mu à jáare u kyaa na ke, mii sí lire pyi mu á. Mii si jwó le á, si u pyiibii nyaha, si u tùluge nyaha sèe sèl'e. U sí jùŋufee ke ná shuunni si, mii sí u pyi tùlubwɔhɔ tu. ²¹ Ŋka nde li nye mii tùmbyɛere e ke, pyàŋi Sara sí n-si mu á yyeela numɛ cyiin ke, tire sí n-pyi mii ná ure shwɔhɔl'e mú.»

Ibirayima ŋkwòŋŋi kani

²² Nye Kile à puru jwumpe jwo a kwò *Ibirayima á ke, ka u u yîri u taan maa dùgo niŋyiŋi na.

²³ Nye kuru canŋke, Ibirayima à Sumayila *kwòŋ, bilibii pi à si u pyenge e ná mpii u à shwɔ ke, maa pire kwòŋ. Pùnambile maha pùnambile li nye u pyenge e ke, Ibirayima à pire puni kwòŋ, bà Kile à yi jwo u á

^mSara mege ku nye saanŋi pworonji

mε. ²⁴Ibirayima yabiliŋ'à kwòŋ mà u shìŋi yaha yyee beecyεere ná ke ná baaricyεere. ²⁵U jyaŋi Sumayila à kwòŋ mà u shìŋi yaha yyee ke ná taanre. ²⁶Nye lire pyiŋkanni na, Ibirayima ná u jyaŋi Sumayila à kwòŋ cannugo. ²⁷Bilinambaabii pi à si u pyenge e ná mpii u à shwò ke, u à pire puni kwòŋ mú.

Sarayi mpyi a dá na uru sì pyà ta me

18 ¹Ncyii karigii puni kàntugo na, Kafoonji Kile à uye cyêe *Ibirayima na sahaŋki Mamire cibwoyi taan. Pyiŋkanni na u à uye cyêe Ibirayima na ke, lire li nye nde. Canŋka, mà u nintεenŋi yaha u vaaŋŋke bage jwoge na canvwuge tēni i, ²u à pa u nūŋke yîrige, maa wíl'a namba taanre nya pi à yyére u yyetiimpe na. Tēni i u à pi nya ke; ka u u fê a pi nūŋò bē, maa niŋkure sín pi taan maa nūŋke sôgo, maa pi shéere, ³maa jwo pi wà niŋkin á: «Mii nūŋufoonji, kampyi mii kyal'à táan mu á, mii na mu jáare, mii u nye mu bilinaŋi ke, ma hà ntòro na pyenge taan mε. ⁴Yii yyére, pi i mpa ná lwòhe e, yii tooyi si jyé. Yii i ñò naha ŋke cige jwòh'i. ⁵Mii sí n-sà yalyîre cya mpa ŋkan yii á, bà yii si mpyi si fànha ta si nta yii kuni lwó mε. Naha kurugo ye yii à tòro yii bilinaŋi yyéere.» Ka pi i jwo: «Li pyi amuni.»

⁶Ka Ibirayima si fyâl'a jyè Sara fye e u vaaŋŋke bage e, maa yi jwo u á: «Ta fyâa, maa mbyimε yanyeyi taanre súma, maa tàntεennye te.» ⁷U à puru jwo ke, maa fê a kàre u kàcwoŋe na, maa u ninage sìnme woge kà cú mà kan u báarapyiŋi wà á. Ka u u kuru bò, maa ku yal'a shwòhò fwòfwò. ⁸Puru jwòhò na, ka Ibirayima si mpa ná nūjirintanhaga ná nimpuruge e, ná nūkyaaare nizhwòhòre e, mà pa yaha nambaabii taanreŋi taan, maa yyére pi taan cige mbyimpe e, njyìŋi ká ŋkùuŋò si wà kan pi á. Ka pi taanreŋi si wá na lyí.

⁹Ka pi i Ibirayima yíbe: «Taa mu cwoŋi Sara nye ke?» Ka u u pi pyi: «U na nye naha vaaŋŋke bage e.» ¹⁰Ka pi wà niŋkin si jwo: «Nàkaana nye mε, mii sí n-uru n-pa naha mu yyére yyeela numε cyiin. Lire sí mu cwoŋi ta u à pùnambile si.»

Sara mpyi u poonji kàntugo, vaaŋŋke bage e, marii puru jwumpe nuru. ¹¹Lire tēni i, Ibirayima ná Sara mpyi a lye sèe sèl'e. Sara pyítaani tēni mpyi a tòro. ¹²Nye Sara à yire lógo ke, ka u u ncyàha uye funŋ'i. Maa jwo: «Tatange ŋkire mii niŋjyenŋkwoŋi saha sí n-ta nàŋkwu i fo si zà nò pyà nta na ye? Mii pyengefoo mú à lye.» ¹³Ka Kafoonji si jwo Ibirayima á: «Naha kurugo Sara à cyàha uye funŋ'i, maa jwo na uru niŋjyenŋkwoŋi saha sì n-jà pyà ta sēenŋi na mà ye? ¹⁴Kani ndire li sí n-jà n-waha fo si Kafoonji, mii Kile jà ye? Yyeela numε cyiin, mii sí n-pa mu yyére. Lire sí mu cwoŋi Sara ta u à pyà ta.» ¹⁵Puru jwump'à jwo ke, ka Sara fyagara

wuŋi si yi kyáala maa jwo: «Mii nyɛ a cyàha a de!» Ka Kafoonji Kile si jwo: «Mu à sàa cyàha.»

Ibirayima à Kile jáare Sɔɔmu kànze zhwoŋi kyaa na

¹⁶Nyɛ lire kàntugo, ka pire nàmbaabii taanrenji si yîri na ŋkèege maa ògo paŋke kà na maa Sɔɔmu kànze kànmpaŋke wii. Ka *Ibirayima si pi tùugo. ¹⁷Ka Kafoonji Kile si uye yíbe: «Nde mii sí n-pyi Sɔɔmu ná Gɔmɔri kànyi na ke, tá mii à yaa mii u lire ŋwɔhɔ Ibirayima na be? ¹⁸Naha na yɛ nàkaana nyɛ sii mɛ, Ibirayima sí n-pyi tùlubwɔhɔ tu, kuru tùluge fànze sí n-pêe. Dinyɛ tùluyi sanɲyi sí jwó ta u cye kurugo. ¹⁹Mii à u cwɔɔnrɔ bà u si mpyi si yi jwo u pyiibii ná u pyenge shiinbil'á mpíi pi na ma u kàntugo ke, na pi à Kafoonji, mii Kile kuni jaare li jaarenkanni na, pi à li jaare ntiiŋi ná sèŋi juŋ'i. Lire ká mpyi, mii à kyaa maha kyaa ŋwɔmɛɛ lwɔ Ibirayima á ke, mii sí lire pyi u á.» ²⁰Lire kurugo, Kafoonji à jwo Ibirayima á: «Sɔɔmu kànze ná Gɔmɔri kànze shiinbil'à lawwuge ŋkemu ta ke, kur'à pèe fo mà tòro, pi kapegil'à nyaha sèe sèl'e. ²¹Lire na, mii sí n-tige n-sà wii, l'aha nta nje pi na yu pi na ke, yire na ntùuli yi jwuŋkanni na, sèŋi na, si jɔcè.»

²²Ka nàmbaabii shuunniŋi sanmpii si yîri Ibirayima taan mà kàre Sɔɔmu kànha kànmpaŋke na. Ŋka Ibirayima niŋjyɛrɛŋ'à kwôro Kafoonji yyaha taan. ²³Maa file u na maa jwo: «Mu sí jɛɛ shiincɛɛnmpii ná shiinmpiibii shi bò siŋcyan la? ²⁴Li sí n-jà n-ta shiincɛɛnmii beeshuunni ná ke na nyɛ kànze e. Mu sí jɛɛ pire shi bò mú la? Mu sɔ kànze yaha wani pire mpíi kurugo mà? ²⁵Mà shiincɛɛnmpii ná shiinmpiibii puni shi bò siŋcyan, lire nyɛ mɛ mà pi sàraŋi tàanna, mii à cè na mu sɔ n-sii jɛɛ lire shiŋi i mɛ. Mu u nyɛ dinyɛŋi sùpyire puni sàrafoonji mà tàanna ná pi kapyiŋkil'e ke, mu sí n-jà n-pyi na mu nyɛ a kacenni cè a wwû kapiini i mà?» ²⁶Ka Kafoonji si u pyi: «Mii aha shiincɛɛnmii beeshuunni ná ke ta Sɔɔmu i, mii sí kànze puni yaha wani pire mpíi kurugo.»

²⁷Ka Ibirayima si u pyi: «Mii kàfoonji, mii à cè na mii nyɛ yafyin mu taan mɛ, ŋka mii na mu jáare ma a na yaha si jwo sahaŋki. ²⁸Li sí n-jà n-ta kànze shiincɛɛnmpii nyɛ a beeshuunni ná ke kwɔ mɛ. Shiin kaŋkuro sí n-jà n-fô. Nyɛ kaŋkuro kanna ká fô shiin beeshuunni ná keŋi i, pire kaŋkuruŋi kurugo mu sí kànze puni shi bò la?» Ka u u jwo: «Mii aha beeshuunni ná kaŋkuro ta, mii sí kànze yaha wani pire mpíi kurugo.»

²⁹Ka Ibirayima si núr'a jwo: «Li sí n-jà n-ta kànze shiincɛɛnmpii nyɛ a tòro beeshuunni na mɛ.» Ka Kafoonji Kile si jwo: «Pire mpíi kurugo mii sɔ yaaga pyi kànze na mɛ.»

³⁰Ka Ibirayima si núr'a jwo: «Mii kàfoonji, ma hà lùuni yîrige na taan mɛ. Mii sí n-jwo sahaŋki, l'aha nta kànze shiincɛɛnmpii pun'à bê beŋjaaga

ná ke na de?» Ka u u jwo: «Mii aha beŋjaaga ná ke ta wani, mii sì yaaga pyi kàhe na me.»

³¹ Ka Ibirayima si jwo: «Mii kàfooŋi, mii na mu jáare si jwo sahaŋki, li sí n-jà n-ta kàhe shiincéenmpii pun'à bê beŋjaaga na?» Ka u u jwo: «Pire beŋjaagaŋi kurugo, mii sì kàhe shi bò me.»

³² Ka u u núr'a jwo: «Mii kàfooŋi, ma hà lùuni yîrige na taan me, mii jwumpe sí n-yyére ŋke cyage e. Nye kàhe shiincéenmpii puni ká mpyi ke de?» Ka u u jwo: «Pire keŋi kurugo, mii sì kàhe shi bò me.»

³³ Kafooŋi Kile à jwo a kwò ná Ibirayima e ke, maa yîri u taan. Ka Ibirayima si núr'a kàre u pyenge.

Kile à Loti shwò maa Sòdumu ná Gómòri shi bò

19 ¹Nye pire *Kile melekèebii shuunniŋi pi à yîri *Ibirayima yyére ke, pir'à nò Sòdumu i kuru canŋke yàkoŋke. Maa Loti ninteenŋi ta kàhe shiinbii piyetabenke e. U à pi nya ke, ka u u yîr'a pi òŋò bê. Maa niŋkure sín, maa òŋòke sògo, maa pi shéere. ²Maa jwo: «Mii òŋòfeebii, mii na yii jáare, yii sumbage lèŋe mii, yii bilinaŋi, pyenge e, si lwòhe kan yii á, yii i yii tooyi jyé, yii i shwòn naha. Nùmpaŋa nyecòge na, yii i ntòro ná yii kùsheeni i.» Ka Kile melekèebii si u pyi: «Onhò, wuu sí n-shwòn naha cyíŋŋi na.» ³Ka Loti si yi jwo a waha pi á, fo pi à kàr'a sà shwòn u pyenge e. Maa njyi nintan shwòhò, maa bwúuruŋi niŋjirimbaaŋi wà yaa, ka pi i lyí.

⁴Mà nàmpwuunbii yaha sínimbaa, ka Sòdumu kàhe shiinbii si mpa pyenge kwùulo. Nànjiiibii ná nàŋkolyeebii puni na mpyi wani. ⁵Ka pi i Loti yyere maa yi jwo u á: «Nàmpwuunbii pi à sumbage lèŋe mu pyenge e ŋke numpilage e ke, taa pi de? Pi yige naha, wuu u pi shwòn!» ⁶Ka Loti si fwor'a pa pi fye e cyíŋŋi na, maa tajiŋge òwòge shwòhò nàmpwuunbii na. ⁷Maa jwo sùpyir'á: «Mii cìmpyiibii, mii à yii jáare, yii àha kapii pyi pi na me. ⁸Mii pùcerii shuunni na nye naha, pi sàha nàmbaa cè me, mii sí pire yige yii á, nde l'à táan yii á ke, yii i lire pyi pi na. Yii àha yaaga pyi mii nàmpwuunbii na mà de!» ⁹Ka kàhe shiin si jwo Loti á: «Mu u yîr'ani de!» Ka pì si jwo: «Yii pi ŋge nàŋi wíi de, uru nàmpòŋŋi u à núr'a kèenŋe na *saliyaŋi cyère wuu na nume!» Ka pi i jwo Loti á: «Mu aha mpyi mu nye a yîri wuu yyaha na nume me, nde wuu sí n-pyi mu na ke, lire sí n-pi mà tòro nàmpwuunbii wuuni na.» Pi à yire jwo ke, maa Loti ŋòŋ'a lwò wani fàhe e, maa file na pire na si pyenge òwòge kebe.

¹⁰Lire tènì i, ka Kile melekèebii mú shuunniŋi si pyenge múgo, maa Loti cù a lèŋe ku funŋke e, maa ku shwòhò. ¹¹Sùpyire puni ti mpyi pyenge òwòge na ke, melekèebil'à tire puni pyi fyinmii, nànjii bàra nàŋkolyee na. Pi à pyi fyinmii ke, ka pi i pyenge òwòge cya a kàha.

¹²Ka Kile melekeebii mú shuunniŋi si jwo Loti á: «Mu nafeebii, mu pùnampyire, mu pùceepyire, shin maha shin u nyɛ mu sùpya ke, pi puni yige ŋke kànhe e. ¹³Wuu sí ŋke kànhe shi bò, ɲaha na ye tìgìre pi na ɲcyáan ku shiinbii na ke, tire tìgìr'à pèe sèl'e Kafoonji Kile yyahe taan. Lire e, u à wuu tun wuu u pa ku shi bò.» ¹⁴Nyɛ ka Loti si fwo ro mà kàr'a sà jwo ná u pùcèribii tanambaabil'e, maa jwo pi á: «Yii fwo ro ŋke kànhe e, ɲaha na ye Kafoonji Kile sí n-pa ku shi bò!» Ŋka pire mpyi a li yaha bàhaga na u nyɛ.

¹⁵Nyɛ nyèkwɔng'à nɔ ke, ka Kile melekeebii si li jwo a waha Loti á sahaŋki: «Yîri wahawaha, ma a ma cwoŋi ná ma pùceepyire mú shuunniŋi cù cyege na, bà pi si mpyi pi àha bú ŋkwû ná kànhe e tasógoge e mɛ.»

¹⁶Nyɛ Kile melekeebil'à li ɲya pi à ɲiŋe karigii tapyige e ke, ka pi i Loti cù cyege na, ná u cwoŋi ná u pùceepyire mú shuunniŋi, maa fwo ro ná pi e mà sà yaha kànhe kàntugo, ɲaha na ye Kafoonji Kile la mpyi si pi shwɔ kwùŋi na. ¹⁷Pi à fwo r'a kwò kànhe e ke, ka Kile melekeŋi wà si jwo: «Yii a fì shwomɔ. Yii àha raa wíi kàntugo mɛ. Yii mú sí kà n-yyére ŋke bafage cyage k'e mɛ. Yii a fì, yii a sù ɲanyi cyage e, bà yii si mpyi si shwɔ kwùŋi na mɛ.» ¹⁸Ka Loti si jwo: «Aa! mii ɲùŋufoonji, wuu sí n-jà kuru cyage ta la? ¹⁹Mu à ɲwɔ wuu na, maa wuu ɲùɲaara ta mà nɔ fo naha, ŋka wuu sù n-jà n-fê nɔ ɲanyi cyage e mɛ, ɲaha na ye mà jwo wuu nɔ wani ke, kakyaare sí n-pyi, wuu sí n-kwû. ²⁰Kànhe kà ku ŋke, kuru laage nyɛ a tɔɔn mɛ. Wuu sí n-jà n-fê nɔ wani, si sà ŋwɔhɔ, kuru kànhe mú nyɛ a pèe mɛ. Yii yiye sanmii yaha, yii kuni kan wuu á, wuu sà ŋwɔhɔ wani lire kànbileni na. Kànbwɔhɔ bà mo. Yii wuu yaha wuu sà wuye shwɔ wani.»

²¹Ka Kile melekeŋi si jwo Loti á: «Nyɛ mii sí nde kani niŋkin pyi mu á sahaŋki. Kànhe kyaa mu à jwo ke, mii sù yaaga pyi ku na mɛ. ²²Yii a fyâa, yii sà ŋwɔhɔ wani, ɲaha na ye ná yii nyɛ a nɔ wani mɛ, kuni nyɛ a kan mii á mii i jà a yafyin pyi mɛ. Loti à kuru kànhe yyere nimbilere, lire e, kuru kànhe meg'à le Zowari. (Zowari mege ɲwɔhe ku nyɛ nimbilere.)

²³Loti tènɔni Zowari kànhe e, lir'à bê ná canɲanyiini tɛɛfwo roni i. ²⁴Lire tènì i, ka Kafoonji Kile si nage ná ŋkiriginji tîrige Sɔɔɔmu ná Gɔmɔri ɲuŋi zànpya fiige. Kafoonji yabilinji u à lire pyi. ²⁵Maa yire kànyi puni shi tò, ná bafage, ná ku kànyi shiinbii puni, ná yaaga maha yaaga ku mpyi a fyin kuru ɲiŋke na ke, yire pun'à sùugo kuru nage cye kurugo.

²⁶Nyɛ pi niŋkàribii na, Loti cwoŋ'à yyaha kèenŋ'a wíi kàntugo. Ka u u ŋkèenŋ'a pyi suuŋkunuŋɔ sùpya fiige.

²⁷Nyɛ kuru canŋke nyɛsɔɔge na, cyage e Ibirayima à jwo ná Kafoonji i ke, ka u u yîr'a kàre wani kuru tanuge e. ²⁸Maa ɲùŋke yîrig'a wíi Sɔɔɔmu ná Gɔmɔri kànyi ná kuru bafage kànmpaŋke puni i. Maa naŋgurugo ɲya ku u yîri ɲiŋke na, mu à jwo maan naŋgurugo.

²⁹ Canŋke Kile mpyi na kuru bafage kànyi sùuge ke, u funŋk'à cwo Ibirayima na, maa Loti shwə nage na. Lire pyiŋkanni na, kànyi na Loti mpyi a tèn ke, nag'à yire puni shi tò.

Loti ná u pworibii shuunniŋi kani

³⁰ Nye Loti nye a ɲen'a kwôro Zowari kàhe e me, maa ŋkàr'a sà ntèn ɲaŋke kànmpaŋke na, ɲaha na ye u mpyi na fyáge. U ná u pworibii mú shuunniŋ'à sà ntèn ɲaŋke wyige k'e.

³¹ Canŋka, Loti pworonŋi niŋjyêŋ'à jwo nimbilen'á: «Wuu tuŋ'à lye, nò mú si nye naha ŋgemu u sí wuu lèŋe nàmbaga na, bà li nye cyeyi puni i me. ³²Wuu *erezen sinme kan u bya, bà u funŋke si mpyi si wùrugo me. Lire ká mpyi, wuu u wwò ná u e, bà wuu si mpyi si pyi ta wuu tuŋi tùluge kà mpîni me.» ³³Kuru canŋke numpilage e, ka pi i sinmpe kan pi tuŋ'á. P'à u cyán ke, ka pworofoonŋi niŋjyêŋi si sà sínni ná u e. Ŋka tufoonŋi nye a u tèsinnini ná u tèeyirini cè me. ³⁴Nyèg'à múgo ke, ka mucwofoonŋi si cɔɔnfoonŋi pyi: «Pílaga mii à sínni ná wuu tuŋi i. Niŋjaa numpilage e, wuu sinmpe pà kan u á, u àha bya a wùrugo, mu sí n-sà sínni ná u e, bà mu mú si mpyi si pyàŋi wà ta, wuu tuŋi tùluge kà mpîni me. ³⁵Kuru canŋke numpilage e, ka pi i sinme kan tufoon'á sahaŋki, ka u u bya fo mà wùrugo. Ka pworofoonŋi nimbileni si sínni ná u e. Tufoonŋi nye a u tèsinnini ná u tèeyirini cè mú me.

³⁶Nye amuni Loti pworibii mú shuunniŋ'à lahigii lwó u á. ³⁷Ka pworofoonŋi niŋjyeni si si pùnambile na, maa u mege le Mwabi. (Mwabi mege ɲwəhe ku nye: «Tufoon'à laa tège u na.») Uru u nye Mwabi shiŋi tulyage fo mà pa nɔ niŋjaa na. ³⁸Ka cɔɔnfoonŋi si si pùnambile na mú, maa u mege le Beni Amiⁿ. Uru u nye Amɔni shiŋi tulyage fo mà pa nɔ niŋjaa na.

Abimeleki à Ibirayima cwoŋi Sara kwòn a lwó si mpyi u cwo

20 ¹Nye ka *Ibirayima si yîri u tateŋŋyege e, mà sà ntèn Negevi síwage yyére, Kadeshi kàhe ná Shuri kùluni shwəhə'e. Puru ɲwəhə na, u à tɛenle pyi Gerari i mú.

²Nye u à nɔ wani ke, maa yi jwo sùpyir'á na Sara na nye uru cɔɔn. Canŋka, ka Gerari saanŋi Abimeleki si Sara nya maa u lwó si mpyi u cwo. ³Numpilage k'e, ka Kile si uye cyêe Abimeleki ná ŋwɔge k'e, maa yi jwo u á: «Abimeleki, mu sí n-kwû, ceenŋi mu à lwó ke, nɔ na nye u á.»

⁴Nye lir'à ta Abimeleki sàha ŋkwò a wwò ná Sara e me. Ka u u jwo Kile á ŋwɔge e: «Kafoonŋi, mu sí ɲɛ mii ná na tùluge shi bò mà li ta wuu nye a kapii pyi mà? ⁵Nàŋi yabiliŋi bà u à mii pyi na uru cɔɔn wi mà? Ka ceenŋi

ⁿBeni Ami mege ɲwəhe ku nye: «Mii cìmpyiibii pyàŋi».

mú si jwo na uru yyahafoo wi mà? Mii à nde kani pyi ná funvyinge e, mii nye a kapii pyi mà de!»⁶ Ka Kile si yi jwo Abimeleki á kuru ñɔɔge niŋkinŋi i: «Mii à cè na mu à nde kani pyi ná funvyinge e, na mu nye a kapii pyi me, lire na mii nye a ñen'a mu yaha mu u wwò ná ceenji i, si ñkwò kapii pyi me.⁷ Numɛ, nàŋi cwoŋi kan u á. U sí jwó le mu á bà mu si mpyi si shwò kwùŋi na me, ñaha na ye Kile sùpya u nye u wi. Ŋka mu aha mpyi mu nye a u cwoŋi kan u á me, li cè na mu ná ma pyenge shiinbii puni sí n-kwù.»

⁸ Ka Abimeleki si yîri kuru nyeseɔge na, maa u bilibii puni yyere, maa yi yyahe jwo pi á. Pir'à yi lógo ke, ka pi i fyá sèl'e.⁹ Ka Abimeleki si Ibirayima mú yyere, maa u pyi: «Ñaha shi mu à pyi wuu na ame ye? Lire tènì i ke, kapiini ndire mii à pyi mu na, fo mà pa nɔ mu u ñke lawwuge fiige nɔ mii ná na kini shiinbii na ye? Nde mu à sà a pyi ame ke, li nye a sii kapyii me.¹⁰ Ñaha na mu à nde pyi ye?»¹¹ Ka Ibirayima si jwo: «Mii mpyi na sòŋŋi na sùpya nye a sii nde kini i ñgemu u na Kile père me. Maa li yaha naye funŋ'i, na pi sí mii bò na cwoŋi kurugo. Lire na, mii à jwo na mii cɔɔn wi.¹² Lire na li wuuni mú i, mii cɔɔn mú wi de! Wuu na nye tu na, ñka wuu nye nu na me. Mii cwo mú sí u nye u wi.¹³ Lire kurugo, canŋke Kile à mii yige na tupyenge e ke, mii à yi jwo Sara á: «Nde mii na ñaare mu á ke, wuu aha nɔ cyaga maha cyag'e, ma a yi jwo sùpyir'á na mii na nye mu yyahafoo.»

¹⁴ Ka Abimeleki si sikyaa ná mpàa ná nìiyɛ, ná bilinambaa ná bilicyee kan Ibirayima á, maa u cwoŋi Sara núruŋ'a kan u á.¹⁵ Maa jwo Ibirayima á: «Mii kini li nde mu taan, cyage k'à mu táan ke, sà ntèen wani.»¹⁶ Maa jwo Sara á mú: «Mii sí wyèrefyinŋi darashii kampwoo kan mu yyahafoon'á, lire li sí li cyèe na mu zòvyinre wu u nye nde kani i, mu shiinbii puni nyii na.»

¹⁷ Ka Ibirayima si jwó le Abimeleki á, ka Kile si u cùuŋɔ, maa u cwoŋi ná u bilicyeebii puni cùuŋɔ, ka pi i jà a pyii si sahaŋki,¹⁸ ñaha na ye Kafoonji Kile mpyi a zimbaa yama yaha u pyenge shiinbii na, Ibirayima cwoŋi Sara ñkwòŋ ñjwoŋi kurugo.

Ishaka ziŋi kani

21¹ Nye Kafoonji Kile mpyi a jwumpe mpemu jwo Sara á ke, u funŋɔ mpyi a wwò puru na me. Pyàŋi ñwòmèeni u mpyi a lwó Sara á ke, u à lire funŋɔ.² Tènì kyaa Kile mpyi à jwo *Ibirayima á ke, lir'à nɔ ke, ka Sara si laa lwó maa pùnambile si Ibirayima niŋjyenŋkwon'á.

³ Nye lire pùnambilini Sara à si ke, ka Ibirayima si li mege le Ishaka.⁴ Ishaka ziŋi canmpyibaataanrewuni na, ka Ibirayima si u *kwòŋ, bà Kile mpyi a fyànha a yi jwo u á me.⁵ Ibirayima na mpyi yyee ñkuu u jyanji

Ishaka téesiini i. ⁶ Ka Sara si jwo: «Ei! Kile à funntanga ná katanra kyaa pyi mii á nde de!^o Shin maha shin ká li lógo, urufoo funŋke sí n-táan sèl'e.» ⁷ Ka Sara si núr'a jwo: «Jofoo u mpyi si jɛɛ njwo Ibirayima á na Sara na sí pùnambile si fo si jirini kan u ŋwɔɔ ye? Ŋka kuru canŋke ku nye ninjaa, mii à pùnambile si u ninjyerŋkwon'á.»

Ibirayima à u cwoŋi Agari ná u jyaŋi Sumayila yaha

⁸ Nye pyàŋ'à pa lye a nɔ láhama jirime na ke, ka *Ibirayima si njyi ninjyahawa shwɔhɔ maa katáan nimbwoo pyi. ⁹ Pùnambilini *Misira shiinbii pworonji Agari à si Ibirayima á ke, ka Sara si lire nya li i Ishaka fwɔhɔre. ¹⁰ Maa jwo Ibirayima á: «Ŋge bilicwoŋi ná u jyaŋi kɔɔɔ, naha na ye u ná mii jyaŋi Ishaka nye a yaa pi wwɔ kɔɔge na me.» ¹¹ Puru jwump'à waha Ibirayima na sèl'e, naha na ye Sumayila mú nye u pyàŋi wà. ¹² Ŋka Kile à jwo Ibirayima á: «Ma hà mpe jwumpe waha maye na me. Sara ká yaaga maha yaaga cya mu á mà yyaha tíi ná bilicwoŋi ná u jyaŋi i ke, ma a lire pyi u á. Naha na ye tɔluge jwɔmɛeni mii à lwɔ mu á ke, Ishaka e kuru sí n-fworo ¹³ Ŋka mu bilicwoŋi jyaŋi wi ke, mii sí supyishiŋi wà yige u e mú, naha na ye mu jya wi.»

¹⁴ Kuru canŋke numpañña nyèsɔɔge na, Ibirayima à yíri maa yalyíre kan Agari á, maa lwɔhe le bùl'i mà kan u á mú, maa pyàŋi kan u á, maa u kɔɔɔ, ka u u ŋkàr'a sà a jaare na màre Berisheba síwage e. ¹⁵ Lwɔh'à kwɔ ke, ka Agari si pyàŋi yaha tahe kà jwɔh'i. ¹⁶ Maa ntèen u yyetiimpe na mà laaga wwú meterii lada fiige, naha na ye u la mpyi sè u jyaŋi nya takwúge e me. U à tèn wani ke, maa wá na mɛɛ súu fo na ŋkwúuli.

¹⁷ Ka Kile sí pyàŋi mɛeni lógo. Ka Kile Melekerŋi si ntèen ninjyini na, maa Agari yyere maa yi jwo u á: «Agari, naha k'à pyi ye? Ma hà vyá me, naha na ye Kile à pyàŋi mɛeni lógo mà u yaha tahe jwɔh'i. ¹⁸ Yíri, ma a ma jyaŋi lwɔ, ma a u cù ná cyeyi shuunniŋi i. Mii sí sùpyishi ninjyahawa yige u e.» ¹⁹ Ka Kile si Agari jyiigii múgo, ka u u lùbilingi wà nya maa kuru lwɔhe kà kwɔ a le u bùlunji i mà pa ŋkan pyàŋ'á, u a bya.

²⁰⁻²¹ Ka Kile si pyàŋi jwɔhɔ tò, ka u u mpa lye maa ntèen Paran síwage e, maa mpa mpyi lùuzu ninpenŋe ná sintaage e. Ka u nuŋi si u pyi u à Misira kini shiinbii pworonji wà lèŋe.

Ibirayima ná Gerari saanji Abimeleki kàage

²² Canŋka, Abimeleki à pa ná u kàshikwɔɔnbii jùŋufoonji Pikɔli i, si jwo ná *Ibirayima i. Maa jwo u á: «Mii à li nya na Kile nye ná mu i ma karigii puni i. ²³ Nye nume, mii la nye ma a ŋkâa Kile na mii á na mu sè jɛɛ mii Abimeleki, lire nye me mii tɔluge jwɔhɔ yaha, si kapii pyi wuu wà na

^oIshaka mege jwɔhe ku nye: «katanra».

mε, na mu sí raa kacenŋkii kanni pyi mii na, s'a cyi pyi k̀ini i mu nye nàmpantēenre e ke, bà mii à fyânha a cyi pyi mu á mε.»²⁴ Ka Ibirayima si jwo: «Mii sí n-kâa lire na.»

²⁵Ŋka b̀ēenŋke Abimeleki báarapyiibil'à shwɔ Ibirayima na ke, u à Abimeleki c̀ēge lire na. ²⁶Ka Abimeleki si Ibirayima pyi: «Mii báarapyiŋi u à lire pyi ke, mii nye a u c̀e mε, mu sí nye a yi jwo mii á mε. Nijjaa mii à yi lógo. ²⁷Ka Ibirayima si mpàa ná sikyaa ná ǹiŋyi kan Abimeleki á, ka pi i wwoŋeεge le piye shwɔhɔl'e.

²⁸Lire ŋwɔhɔ na, ka Ibirayima si mpàayaali baashuunni wwù u mpàabil'e mà yaha piye. ²⁹Ka Abimeleki si u ỳibe: «Ŋaha na mu à mp̄ii mpàabii baashuunniŋi wwù mà yaha ŋk̀ere na ye?» ³⁰Ka u u jwo: «Mu aha ŋen'a mp̄ii mpàabii shwɔ mii cye e, lire li sí li cyēe na mii u à ŋke b̀ēenŋke t̀ugo.»

³¹Lire e, pi à kuru cyage mege le Berisheba, ŋaha na ye kuru cyage e Ibirayima ná Abimeleki à kâa piy'á.^P

³²T̀eni i pi à kâa piy'á mà kwɔ ke, ka Abimeleki ná u k̀ashikwɔɔnbii ŋ̀uŋufooŋi Pikɔli si ǹur'a k̀are Filisiti shiinbii k̀ini i. ³³Ka Ibirayima si t̀amara cige c̀enme Berisheba i, maa Teekwombaa Kafooŋi Kile mege p̀e.

³⁴Lire k̀antugo, ka u u nt̀ēen nàmpantēenre e mà mɔ Filisiti shiinbii k̀ini i.

Kile à Ibirayima k̀aanmucya a w̄i

22¹Nye ŋcyii karigii puni k̀antugo, Kile à *Ibirayima k̀aanmucya mà w̄i. P̄ȳŋkanni na u à u k̀aanmucya ke, lire li nde.

Canŋka Kile à u yyere: «Ibirayima!» ka u u jwo: «Yo! Mii u ŋge.»² Ka Kile si yi jwo u á: «Mu jyaŋi niŋkinŋi, Ishaka kyaa l'à t̀aan mu á ke, ta sì ná u e M̄riya k̀ini i. Mii sí ŋaŋke kà cyēe mu na, mu aha nɔ wani, ma a u pyi s̀araga nizogogo kuru cyage e.»

³Ka Ibirayima si s̀ol'a ỳiri, maa u d̀ufaannŋke kà c̀u, maa u báarapyiibii pii shuunni yyere ná u jyaŋi Ishaka. Maa k̀aŋciiyi yà jya maa yire lwɔ na ŋk̀ēge s̀arage tawwùge e, cyage kyaa Kile à jwo u á ke. ⁴Canmpyaa taanre para pi à pyi. Canntanrawoge, ka Ibirayima si ŋ̀uŋke d̀urug'a w̄il'a kuru cyage ŋya tatɔŋge e. ⁵Maa jwo u báarapyiibil'á: «Yii t̀ēen naha ná d̀ufaannŋke e. Mii ná na pyàŋi sí n-k̀are ŋaŋke ŋuŋ'i zà Kile p̀e. Wuu aha ŋkwɔ, wuu si ǹuru n-pa.»

⁶U à yire jwo ke, maa nt̀il'a u jyaŋi tugo s̀arage súugo súugo k̀aŋciiyi na, maa na ná ŋwɔɔ lwɔ, ka pi i wá na ŋaare na ŋk̀ēge s̀iŋcyan kuru cyage e. ⁷Ka Ishaka si jwo u tuŋ'á: «Baba!» ka Ibirayima si jwo: «Yo, na jya.» Ka Ishaka si jwo: «Nage nye wuu á, k̀aŋciiyi mú nye wuu á, ŋka mp̀abilini li

^PBerisheba mege ŋwɔhe ku nye: «k̀aaga b̀ēenŋe» lire nye me: «baashuunni b̀ēenŋe».

sí n-pyi sárage ke, taa lire si nye ke?»⁸ Ka Ibirayima si jwo: «Mpàbilini li sí n-pyi sárage ke, Kile yabilinji u sí yire cwɔɔnrɔ.» Ka pi mú shuunni si wá na ŋkèege.

⁹Cyage Kile mpyi a cyêe pi na ke, pi à nɔ wani ke, ka Ibirayima si sárage tawwûge yaa, maa kànciiyi dùrugo ku juŋ'i. U à kwɔ̀ ke, maa u jyaŋi Ishaka cû a pwɔ̀, mà dùrugo ku juŋ'i kànciiyi na. ¹⁰Maa ŋwɔ̀ni wwû si ntêge raa u jyaŋi kɔnre. Tèni i u à jwo u sí li taha jyafoonji yacige e ke, ¹¹lire tènuuni i, ka Kafoonji Kile Melekeŋi si ntèen nìnyinji na maa sêe: «Ibirayima! Ibirayima!» Ka u u jwo: «Yo!» ¹²Ka Kafoonji Melekeŋi si jwo: «Ma hà ma cyege yaha ku nɔ pyàŋi na me! Ma hà yaaga pyi u na me! Numɛ, mii à li cè, sèeŋi na, mu na Kile père, paha na ye mu nye a cyé mà ma jyaŋi tàange wuŋi pyi sáraga mà kan mii á mɛ.»

¹³Ka Ibirayima si yyahe kèeŋ'a wíi wíi, maa mpâl'a mpàpoo nya, u ñeŋkil'à sùr'a yyére tahe k'e. Ka u u sà uru mpàpooŋi cû a pyi sáraga nizógogo u jyaŋi cyaga. ¹⁴Maa kuru cyage mege le Yawe-Jire. (Yawe-Jire mege ñwɔ̀hɔ̀ ku nye: «Kafoonji Kile sí yi yyaha cwɔ̀nrɔ.») Lire kurugo, sùpyire puni maha ŋko nìnjaa: «Wuu aha nɔ Kafoonji Kile ñaŋke juŋ'i, Kafoonji Kile yabilinji sí yi yyahe cwɔ̀nre.»

¹⁵Nye ka Kafoonji Kile Melekeŋi si ntèen nìnyinji na, maa Ibirayima yyére tozhɔ̀nwogo, ¹⁶maa yi jwo u á: «Kafoonji Kile jwumpe pu nye mpe: «Mii sí n-kâa naye mege na, nde mu à pyi ame ke, mu nye a cyé mà ma jyaŋi tàange wuŋi kan sáraga mii á mɛ, ¹⁷lire kurugo, mii sí jwó le mu á, si mu tûluge nyaha wɔ̀rgii fiige, ná suumpe lwɔ̀he nticeŋi fiige mú. Mu tûluge sí raa jini ku zàmpeɛnbii na. ¹⁸Dìnyenji sùpyishinji puni sí raa jwóni taa mu tûluge cye kurugo, paha na ye mu à ñeŋ'a mii ñwɔ̀mɛeni cû.»

¹⁹Puru ñwɔ̀hɔ̀ na, ka Ibirayima ná u jyaŋi si nùr'a kàre báarapyiibii taan. Ka pi i kuni lwó a nùru na ŋkèege Berisheba e, Ibirayima tatèenge e.

Erebeka tulleyi

²⁰Nye cyire karigii puni kàntugo, y'à pa jwo *Ibirayima á. na u yyahafoonji Nakwɔ̀ri cwòŋi Milika mú à pùnampyire ta. ²¹Jyafoonji nìncyiinji mege nye Uzi, shɔ̀nwuŋi mege sí nye Buzi, tanrawuŋi mege nye Kemuyeli. Kemuyeli u à Aramu si. ²²Milika jyaŋi sicyerewuŋ'à pyi Kesedi, maa Kyazo taha uru na, maa Pidilashi taha uru na, maa Yidilafi taha uru na, maa nta a Betuyeli taha uru na. ²³Ka Betuyeli si mpa Erebeke si. Nye tire pùnampyire baataanreŋi Milika à si Ibirayima yyahafoonji Nakwɔ̀ri á. ²⁴Nakwɔ̀ri cwòŋi shɔ̀nwuŋi mege na mpyi Ereyuma, uru mú à pùnampyire si. Tire pùnampyire ti nye nte: Tebaki ná Gakyamu ná Takyashi ná Maaka.

Sara kwùŋi kani

23¹ Sara à yye ɲkuu ná beɲjaaga ná baashuunni pyi ke, ² maa ɲkwù Kiriyaŋi Ariba kàhe e *Kana kini i. Kuru kàhe mege mú ku ɲye Eburɔn. Ka *Ibirayima si mpa ntèen u cwoŋi buwuŋi taan marii yameeni síu. ³ Maa ɲkwù a pa yíri u taan, mà sà jwo ná Kyiti tùluge shiinbil'e. ⁴ Maa jwo pi á: «Mii na ɲye nàmpɔnɔ naha yii yyére. Yii taare cyage kà pére na á, si na cwoŋi buwuŋi lwɔ naye yyaha taan zà ntò.» ⁵ Ka Kyiti shiinbii si Ibirayima pyi: ⁶ «Wuu ɲùŋufooŋi, mu ɲye shinbwo wuu shwɔhɔl'e. Wuu fanɲyi cyaga maha cyaga k'à mu táan ke, sà ma cwoŋi tò wani. Wuu wà sà ɲcyé si u kwùubii tatonke yaha mu á, mu u ma cwoŋi tò me.»

⁷ Ka Ibirayima si lyêele, maa Kyiti shiinbii shéere. ⁸ Maa yi jwo pi á: «ɲye yii aha mpyi a ɲɛɛ mii u na cwoŋi tò, lire e mii à yii ɲáare yii Zokyari jyaŋi Efurɔn ɲáare na á. ⁹ Nàŋgyige ku ɲye u á Makipela e, u kerege tɛgeni na ke, na u kuru kan na á. Mii sí ku wyéreŋi puni kan u á mà tàanna ná ku lwɔre e, bà kuru cyage si mpyi mii u kwùubii tatonke naha yii shwɔhɔl'e me.»

¹⁰ ɲye mà pi yaha puru jwumpe na kàhe shiinbii piyetaɲe ke e, Efurɔn yabiliŋi na mpyi wani ná Kyiti shiinbii sanmpil'e. Ka u u Ibirayima pyi pi puni ɲyii na: ¹¹ «Ɔn, mii ɲùŋufooŋi, wíi, mii sí ɲaŋgyige kan mu á, si kerege kan mu á si ntaha. Mii sí yire puni kan mu á na kàhe shiinbii puni ɲyii na. Sà ma buŋi tò.»

¹² Ka Ibirayima si lyêele kàhe shiinbii ɲyii na, maa u shéere. ¹³ Maa jwo Efurɔn á pi puni ɲyii na: «Mii á mu ɲáare, maa kerege lwɔre shwɔ si nta zà na cwoŋi tò wani.» ¹⁴ Ka Efurɔn si jwo Ibirayima á: ¹⁵ «Mii ɲùŋufooŋi, ɲke kerege lwɔre sì n-tòro wyérefyinnji darashii ɲkwuu sicyeere (400) na me. Naha shi lire sí n-jà n-kèege mii ná mu shwɔhɔl'e ye? Sà mà cwoŋi tò.»

¹⁶ Efurɔn à wyéreŋi ɲwɔge ɲkemu jwo ke, kur'à bê Ibirayima á, ka u u uru wyéreŋi tòrɔ Kyiti shiinbii ɲyii na mà kan Efurɔn á wyérefyinnji darashii ɲkwuu sicyeere mà tàanna ná cwɔhɔmpii tɔɔmpe e. ¹⁷ K'à ta amuni ke, Efurɔn kerege ku mpyi Makipela e, Mamire cyage canɲa fworompe e ke, kerege ná ɲaŋgyige ku mpyi kuru cyage e ke, ná cige maha cige ku ɲye kerege e ke, ¹⁸ yire pun'à pyi Ibirayima wuyo. Kyiti shiinbii puni, pi mpyi kàhe shiin piye tabeŋke e ke, l'à pyi pire puni ɲyii na.

¹⁹ Lire kàntugo, ka Ibirayima si u cwoŋi Sara tò Makipela kerege ɲaŋgyige e, kuru cyage ɲye Mamire cyage canɲa fworompe e. Kuru cyage mege mú ku ɲye Eburɔn, maa mpyi Kana kini i. ²⁰ Lire pyiŋkanni na, kerege ná ɲaŋgyige ku mpyi wani ke, yire pun'à pyi Ibirayima wuyo, k'à pyi u kwùubii tatonke. Kyiti shiinbil'á u à ku shwɔ.

Ishaka ná Erebeke nàmbage

24¹Nye Kafoonji Kile mpyi a jwó le *Ibirayima á u karigii puni i fo u à pa lye sèl'e. ²Nye canŋka, Ibirayima á jwo u báarapyiibii puni nijyen'á, nge u mpyi na u karigii puni cwɔɔnre ke: «Mii à mu jáare, ma cyege le na cyiini n̄wɔh'i⁹, ³maa ŋkâa Kafoonji Kile na, nijnyinji ná n̄ŋke foo, na *Kana kini i mii à t̄ɛn ke, na mu sí n̄ɛ lire kini p̄uceebilini là lwó ŋkan mii jyanji Ishaka á u cwo me, ⁴ŋka mu sí n-kàre mii kini i, mii c̄nmpyiibii yyére zà ceewe cya u á.»

⁵Ka báarapyinji si u n̄wɔ shwɔ: «Ceenji ká mpyi u n̄ye a n̄ɛn'a taha mii fye e lire kini i me, lire sanni i ke, tá mii à yaa mii u kàre ná mu jyanji i mu c̄nmpyiibii yyére u sà nt̄ɛn wani ná ceenji i la? ⁶Ka Ibirayima si jwo: «Ōnhɔ dɛ! ma hà zii ŋkàre ná na jyanji i wani me. ⁷Kafoonji Kile, nijnyinji foo, u à mii yige na tupyenge e ná mii kini i bà mii si mpyi si mpa naha nde kini i me, uru u à jwo ná mii i, maa ŋkâa na uru sí nde kini kan mii t̄lug'á. Uru yabiliŋji Kile, u sí u melekenji yaha mu yyaha na bà mu si mpyi si sà ceewe lwó na tupyenge e mii jyanji m̄ɛɛ na me. ⁸Ceenji ká n̄cyé paŋa ná mu i, mii kàage tugure sí n-láha mu na, ŋka mii na li caa mu á, ma hà ŋkàre ná na jyanji i wani me!» ⁹Ka báarapyinji si cyege le u n̄ŋufoonji Ibirayima cyiini n̄wɔh'i, maa ŋkâa, na nde u à jwo ke, na lire uru sí n-pyi.

¹⁰U à yire jwo ke, maa n̄wɔh̄ɔnyɔ ke c̄u u n̄ŋufoonji, Ibirayima n̄wɔh̄ɔnyi i, maa u n̄ŋufoonji yac̄ɛn̄nyi shinji puni yà lwó a kàre, Mesopotami kini i, Nakwɔri kànhe na.

¹¹U à nɔ wani ke, ka u u n̄wɔh̄ɔnyi pyi y'á sínni kànhe kàntugo n̄cwòdoni là n̄wɔ na. Lir'á b̄ê ná cyeebii yàkoŋɔ n̄wɔ lùkwuuni i. ¹²Maa jwo: «Kafoonji Kile, mu u n̄ye mii n̄ŋufoonji, Ibirayima u Kilenji ke, mii na mu jáare, maa na nijjaa karigii cwɔɔnrɔ na á, maa n̄wɔ na n̄ŋufoonji na. ¹³Nye mii nijjyérenji u n̄ge, nde n̄cwòdoni taan. Kànhe shiinbii p̄ucyaabii sí n-pa a lwɔhe kwóre. ¹⁴Mii aha bú p̄ucwoŋi ŋgemu pyi: «Mii à mu jáare ma lùkwoyaage f̄ɛɛn, si bya» ka u u n̄ɛn'a mii n̄wɔ shwɔ: «Bya, si ma n̄wɔh̄ɔnyi kan yi bya mú» ke, uru u pyi mu bilinanji Ishaka cwoŋi, ŋgemu mu yabiliŋ'á cyêe mii na ke. Lire e, mii sí n-cè na mu à n̄wɔ mii n̄ŋufoonji, Ibirayima na.»

¹⁵Mà u yaha puru jwumpe na, ka Betuyeli pworonji Erebeke si mpa ná u lùkwoyaage e fukange na, lwɔhe takwóge e. Betuyeli tunji sí mpyi Ibirayima c̄ɔɔn̄ji Nakwɔri, u nunji sí mpyi Milika. ¹⁶P̄uceebile nis̄inana li mpyi lili. Li mpyi a n̄ò shi cè me. Ka u u nt̄ige n̄cwòdoni i maa u lùkwoyaage n̄i a fworo. ¹⁷Ka Ibirayima báarapyinji si fyâl'a file u na, maa u pyi: «Mii à

⁹T̄ɛcyiini i, kuru cyage s̄upyire n'a mpyi na sí raa ŋkâre yaage kà na, amuni pi mpyi maha li pyi.

mu jáare, ma lùkwoyaage tîrige, si bya.»¹⁸ Ka pùcwonji si jwo: «Pa bya, Baba!» maa fyâl'a lwɔhe tîrige, maa u kan u a bya.¹⁹ U à bya a kwɔ ke, ka pùcwonji si jwo: «Mii sí mu ñwɔhɔnyi kan yi bya mú.»²⁰ Maa fyâl'a lwɔhe kêenɛ yatɔre yabyage e, maa núr'a kàre fwɔfwɔ mà sà kabere kwó. Amuni u à lwɔhɔ ñinyahaga kwó a kan ñwɔhɔny'a y'à bya.²¹ Ka nàñi si yyére na wíi jwumɔbaa, si ñcè kampyi Kafoonji sí n-sii ñɛ uru kùsheeni táan uru na.

²² Ñwɔhɔny'a bya a kwɔ ke, ka nàñi si múnafegewe sɛenwu wwû uye ñuñ'i, u mpyi a garamu baani kwɔ, ná sɛen kanɱcyinñii shuunni, cyire ñiñkin ñiñkinji mpyi a ñyaha garamu ñkuu na. Maa yire kan Erebeke á.²³ Maa u yíbe: «Jofoo pworo u ñye mu ye? Na pwɔhɔ, tá wuu sí tashwɔngɔ ta mu tuni pyenge e be?»²⁴ Ka Erebeke si jwo: «Nakwóri ná Milika jyanji Betuyeli pworo u ñye mii.»²⁵ Maa núr'a jwo: «Yatɔrɔ yalyíre ñinyahara sí n-ta wani, yii tashwɔngɔ mú sí n-ta wuu yyére.»

²⁶ Nàñ'a yire lógo ke, ka u u ñiñkure sín, maa Kafoonji shéere.²⁷ Maa jwo: «Mii à Kafoonji Kile kêe, mii ñuñufoonji, Ibirayima u Kilenji, ñaha na ye u à kacɛɛ pyi u na ma u ñwɔmɛɛfente cyêe mii ñuñufoonji na sèl'e. Kafoonji yabiliñi u à kàre ná mii i, mii ñuñufoonji cìnmpyiibii yyére.»

²⁸ Ka pùcwonji si fê a kàr'a sà yire yyahe jwo u ñuñ'á.²⁹⁻³⁰ U yyahafoonji wà mɛɛ na mpyi Laban. Tèni i ur'à múnafegenji ná kanɱciinñkii ñya u cɔɔñji cyɛge na, maa u jwumpe lógo nàñi kànmpañke na ke, ka u u yír'a fê a kàre ñcwòoni na, nàñi fye e mà sà u ñiñjyérenji ta ñwɔhɔnyi taan.³¹ U à ñɔ u na ke, maa jwo: «Yír'a jyè pyenge e. Kafoonji Kile à jwó le mu á. Ñaha na mu à tɛen ntàani na ye? Mii à cyage kà bégele mu ná ma yatɔre mɛɛ na.»³² Ka pi i yír'a kàre sɱncyen Laban pyenge e. Pi à ñɔ ke, ka pi i ñwɔhɔnyi tugure tîrige, maa yatɔrɔ ñjyì kan y'á, wyere ná ñye, maa lwɔhe kan nàñi ná u fyèñwɔhɔshiinbil'á pi à pi tooyi jyé.³³ Puru ñwɔhɔ na, pi à pa ná ñjyì i pi á, ka nàñi si jwo: «Ná mii ñye a na kapani jwo mɛ, mii sí n-lyî mɛ. Ka Laban si jwo: «Mpe pu ñye mu á ke, pu jwo sá.»

³⁴ Ka nàñi si jwo: «Mii na ñye Ibirayima báarapyi.³⁵ Kafoonji Kile à jwó le mii ñuñufoonj'á sèl'e, maa u pyi yaarafoo, u à mpàa ná sikyaa ná ñiye kan u á, ná wyérefyin ná sɛen, ná báarapyii, nàmbaa bàra cyee na, ná ñwɔhɔnyɔ ná dùfaanya.³⁶ Mii ñuñufoonji cwonji Sara ñiñjyenkwonj'á pùnambile si u á. Lire pùnambilin'á, u à u cyeyaayi puni kan.

³⁷ Canñka, u à jwo mii á na mii u kâa uru ñyii na, na Kana kini i ur'à tɛen ke, na mii sí ceewe lwó uru jyanj'á lire kini i mɛ,³⁸ na mii u kàre uru tukanhe na, uru shiinbii yyére, si ceewe cya wani uru jyanj'á.³⁹ Ka mii i u pyi: «Ceenji ká mpyi u ñye a ñen'a pa ná mii i mà de?»⁴⁰ Ka u u jwo: «Kafoonji Kile ñwɔmɛeni mii à cù tèrigii puni i ke, uru yabiliñi u sí u mɛlekenji wà le ná mu i, bà mu kuni si mpyi si ntáan, maa ceewe lwó mii

tukanhe na ma kan na jyaŋ'á mɛ. ⁴¹ Mu aha shà ceenji jáare mii pyenge shiinbil'á, pi mée ká jcyé si u kan mu á, lire tɛni i mu kàage tugure sí n-láha mu na.»

⁴² Nye lire e mii à pa yyére nde jcwòoni jwɔge na, maa jwo: «Kafoonji Kile, mii jùŋufoonji Ibirayima u Kilenji, kampyi mu la jye mii kùsheeni si ntáan, ⁴³ lire tɛni i ke, mii sí n-yyére naha nde jcwòoni jwɔge na, pùcwoŋi u sí n-pa lwɔhe kwó ke, mii aha bú jwo u á: «Na pwɔhɔ, si bya ma lwɔhe e.» ⁴⁴ ka u u mii jwɔ shwɔ: «Bya, mii sí n-kwò kà kan mu jwɔhɔŋy'á mú» ke, uru u sí n-pyi mii jùŋufoonji jyaŋi cwoŋi, Kafoonji Kile yabilin'á ŋgemu cyêe ke.»

⁴⁵ Nye mà mii yaha puru jwumpe na, ka Erebeke si nɔ ná u lùkwoyaage e, fukange na, maa ntíg'a lwɔhe kà kwó jcwòoni i. Ka mii u u pyi: «Na pwɔhɔ, si bya.» ⁴⁶ Ka u u ntíl'a lwɔhe tɔrige na mii u bya, maa jwo na uru sí kà yige ŋkan jwɔhɔŋy'á. Nye ka mii i bya. Puru jwɔhɔ na, ka u u kà kwó a kan mii jwɔhɔŋy'á y'a bya. ⁴⁷ Ka mii i u yíbe: «Jofoo pwooro u jye mu ye?» Ka u u jwo: «Nakwɔri ná Milika jyaŋi Betuyeli pwooro u jye mii.» Ka mii i fègewe le u múnaani na, maa kapcinŋii le u cyeyi na. ⁴⁸ Lire kàntugo, ka mii i niŋkure sín Kafoonji Kile yyahe taan mii jùŋufoonji Ibirayima u Kilenji, maa u shéere, jaha na ye uru u à kuni niŋcenni le mii taan, maa mii pyi mii à ceewe ta na jùŋufoonji jyaŋi mɛe na, u cìmpyiibii shwɔhɔl'e.

⁴⁹ Kampyi yii la jye si kacenne pyi mii jùŋufoonj'á si li cyêe na yii na jye u cìmpyii, lire tɛni i, yii lire jwo na á, yii aha nta yii mú sà n-jà lire pyi mɛ, yii yire jwo mú, bà mii si mpyi si na takàrege cè mɛ.»

⁵⁰ Nye ka Laban ná Betuyeli si Ibirayima báarapyinji jwɔ shwɔ: «Nde kan'à fwooro Kafoonji e. Wuu sà n-jà n-cyé mɛ. ⁵¹ Erebeke u ŋge, u lwó ma a sà, u u sà mpyi mu jùŋufoonji jyaŋi cwoŋi, bà Kafoonji à li yaa mɛ.» ⁵² Ibirayima báarapyin'á yire lógo ke, ka u u niŋkure sín maa yyahe cyígile, maa Kafoonji pèe. ⁵³ Maa pùcyaga yaaya wwù uye jwɔŋ'i mà kan Erebeke á, wyérefyinwuyo, ná seenwuyo ná vaaŋnya, maa yacenjye mú kan pùcwoŋi yyahawuŋi ná u nuŋ'á. ⁵⁴ Puru jwɔhɔ na, ka u ná u fyèjwɔhɔshiinbii si lyí maa bya, maa sínni.

Nyèg'à múgo ke, ka Ibirayima báarapyinji si jwo Erebeke yyahawuŋi ná u nuŋ'á: «Yii kuni yaha, mii sí núru na jùŋufoonji yyére.» ⁵⁵ Ka pi i jwo: «Pùcwoŋi yaha u tère nimbilere pyi ná wuu e, canmpyaa ke fiige. Cyire ká ntòro, yii raa sà ná u e.» ⁵⁶ Ka nàŋi si jwo: «Kafoonji à mii kuni táan mà kwò, yii àha núru na cù n-yaha mɛ. Yii na yaha s'a ŋkèege na jùŋufoonji yyére.» ⁵⁷ Ka Erebeke shiinbii si jwo: «Nye wuu pùcwoŋi yyere, wuu u u yíbe.» ⁵⁸ Ka pi i u yyer'a yíbe: «Mu la jye si ŋkàre ná ŋge nàŋi i nume la?» Ka u u jwo: «Mii kèege.»

⁵⁹ Lire pyinƙanni na, pi à pi cìmpworocwoŋi Erebeƙa yaha a ƙàre ná Ibirayima báarapyiŋi ná u fyèŋwòhòshiiinbil'e. Báarapyicwoŋi u mpyi a Erebeƙa byé ke, uru mú a ƙàre ná pi e. ⁶⁰ Mà jwo pi kuni lwó ke, pi à jwó le Erebeƙa á maa jwo «Wuu cìmpworocwoŋi, Kile u pyi nijyahajyahamii kan ma á, Kile u pi yaha pi já pi zàmpeenbii na.» ⁶¹ Ka Erebeƙa ná u báarapyicyeebii si yîr'a ƙàr'a sà dùgo jwòhònyì jwòŋi, maa ntaha nàŋi fye e.

amuni pi à ƙàre ná Erebeƙa e.

⁶² Lir'á ta Ishaka á yîri Lakyayi Dɔyi lùbilingi cyage e maa mpa ntèen Negevi síwage kànmpañƙe na. ⁶³ Canƙa yàkoŋɔ, Ishaka à fwor'a ƙàr'a sà a uye naare sige e, marii funƙe caa. U à ta u jwòhònyì yîrige si wíi ke, ka u u jwòhònyì nya yi i ma. ⁶⁴ Tèni i Erebeƙa nimpañ'à jwòhònyì yîrig'a Ishaka nya ke, ka u u ntíge jwòhònyì jwòŋi. ⁶⁵ Maa jwo Ibirayima báarapyiŋ'á: «Nàŋi ŋgìre u na wuu bêni ame sige e ye?» Ka u u jwo: «Mii jwòhònyì Ishaka wi.» Erebeƙa á yire lógo ke, ka u u u v àanƙe ƙà tèt'a yyahe tò. ⁶⁶ Nye ka nàŋi si ƙarigii toroŋƙanni yyaha jwo Ishaka á.

⁶⁷ Nye ka Ishaka si ŋƙàr'a sà Erebeƙa yaha u nuŋi Sara bage e, maa u pyi u cwo, maa u kyaa táan uy'á. Ka lire si Ishaka funƙe jínje u nuŋi kwòŋi woge na.

Ibirayima canmpyaagii sanƙii toroŋƙanni.

25 ¹ Nye jcyii ƙarigii puni kàntugo, ka *Ibirayima si ceenji wabere lèŋe, uru mege na mpyi Ketura. ² Pùnampyire u à si Ibirayima á ke, tire meyi yi jye nje: Zimiran, ná Yokishan, ná Mèdan, ná Madiyan ná Yishibaki, ná Shukya. ³ Yokishan mú à pùnampyire shuunni si: Sheba ná Dedan. Uru u tùluyi yi jye Ashuri shiinbii ná Letushi shiinbii ná Lemi shiinbii. ⁴ Madiyan u pùnampyire ti mpyi Efa, ná Eferi, ná Kyanòki, ná Abida, ná Elida. Nye pire pun'á pyi Ketura pyiibii ná u jampyire.

⁵ Nye Ibirayima á u ƙòge puni kan Ishaka á ⁶ Ŋka mà jwo u kwù ke, u à bùnye pyi cyeebii sanmpii pyiibil'á maa pi tùgo canja fworompe ƙirigil'e mà laage tòn u jyaŋi Ishaka na.

⁷ Nye Ibirayima shìŋi canmpyaagil'à pyi yyee ŋkuu ná beetaanre ná ke ná ƙaŋkuro. ⁸ U à lye fo mà lyege la kwò. Puru jwòhò na, u à kwù maa sà bàra u tulyeyi na. ⁹⁻¹⁰ Ka u jyaabii mú shuunni, Ishaka ná Sumayila, si u buwuŋi tò Makipela paŋgyige e. Kuru paŋgyige na mpyi Kyiti shiinbii kerege k'e Mamire canja fworompe e. Kuru cyage Ibirayima mpyi a shwò Kyiti shinŋi Zokyari jyaŋi Efurɔn á. Nye wani Ibirayima ná u cwòŋi Sara à tò.

¹¹ Ibirayima kwùŋi kàntugo, Kile à jwó le u jyaŋi Ishaka á sèl'e. Ishaka mpyi a tèn Lakayai Ɔɔɔyi lùbiliŋi cyage e.

Sumayila tùluge

¹² *Ibirayima jyaŋi Sumayila u tùluge ku nye ŋke: *Misira shiinbii pworonji Agari, Sara bilicwoŋ'á ŋgemu si Ibirayima á ke, ¹³ u pùnampyire meyi yi nye nje mà tàanna ná pi tèesiini i: pùnambilini niŋcyiini mege ku nye Nebayoti, uru kàntugo Kedari ná Adibeli ná Mibisamu ¹⁴ ná Mishima ná Duma ná Masa ¹⁵ ná Kyadadi ná Tema ná Yeturi ná Nafishi ná Kedima á si.

¹⁶ Sumayila pùnampyire ti nye tire. Pi meyi yi nye nje mà tàanna ná pi kànyi i. Pi à pyi nùŋufee ke ná shuunni mà tàanna ná pi tatèŋnyii i. ¹⁷ Yyee ŋkuu ná benjaaga ná ke ná baashuunni Sumayila à pyi maa ŋkwú maa sà bàra u tulyeyi na. ¹⁸ U pyiibii mpyi a tèn mà lwó Kyavila kànhe na, mà kàre fo Shuri woge na, kuru cyage nye *Misira kini ŋkère na, mà kàre Asiri kini kànmpañke na; pi à tèn wani pi cìmpyiibii puni ŋkère na.

Ishaka ŋampii: Ezawu ná Yakuba kani

¹⁹ *Ibirayima jyaŋi Ishaka taŋjaani u nye ŋge.

Nye Ibirayima jya u mpyi Ishaka. ²⁰ Mà Ishaka shìŋi yaha yyee beeshuunni na, u à Betuyeli pworonji Erebeke lèŋe mà pyi u cwo. Erebeke na mpyi Laban cɔɔn. Aramu tùluge shiin pi mpyi pi pi, Mesopotami kini i. ²¹ Ishaka cwoŋi Erebeke na mpyi cijiriŋe, ka u u Kafoonji Kile náare u na, ka Kile si u naarage shwo, ka u u yyere ŋamii laa na. ²² Yacen'à pa lye ke, ka pyiibii si wá na piye fuuli nufoonji funŋke e, ka u u jwo: «Kampyi ame li nye, tá nùŋɔ saha na nye mii u kwôro shì na be?» Maa ŋkàr'a sà Kafoonji Kile yíbe. ²³ Ka Kafoonji Kile si jwo:

«Sùpyishi shuunni u nye mu funŋke e,

mu aha pi si, pi sè n-bê niŋkin na me, pi sí n-láhala.

Pi mú shuunni i, wà fànha sí nyaha wà wogo na.

Yyahawuŋi sí n-pyi cɔɔnfoonji biliwe.»

²⁴ Nye Erebeke canzeg'à nɔ, ka u u si ŋamii. ²⁵ Ka pyàŋi niŋcyiini si si maa mpyi bômbeewe, maa mpyi ná shire e, mu à jwo shire yaaga. Ka pi i u mege le Ezawu. ²⁶ Lire kàntugo, ka cɔɔnfoonji si si, uru nimpañ'á yyahafoonji nintaani cù, ka pi i uru mege le *Yakuba^f. Pire ŋampil'à si mà Ishaka shìŋi ta yyee beetaanre na.

²⁷ Nye pi à pa yyaha cwo, ka Ezawu si wá na lùuzoge pyi fo mà pa mpyi lùuzupege. Ŋka Yakuba sí wi ke, uru nùŋke mpyi a níŋe, ka uru si ntèn

^fYakuba mege nwoho ku nye u à nintaani cù, lire nye me u à u nàŋwohoɔ

pyenge e. ²⁸ Ezawu kyaa li mpyi a táan Ishaka á, uru cye kurugo u mpyi maha kyaare taa na ŋkyàa. Ŋka Yakuba kyaa li mpyi a táan Erebeke á.

²⁹⁻³⁰ Canŋka, Yakuba mpyi na jáhii sore, cyire yyaha mpyi a jáaŋa. Ka Ezawu kategewuŋi si yîri sige e mà pa. Maa Yakuba pyi: «Katege naha na ŋko si mii bð, ma jáhigii niŋyegii cyii kan na á nŋyî.» Lire kurugo, Ezawu meŋ'a le Edomu (kuru meŋe nwoho ku nyɛ ku yyah'à jáaŋa.) ³¹ Ka Yakuba si jwo: «Mu aha ŋen'a ma lyɛge tðŋŋi fáa mii á jáhigii na fɔɔ, lire e mii sí cyii kan mu á.» ³² Ka Ezawu si jwo: «Ei! Katege na ŋko si mii bð, naha lyɛge tðŋŋi sí nwo mii á ye?» ³³ Ka Yakuba si jwo: «Kâa na nyii na» ka Ezawu si ŋkâa, maa u lyɛge tðŋŋi fáa Yakuba á jáhigii na. ³⁴ Ka Yakuba si nta a jáhigii cyii ná bwuuruŋi wà kan u á. Ka u u yire lyî maa bya, maa yîr'a tòro.

Lire pyiŋkanni na, Ezawu à u lyɛge njini faha.

Ishaka ná Abimeleki à wwopɛɛge le

26 ¹ Nyɛ lire kàntugo, ka katege si mpa jyè lire kɪni i. Kuru katege ná *Ibirayima tiiŋi woge nyɛ a núr'a pyi niŋkin me.

Ka Ishaka si yîri mà kàre Filisiti shiinbii saanŋi Abimeleki yyére, Gerari kànhe e. ² Ka Kafoŋi Kile si uye cyêe Ishaka na, maa yi jwo u á: «Ma hà ŋkàre *Misira kɪni i mà de! Kɪni mii sí n-cyêe mu na ke, maa ntèen wani. ³ Tèen naha nde kɪni i. Mii sí n-pyi ná mu i si jwó le mu á, si nde kɪni puni kan mu ná ma tɔlug'á. Lire pyiŋkanni na, nwoɔmɛeni mii à lwó mu tuŋi Ibirayima á ke, lire sí n-fúnŋo. ⁴ Mii sí mu tɔluge nyaha, bà wɔrigil'à á nyaha me, si ŋke cyage puni kan k'á. Niŋke sùpyishiŋi puni si jwóni ta mu tɔluge cye kurugo, ⁵ naha na ye Ibirayima á mii nwoɔmɛeni cù, nde mii à jwo u á ke, lire u à pyi, u à mii tɔnnture ná mii *saliyaŋi kurigii jaara.»

⁶ Nyɛ ka Ishaka si ŋkwôro Gerari i. ⁷ Pi n'a mpyi a Ishaka yíbe u cwoŋi kyaa na, u mpyi maha jwo na uru cɔɔn wi. U mpyi na fyáge na uru ká jwo uru cwoŋi wi, pi sí uru bð, naha na ye Erebeke leme mpyi a nwo sèl'e.

⁸ Pi à pa mɔ Gerari i ke, canŋka Filisiti shiinbii saanŋi Abimeleki à wii finetiriŋi i, mà Ishaka ná u cwoŋi Erebeke nya, pi i báhare siŋcyan mu à jwo wà ná u cwo, ⁹ ka u u Ishaka yyere maa yi jwo u á: «Nàkaana baa, mu ná nge ceenji baharaŋkann'à li cyêe na mu cwoŋi wi, naha na mu à jwo mii á na mu cɔɔn u nyɛ wi ye?» Ka Ishaka si jwo: «Mii à yi jwo naha na ye mii mpyi na fyáge na yii sí mii bð u kurugo.» ¹⁰ Ka Abimeleki si jwo: «Naha kafiile mu à pyi ame ye? L'à kwôro nyeyɛ, mii shinŋi wà mpyi na sí n-wwò ná mu cwoŋi i, mu mpyi na sí wuu pyi wuu lawwuugo ta.»

¹¹ Maa li jwo a waha u shiinbii pun'á: «Shinŋi ŋgemu ká bwòn Ishaka na, lire nyɛ me u cwoŋi na ke, urufoo sí n-bð.»

¹²Nye ka Ishaka si ŋkwôro Gerari i na faanji pyi. Ka Kile si jwó le u á, ka faanji si ntáan u na sèe sèl'e. ¹³Ka u cyeyaayi si wá na nyahage, fo u à pa mpyi nàfuufembwôhó. ¹⁴Yatonjukuruŋwô shi niŋyahaya na mpyi u á, ná báarapyii niŋyahamii. Ka u nyipæenni si jyè Filisiti shiinbil'e. ¹⁵Lire e, u tuŋi Ibirayima báarapyiibil'à bèenŋe maha bèenŋe tũgo u tũŋi i ke, ka pi i yire puni tò.

¹⁶Puru ŋwôhó na, ka Abimeleki si jwo Ishaka á: «Ta sì, maa yîri wuu taan, paha na ye mu à fânha tò wuu na. ¹⁷Ka Ishaka si yîri kuru kânhe e, maa ŋkàre Gerari bafage e. Maa ntèen kuru cyage e.

¹⁸Nye bèenŋyi Ishaka tuŋi Ibirayima mpyi a tũgo, ka Filisiti shiinbii si yi tò Ibirayima kwũŋkwooni kântugo ke, nye, Ishaka á núr'a yire bèenŋyi pwoore wwú. Meyi Ibirayima mpyi a le yi na ke, maa yire meyi ninuyi le yi na sahaŋki.

¹⁹Nye canŋka, Ishaka báarapyiibil'à bèenŋke kà tũgo kuru bafage e mà nò lwôhe na. ²⁰Gerari yatônahabil'à lire nya ke, ka pi i Ishaka wuubii tũn, maa jwo: «Ŋke lwôhe nye wuu wogo.» Ka Ishaka si kuru bèenŋke mege le Yogo. ²¹Ka Ishaka báarapyiibii si núr'a bèenŋke kabere tũgo, ka pi i núr'a tũn kuru kurugo. Ka Ishaka si kuru cyage mege le Mbembaanji. ²²Ka pi i yîri wani, maa sà bèenŋke kabere tũgo. Sùpya nye a yogo *kwôŋ pi na kuru kurugo me. Ka u u kuru mege le Tafabwôhó maa jwo: «Nume Kafoonji Kile à wuu funŋke jĩŋe maa tafabwôhó kan wuu á, wuu sí n-jà nyaha nume kuru cyage e.»

²³Puru ŋwôhó na, ka Ishaka si yîri kuru cyage e, maa ŋkàre Berisheba kânhe e. ²⁴U canŋkarege numpilage e, Kafoonji Kile à uye cyêe u na, maa u pyi: «Mii u nye mu tuŋi Ibirayima u Kilenji, ma hà raa fyáge me, paha na ye mii nye ná mu i. Mii sí jwó le mu á, si mu tũluge nyaha, mii báarapyiŋi Ibirayima kurugo.» ²⁵Ka Ishaka si sáraya tawwũgo yaa kuru cyage e, maa Kafoonji Kile mege pèe. Maa u vaaŋŋke bage kwôro wani, ka u báarapyiibii si bèenŋke kà wwú.

²⁶Canŋka, Abimeleki ná u ceevoonji Ahusati ná u kàshikwôŋbii nũŋufoonji Pikôli à yîri Gerari i mà kàre Ishaka yyére. ²⁷Ka Ishaka si pi pyi: «Naha kurugo yii à pa mii yyére sahaŋki mà li ta mii kyal'à pen yii á, yii mú s'a mii kòr'a yĩrige yii cyage e ye?» ²⁸Ka pi i jwo: «Wuu à li nya na Kafoonji Kile nye ná mu i, lire kurugo wuu à pa mu yyére, wuu u mpa ŋkâa, wuu u wwoŋæge le wuye shwôhól'e. ²⁹Mii la nye maa ŋkâa, na mu sì kawaa pyi wuu wà na me, mu à jwo bà wuu nye wuu nye a kapii pyi mu na me, kacennkii kanni wuu à pyi mu na. Wuu à mu yaha a yîri wuu yyére yyenŋke e. Nye nume Kafoonji Kile mú à jwó le mu á.»

³⁰Ka Ishaka si lyĩmbwoo shwôhó pi á, ka pi i lyĩ maa bya. ³¹Kuru canŋke nũmpanja nyeeɔge na, ka pi i yîri maa wwoŋæge le ná Ishaka e, maa

ɲwɔmɛɛ lwɔ́ piye shwɔ́hɔ́'e. Lire ɲwɔ́hɔ́ na, ka Ishaka si kuni kan pi á, ka pi i ɲkàre yyeɲiɲke e.

³² Nye kuru canɲke yabiliɲi, Ishaka báarapyiibii mpyi na bèenɲe tùru, maa mpa kuru bèenɲke kyaa jwo Ishaka á na pir'à ku tùg'a nɔ́ lwɔ́he na.

³³ Ka Ishaka si kuru bèenɲke mege le Sheba^s. Lire kurugo, kuru kànhe meg'a pa le Berisheba. Kuru mege ku na yíri fo niɲjaa.

Ezawu à Kana k̀ini cyeebii p̀ii shuunni l̀eɲe.

³⁴ M̀a Ezawu sh̀iɲi yaha yye beeshuunni na, u à Kyiti t̀uluge cyeebii p̀ii shuunni l̀eɲe ǹambaga na, Beri p̀worɔɲi Yuditi ná Elɔn p̀worɔɲi Basimati.

³⁵ Pire cyeebii shuunniɲi kan'à Ishaka ná u cwoɲi Erebeke l̀ugigii ỳirige s̀e'l'e.

Yakuba à u yyahafoɔɲi jwɔ́ɲi ta ɲaɲwɔ́hɔ́re cye kurugo

27 ¹ T̀eni i lyeg'à pa nɔ́ Ishaka na ke, ka u ɲyiɲyaanni si li ɲwɔ́ c̀u na ɲcyerege fo u à pa mpyi u s̀aha ɲye na ɲaa na ɲc̀u u me. Canɲka, ka u u u jyaɲi niɲjyeɲi Ezawu yyere, ka u u shwɔ́: «Yo!» ² Ka Ishaka si jwo: «Na jya, ku ke, mii à lyɛ a kwɔ́, ɲka mii ɲye a naye t̀eekẁu c̀e me. ³ Nye mii à mu ɲáare, maa ma l̀uzoge yaayi lwɔ́, sintaage ná taanpyaagii, maa s̀a kyara cya maa ma na á. ⁴ Kyaare shwɔ́hɔ́kanni l'à t̀aan mii á ke, maa ti shwɔ́hɔ́ amuni ma kan na á ɲkyà, bà mii si mpyi si jwɔ́ le mu á si yaa ná na t̀eekẁuni i me.

⁵ Nye puru jwumpe Ishaka á jwo u jyaɲi Ezawu á ke, Erebeke mpyi a puru l̀ogo. Nye Ezawu à pa ɲkàre sige e kyaare tacyag'e ke, ⁶ ka Erebeke si jwo u jyaɲi *Yakuba á: «Mii à mu tuɲi jwumpe l̀ogo, mpemu u à jwo mu yyahafoɔɲi Ezawu á ke. ⁷ U à jwo u á: “S̀a kyaare cya na á, kyaare shwɔ́hɔ́kanni l'à t̀aan mii á ke, maa ti shwɔ́hɔ́ amuni, ma kan na á, lire ká mpyi, mii sí jwɔ́ le mu á Kafoɔɲi Kile yyahe taan, si nta ɲkẁu.”»

⁸ Nye Yakuba, ɲje mii sí n-jwo mu á ke, yire l̀og'a t̀ara, maa li pyi li jwuɲkanni na. ⁹ S̀a sikyaa niɲcenmii shuunni c̀u maa ma. Kyaare shwɔ́hɔ́kanni l'à t̀aan mu tuɲ'á ke, mii sí ti shwɔ́hɔ́ amuni, ¹⁰ ma s̀a ɲkan u á u kyà, u u jwɔ́ le ma á, mà jwo u kẁu ke.»

¹¹ Ka Yakuba si jwo u nuɲ'á: «Ǹaa, mii tuɲ'à c̀e na shire na ɲye Ezawu na, shire sí ɲye mii na me. ¹² Mii tuɲi ká bú mpa jwo u sí n-bwɔ́n mii na, u sí n-c̀e na Ezawu bà u ɲye mii me, mii sí n-pyi kafiniviniwe. Lire t̀eni i ke, mà jwo mii u jwɔ́ ta ke, laɲaga mii sí n-ta.» ¹³ Ka nufooɲi si jwo: «Lire ká bú mpyi, na jya, Kile u kuru laɲaɲke yaha ku cwo na na. Nje mii à jwo ke, lire pyi kanna, s̀a sikaabii c̀u a pa.»

^sSheba mege ɲwɔ́he ku ɲye kàaga

¹⁴ Ka Yakuba si ntíl'a kàr'a sà pire sikyaabii shuunniŋi cû a pa ŋkan u á. Kyaare shwòhòŋkanni l'à táan u tuŋ'á ke, ka nufooŋi si ti shwòhò amuni.

¹⁵ Maa u jyaŋi niŋcyiŋi Ezawu v àanŋyi nisinaŋyi yà lwó bage e mà le Yakuba na. ¹⁶ Maa pire sikyaabii seeyi tèt'g'a Yakuba cyeyi ná u yacige tò.

¹⁷ Bwuruŋi ná kyaare nintáanre u à shwòhò ke, maa yire kan Yakuba á.

¹⁸ Ka Yakuba si ŋkàre ná y'e, u tuŋi yyére. Maa u yyere: «Baba.» Ka Ishaka si jwo: «Yo! Mii jyaŋi ŋgi u nyé mu ye?» ¹⁹ Ka Yakuba si u tuŋi ŋwò shwò: «Mii u nyé mu jyaŋi niŋcyiŋi Ezawu. Nde mu mpyi a jwo mii á ke, lire mii à pyi. Mii à mu náare, maa yîr'a tèn, maa na kyaare tà kyà, maa jwó le na á.» ²⁰ Ka Ishaka si jwo u jyaŋ'á: «Ei! mu à kwò a kyaare ta la?» Ka Yakuba si jwo: «Mu Kafoonji Kile yabiliŋi u à sige táan mii na.»

²¹ Ka Ishaka si jwo: «Na jya, file na na, si bwòn ma na, si ñcè kampyi sèe mii jyaŋi Ezawu u nyé mu.» ²² Ka Yakuba si file u tuŋi na, ka u u u taala a wíi, maa jwo: «Ei! Yakuba mejwuuni li nyé nde de! Ŋka u cyeyi nyé Ezawu wuyi fiige.»

²³ Ishaka mpyi a cè na Yakuba wi me, naha na ye shire mpyi u cyeyi na, u yyahafoonji Ezawu fiige. Ka u u wá na bégele si jwóni le u á. ²⁴ Ŋka mà jwo u jwóni le u á ke, u à u yíbe: «Sèe wi, mu u nyé mii jyaŋi, Ezawu la?» Ka Yakuba si jwo: «Mii wi.»

²⁵ Ka Ishaka si jwo: «Na jya, lire tèn i, kyaare tírige na taan si tà kyà si nta jwóni le ma á.» Ka Yakuba si kyaare tírige u taan, ka u u tà kyà. Ka Yakuba si mpa ná *erezen sinm'e, ka u u puru bya mú. ²⁶ Maa jwo: «Na jya, file na na, maa na pur'a cû, maa na shéere.» ²⁷ Ka Yakuba si file u na, maa u shéere amuni. Ishaka à u v àanŋyi nùge ta ke, ka u u jwó le u á, maa jwo:

«Sèenji na, kerege na Kafoonji à jwó le? ke,
mii jyaŋi nùg'à táan kuru kerege fiige.

²⁸ Na jya, Kile u niŋyiŋi kameŋke kan ma á,
u u niŋke nàfuuŋi kan ma á mú,
u u sùmaŋi ná erezenŋi niŋyahawa kan ma á.

²⁹ Kile u ma yaha kírígii ñùŋ na,
sùpyishi niŋyahawa s'a niŋkure sínni mu taan.

Kile u ma yaha mà pyi ma sìnèebii saanwa,
mu sìnèebii pi a niŋkure sínni mu taan.

Shin maha shin u à mu cùmò leme pi ke,
Kile u urufòo láŋa.

Shin maha shin sí u à mu cùmò leme ŋwò ke,
Kile u jwó le urufol'á.»

³⁰ Nyé tèn i Ishaka á kwò jwóni ndeŋi na Yakuba á, Yakuba mú s'à yîri u taan mà kwò ke, ka lire si bê ná Ezawu e, u à yîri sige e mú. ³¹ Ka uru mú si kyaare tà shwòhò a tírige tufoonji Ishaka taan. Maa jwo tufoon'á: «Baba, yîri maa ma jyaŋi kyaare nizhwòhòre tà kyà maa jwó le u á.» ³² Ka

tufoonji si jwo: «Jofoo u nyε mu ye?» Ka u u jwo: «Mii u nyε mu jyanji nijncyiiji Ezawu.»

³³ Tèni i Ezawu à yire jwo ke, ka Ishaka si fyá fo na jcyêenni sèl'e. Maa jwo: «Jofoo sí u à kyaare bò a shwòh'a pa njkan mii á, mà mu ta mu sàha mpa mà ye? Wà a pa ná kyaare e naha, ka mii i tà kyà maa jwó le u á, u mú sí uru jwónji ta.»

³⁴ Nyε Ezawu à puru lógo u tunji jwò na ke, ka u lùuni si yîri, ka u u njkyáala fànha na, maa tufoonji páare: «Baba, jwónji wà le mii á mú ke!»

³⁵ Ka Ishaka si jwo: «Mu còwngi u à fini maa wwú mu jwòh'i, maa mu jwónji nàpwòhòrò de!» ³⁶ Ka Ezawu si jwo: «Ei! Mege k'à le u na Yakuba^t, kur'à u cù ke, lire kurugo u à mii nàpwòhòrò tooyi shuunni ke? U à mii lyεge tòwngi shwò a ta, numε maa núr'a mii jwónji nàjkaaga mú.» Maa núr'a jwo tufoonj'á: «Lire tèni i ke, mu nyε a sà a jwónji wà yaha mii á mà?» ³⁷ Ka Ishaka si jwo Ezawu á: «Na jya, sèenji na, mii à jwónji le u á na u pyi mu jùnjò na, maa jwónji le u á, bà u cìmpyiibii puni si mpyi u bilii mε, maa sùmanji ná erezenji jwónji le u á. Jwónji ngire mii sí nùru n-le mu á ye?» ³⁸ Ka Ezawu si jwo: «Baba, lire tèni i ke, uru jwónji kanni u nyε mu á la? Jwónji wà le na á mú!» U à puru jwo ke, maa mεε le na sùu. ³⁹ Ka tufoonji si jwo:

«Mu sì jìnjke nàfuunji ta mε,
mu taare sí n-pyi kamejε baa.

⁴⁰ Mu kàshikwòwngwòni li sí raa mu jwò caa.

Mu sí n-pyi ma kàntugowunji biliwe,
mu sí raa báare u á mu à jwo faapyinupee,
njka canjka, mu sí tire bilere zhwúnji kebe n-láha ma yacige e
si mpyi may'á.

⁴¹ «Nyε Ishaka à jwóobii mpiimu le Yakuba á ke, pir'à u nyipεenni le Ezawu e. L'à pa nò cyage k'e fo Ezawu na yu uye funnj'i: «Mii tunji tèekwúun'á byanhara, u àha njkwú, ka wuu u kwùge pyi a kwò, mii sí na còwngi Yakuba bò.» ⁴² Ka wà si njkàre Erebeke yyére, maa sà u jyanji Ezawu funzwngjre jwo u á. Ka Erebeke si u jyanji Yakuba yyere maa yi jwo u á: «Wíi, mu yyahafoonji Ezawu à jwo uru sí mu bò, bà uru funjke si mpyi si jínje mε. ⁴³ Lire e, nde mii sí n-jwo mu á ke, yire lóg'a tàra, mu à yaa mu u fê a kàre Kyaran kini i, mii yyahafoonji Laban yyére. ⁴⁴ Maa ntèen uru yyére mà tère pyi, mà jwo mu yyahafoonji lùuni li tèen ke. ⁴⁵ Sà ntèen wani fo mu yyahawunji lùuni ká ntèen, nde mu à pyi ke, fo u funnjò ká wwò lire na. U funnjò ká mpa wwò, mii sí n-jà mu nùrunjò n-pa naha. Ná lire bà mε, mii sí n-pòwng yii mú shuunni i cannugo.»

^tYakuba mege jwòhò ku nyε nàpwòhòrò

**Yakuba à fê Ezawu yyaha na mà kàrè
Laban yyére, Mesopotami kìni i.**

⁴⁶Nye ka Erebeke si ñkàr'a sà yi jwo Ishaka á na Kyiti shiinbii pworibii Esawu à lènje ke, na pire cyeebil'à uru tegele ta fo mà dijnye la wwû uru na. Maa nûr'a jwo na *Yakuba mú ká uru ceenji wà lènje, lire tènì i ke, ur'à nyii yige kwùñi kurugo mà tòro lire na.

28¹ Ka Ishaka si *Yakuba yyere maa jwó le u á, maa u pyi: «Ma hà ñkwò ma cwoñi lwó *Kana kìni pùceepyire e mà de! ²Ta si fo Mesopotami kìni i, ma nuñi tuñi Betuyeli yyére, maa sà ma nuñi yyahafoonji Laban pwròñi wà lwó a pyi ma cwo kuru cyage e. ³Kile Siñi Punifoo u jwó le ma á, u u pyii nijyahamii kan ma á, u ma pyi tùlubwòhò tu. ⁴Jwóni Kile à le *Ibirayima á ke, u u uru fiige le mu ná ma tùlug'á, kìni i mu à tèn nàmponnte e, ná l'à kan Ibirayima á ke, bà mu si mpyi si lire ta me.»

⁵Lire e, Ishaka á Yakuba yaha a kàrè Mesopotami kìni i, Aramu shinji Betuyeli jyanji Laban yyére. Laban sí u mpyi Yakuba ná Ezawu nuñi Erebeke yyahafoonji.

Ezawu à ceenji wabere lènje nàmbaga na.

⁶Nye Ezawu à pa li nya na Ishaka á jwó le *Yakuba á, maa u pyi u sà u cwoñi lwó Mesopotami kìni i ke, maa li nya mú na u à jwó le u á, maa yi jwo u á na u àha ceewe lwó *Kana shiinbii pùceepyire e me. ⁷Maa li nya mú na Yakuba á u tuñi ná u nuñi ñwòmèeni cù, maa ñkàrè Mesopotami kìni i ke, ⁸lire e Ezawu à cè na Kana pùcyaabil'à pen u tuñi Ishaka á. ⁹U à li nya amuni ke, ka u u yîr'a kàrè *Ibirayima jyanji Sumayila yyére, maa u pwròñi wà lwó nàmbaga na, mà bàra u cyeebii na. Uru pùcwoñi mege na mpyi Makyalati, u muñcwoñi mege sí nyè Nebayoti.

Yakuba ñwoge

¹⁰Nye *Yakuba á yîri Berisheba kànhe e na ñkèege Kyaran kànhe e. ¹¹U niñkàriñ'à sà nò cyage k'e, numpilag'à wwò ke, ka u u shwòñ wani, maa kafaage kà lwó a pyi ñuntahaga, maa sínni.

¹²U à ñwò, mà katanñanycyiin nya l'à sín ñiñke na, fo ñiñyiñi na, ka *Kile mèlekeebii si wá na dùru, marii ntîre li na. ¹³Kafoonji Kile yabiliñi mpyi a yyere Yakuba taan, maa yi jwo u á: «Mii u nyè Kafoonji Kile, mu tulyage *Ibirayima ná mu tuñi Ishaka u Kilenji. Cyage e mu à sínni ame ke, mii sí kuru cyage kan mu ná ma tùlug'á. ¹⁴Mu tùluge sí nyaha ñiñke nticyenni fiige. Mu sí n-pìli canñafyinmpe ná canñacwumpe e, si mpìli suumòkulo ná wòrokul'e. Ñiñke supyishiñi puni sí jwó ta mu ná ma pyenge shiinbii

cye kurugo. ¹⁵ Ma niŋgyiini táan maa lógo, mii sí n-pyi ná mu i ma tashèyi puni i, s'a mu kàanmucaa, si nùru ná mu i nde kìni i sahaŋki. Mii sì n-sii mu yyaha maye niŋkin me, jwɔmɛɛ maha jwɔmɛɛ mii à lwɔ́ mu á ke, mii sí cyire puni fûnɔ́.»

¹⁶ Puru jwɔɔ na, ka Yakuba si jɔcêl'a jè, maa jwo: «Nàkaana baa, Kafoonji na jye ŋke cyage e, mii sí jye a mpyi a li cè me.» ¹⁷ Ka u fyagarawuŋi si jwo: «Ŋke cyage jye fyagara cyaga de! Numɛ mii à cè na Kile pyenge ná niŋyiŋi tajyìge ku jye naha.»

¹⁸ Nyɛ u à yîri kuru nyɛsɔɔge na ke, kafaage u mpyi a tɛg'a u jùŋke taha ke, maa kuru yîrig'a yyéŋɛ mà pyi funɔɔwogoyaaga, maa sìnmpɛ pà wu ku na, maa ku pyi Kile wogo. ¹⁹ Maa kuru cyage mege le Beteli, (kuru jwɔɔ ku jye Kile pyenge) mà li ta tèecyiini i, kuru cyage mege na mpyi Luzi.

²⁰⁻²¹ Ka Yakuba si jwɔfaaga fáa Kile á maa jwo: «Kafoonji Kile, mu aha jɛn'a mii tɛge, maa mii shwɔ kawagigii na, nde jani i, maa yalyîre ná vâanpyi nindeyi kan mii á, maa mii pyi mii à nùr'a pa yyɛniŋke e na tupyenge e, maa mpyi mii u Kilenji^u, ²² lire ká mpyi, ŋke kafaage mii à yyéŋɛ amɛ, mà pyi funɔɔwogoyaaga ke, kuru cyage ku sí n-pyi Kile pyenge. Mii aha yaaga maha yaage ta ke, mii sí kuru yáhanji wwù ŋkan mu, Kile á.»

Yakuba à Leya ná Araseli lèŋe mà pyi u cyee

29 ¹ Lire kàntugo, ka *Yakuba si kuni lwɔ́ a kàre canŋafyinmpɛ kìrigii kànmpañke na. ² Mà u niŋkàriŋi yaha, u à sà nɔ bèenŋke kà na sige funŋke e. Mpàkuruyo taanre ná sikyaa mpyi a sínni sínni ku jwɔge na. Yatɔɔre tabyage ku mpyi ku ki, kuru bèenŋke jwɔge mpyi maha ntùni ná kafaabwɔh'e. ³ Yatɔɔre puni n'a mpyi a pa bínni, pi mpyi maha kuru kafaage kùuŋkul'a láha bèenŋke jwɔge na maa ti kan t'a bya, maa ŋkwɔ maa kuru fáage tɛg'a ku jwɔ tò. ⁴ Ka Yakuba si pire yatonahabii yíbe: «Mii cìnmpyiibii, taa yii à yîri ke?» Ka pi i u pyi: «Wuu à yîri Kyaran kànhe e.» ⁵ Ka u u jwo: «Ta yii à Nakwɔri jambilini, Laban cè be?» ka pi i jwo: «Ɔɔn.» ⁶ Ka u u jwo: «U à cùuŋ la?» Ka pi i jwo: «Ɔɔn, u à cùuŋɔ, u pworonji Araseli nimpañi u ŋge ná mpàabil'e.»

⁷ Nyɛ ka Yakuba si jwo yatonahabil'á: «Yatɔɔre tèebínini sàha nɔ mà de! Yii jye a cè na canŋke saha a nyaha mà? Yii yatɔɔre yaha ti i bya, lire kàntugo yii sà a ti náha.» ⁸ Ka yatonahabii si jwo: «Ná yatɔɔre puni jye a bín'a kwɔ me, wuu jye na lire pyi me. T'aha bín'a kwɔ, wuu maha nta a kafaage láha bèenŋke jwɔge na, maa ti kan t'a bya.»

^umaa mpyi mii u Kilenji: JWUŊKANNI LABERE: lire ká mpyi, Kafoonji sí n-pyi mii Kilenji

⁹Mà Yakuba yaha u u yu ná pi e, ka Araseli si nɔ wani ná u tunji yatɔɔre e. Uru u mpyi na ti náha. ¹⁰Tèni i Yakuba à u yalwoŋi Laban pworonji Araseli nya ná yatɔɔre e ke, ka u u ŋkàr'a sà kafaage láha bèenŋke ɲwɔge na, maa ti kan t'à bya. ¹¹Maa Araseli pûr'a cû maa u yal'a shéere sèl'e, ka u nyaŋi funntange si nyilwɔhe pyi ku u ntîri u nyiigil'e. ¹²Maa jwo Araseli á na u tunji cìmpworo u nye ure, na uru na nye Erebeke jya. Ka Araseli si fê a kàre pyenge maa sà yi jwo u tun'á. ¹³Tèni i Laban à u cɔɔnŋi jyaŋi Yakuba kyaa lógo ke, ka u u fê a kàre u fye e, maa sà u pûr'a cû, maa u shéere, maa ŋkàre ná u e pyenge. Kyaa maha kyaa l'à pyi ke, ka Yakuba si cyire puni jwo u á. ¹⁴Laban à yire lógo ke, ka u u jwo: «Mà sèenji jwo, mii ná mu na nye cìmpyii. Ka Yakuba si ŋkwôro na báaraŋi pyi Laban yyére mà nɔ yiŋe niŋkin na.

¹⁵Nye ka Laban si jwo u á canŋka: «Mii sùpya u nye mu, ŋka lire ná li wuuni mu i, mu nye a yaa mu u a báare mii á mana me. Ma sàraŋi jwo na á, s'a uru kaan ma á.»

¹⁶Nye lir'à ta pworii shuunni na nye Laban á. Niŋjyeŋi mege mpyi Leya, nimbileni woge sí nye Araseli. ¹⁷Leya leme mpyi a ɲwɔ mà Araseli kwɔ me. ¹⁸Ka Araseli kyaa si ntáan Yakuba á. Ka u u jwo Laban á: «Mii sí báaraŋi pyi yyee baashuunni i mu pworonji nimbilenji, Araseli kurugo.» ¹⁹Ka Laban si jwo: «Mii u u kan mu á, lir'à pwɔrɔ mii u u kan waber'á. Tèen naha ná mii i.» ²⁰amuni Yakuba à kwôro Laban yyére, maa báaraŋi pyi yyee baashuunni Araseli kurugo. Bà Araseli kyal'à táan Yakuba á sèl'e me, ɲcyii yyeeegii baashuunniŋ'à pyi u á canmpyaa fiige.

²¹Cyire yyeeegil'à tòro ke, ka Yakuba si jwo Laban á: «Na cwoŋi kan na á, tèn'à fûnŋɔ. Mii la nye si u lènje nume.» ²²Ka Laban si kuru cyage sùpyire puni bínni, maa katáan nimbwoo pyi.

²³Nye kuru canŋke numpilage e, ka Laban si u pworonji Leya lwɔ a kàre Yakuba yyére. Ka Yakuba si shwɔn ná u e kuru numpilage e. ²⁴Laban mpyi a u báarapyipucwoŋi wà kan Leya á, uru mege mpyi Zilipa.

²⁵Nyèg'à pa múgo ke, ka Yakuba si li ta na Araseli bà me, ŋka Leya wi. Maa jwo Laban á: «Naha mu à pyi ná mii i ame ye?» Lire tèn i ke, Araseli kurugo bà mii à báaraŋi pyi mu á mà? Naha na mu à mii naŋwɔhɔrɔ ye?»

²⁶Ka Laban si jwo u á: «Mà tàanna ná wuu tɛenni i, cɔɔnfooŋi nye na jà a kan nàmbage e mupcwɔfooŋi yyaha na me. ²⁷Cikwɔɔnre cibilaage sanŋke pyi ná Leya e. K'aha ŋkwɔ, wuu sí cɔɔnfooŋi kan mu á mú, maa núr'a yyee baashuunniŋi wabere báara pyi mii á.» ²⁸Ka Yakuba si kuru cibilaage sanŋke pyi ná Leya e, ka Laban si u pworonji Araseli kan u á. ²⁹Laban mpyi a u báarapyipucwoŋi wà kan Araseli á, uru mege mpyi Bila.

³⁰Nye ka Yakuba si shwòñ ná Araseli e mú. Ka u kyaa si ntáan u á mà tòro Leya na. Ka Yakuba si núr'a báaraŋi pyi Laban á sahaŋki fo yye baashuunni.

Yakuba pyiibii kani

³¹Ka Kafoonji Kile si li nya na Leya kyaa nye a táan *Yakuba á me, ka u u sege táan u na. Maa sege pen Araseli na. ³²Ka Leya si yyére maa si pùnambile, maa li mege le Uruben: «Kafoonji Kile à mii nàvunŋke nya, nume mii kyaa sí n-táan na poonj'á^v.»

³³Ka u u núr'a yyére, maa si pùnambile, maa jwo: «Kafoonji Kile à lógo na mii kyaa nye a táan na poonj'á me, lire kurugo u à nde pùnambilini kan mii á mú.» Maa li mege le Simiyon^w.

³⁴Ka Leya si núr'a yyére maa si pùnambile, maa jwo: «Nume kóni, mii poonji sí mii màra, naha na ye mii à pùnampyire taanre si u á.» Maa li mege le Levi^x.

³⁵Ka u u núr'a yyére, maa pùnambile sicyerewu si, maa jwo: «Nume, mii sí Kafoonji kêe.» Lire kurugo, u à lire mege le *Zhuda^y. Lire kântugo, ka u sege si yyére mà tère pyi.

30¹Nye Araseli à pa li nya na uru sàha ŋkwò a pyà ta *Yakuba á me, ka u munɔwoŋi yinɔyege si jyè u e. Ka u u jwo Yakuba á: «Pyiibii pii kan mii á mú. Fo lire bà me, mii sí n-kwù.» ²Ka Yakuba lùuni si yíri Araseli taan, maa jwo: «Lire tènì i ke, mii u nye Kile la? Kile bà u à mu sige pyisini na mà?» ³Ka Araseli si jwo: «Mii báaraɔpyipucwoŋi Bila u ŋge, u lwó a pyi ma cwo, bà u si mpyi si pyii ta mii á me. Lire ká mpyi, pire pyiibii sí n-pyi mii wuu.» ⁴Lire pyiŋkanni na, Araseli à u báaraɔpyipucwoŋi Bila kan Yakuba á, u à pyi u cwo.

Ka Yakuba si u lènɛ. ⁵Ka Bila si mpa laa ta, maa pùnambile si Yakuba á. ⁶Ka Araseli si jwo: «Kile à mii tanga kan. Nde mii à jwo u á ke, u à lire lógo, maa pùnambile kan mii á. Lire kurugo, Araseli à li mege le Dan^z.

⁷Ka Araseli báaraɔpyipucwoŋi Bila si núr'a laa lwó maa pùnambile shɔnwuu si Yakuba á. ⁸Ka Araseli si jwo: «Sèenji na, mii à zhìŋi le ná na munɔwoŋi i, maa jà u na.» Lire kurugo, u à lire pùnambilini mege le Nefitali^a.

^vUruben mege jwòhe ku nye «Pùnambile li nde», lire nye me «U à mii nàvunŋke nya.»

^wSimiyon jwòhe ku nye U à lógo

^xLevi jwòhe ku nye U à mii màra

^yZhuda jwòhe ku nye U à kêe

^z30.6 Dan mege jwòhe ku nye U à mii tanga kan

^aNefitali jwòhe ku nye «Mii à jà»

⁹Nye Leya à pa li nya na uru seg'à *kwòñ mà tère pyi ke, ka u u u báarapyipucwoŋi Zilipa kan Yakuba á, u à pyi u cwo.

¹⁰Ka Zilipa si laa lwó, maa pùnambile si Yakuba á. ¹¹Ka Leya si jwo: «Mii òn'k'à táan de!» Lire kurugo, u à li mege le Gadi^b.

¹²Ka Zilipa si núr'a pùnambile si Yakuba á. ¹³Ka Leya si jwo: «Ei! funntange kyaa li nye nde de! Cyeebii sí n-jwo na mii wuun'à jwɔ.» Maa lire pùnambilini mege le Asheri^c

¹⁴Nye canŋka, sùmakwɔŋgii tēni i, Uruben à fwor'a kàr'a sà mandaragɔri cige^d kà nya kerege e. Ka u u kuru cige fwuugii cyii tũgo a pa ŋkan u nuŋi Leya á. Ka Araseli si jwo Leya á: «Na pwohɔ, maa ma jyaŋi mandaragɔri cige fwuugii cyii kan na á.» ¹⁵Ka Leya si jwo: «Na naha? Mu à mii poonji shwɔ mii na, lire nye a mu funŋke jĩŋe me, fo mu sàha na ŋko mii u na jyaŋi fwuugii kan mu á si ntaha lire na ke?» Ka Araseli si jwo: «Nye kampyi lire li, u sí n-pa niŋjaa numpilage pyi ná mu i. Lire sí n-pyi mu jyaŋi fwuugii cyaga.» Ka Leya si jwɛ.

¹⁶Nye yàkoŋke Yakuba niŋjĩriŋi kerege e, ka Leya si ŋkàr'a sà u òn'ɔ bē, maa yi jwo u á: «Mu sí n-shwòñ mii yyére niŋjaa. Mii à na jyaŋi fwuugii tēg'a mu fáa Araseli á niŋjaa kàzhwɔñni mɛɛ na.» Ka Yakuba si ŋkàr'a sà shwòñ Leya yyére kuru canŋke numpilage e. ¹⁷Ka Kile si Leya ñaarage shwɔ. Ka u u laa lwó maa pùnambilini kanjkurowuuni si Yakuba á. ¹⁸Maa jwo: «Mii à na báarapyipucwoŋi kan na poon'á ke, lire sàraŋi Kile à kan mii á amɛ.» Lire kurugo, u à lire pùnambilini mege le Isakari^e.

¹⁹Ka u u núr'a pa laa lwó maa pùnambilini baaniwuuni si Yakuba á. ²⁰Maa jwo: «Kile à bùnyebwɔhɔ pyi mii á. Numɛ, mii poonji sí mii le njire e, naha na ye mii à pùnampyire baani si u á.» Ka u u lire pùnambilini mege le Zabolɔn^f.

²¹Lire kàntugo, ka u u pùceebile si, maa lire mege le Dina.

²²Nye ka Kile si funŋɔ cwo Araseli na, maa u ñaariyi shwɔ, ka u sege si jwɔ cù. ²³Ka u u laa lwó maa si pùnambile. Maa jwo: «Kile à silege láha mii na numɛ.» ²⁴Maa lire pùnambile mege le Yusufu. Maa jwo: «Kile u pùnambilini labere bâra nde na mii ág.»

^bGadi jwɔhe ku nye òntanga

^cAsheri jwɔhe ku nye funntange.

^dTire sùpyire mpyi na sòŋi na kuru cige fwuugii na nye pyitawyere

^eIsakari jwɔhe ku nye sàra wi

^fZabolɔn jwɔhe ku nye bùnye, lire nye me njire

^gYusufu jwɔhe ku nye «U à wà bâra

Yakuba á pa mpyi yaarafoo

²⁵Nye Yusufu siŋkwooni kàntugo Araseli á, ka *Yakuba si jwo canŋka Laban á: «Kuni kan na á, mii sí núru n-kàre na tupyenge e. ²⁶Na cyeebii ná na pyiibii kan na á, pire kurugo mii à báaraŋi pyi mu á. Pi kan na á, mii kèege na tupyenge e. Nde mii à pyi mu á ke, mu yabiliŋ'à li cè.» ²⁷Ka Laban si u pyi: «Kampyi mii kyal'à táan mu á, mii la nye maa ntèen naha. Naha kurugo ye mii à cèere pyi mà li nya na Kafooŋi Kile à jwó le mii á mu cye kurugo. ²⁸Mu sàraŋi nye yaage ŋkemu ke, kuru jwo na á, si kuru kan ma á.» ²⁹Ka Yakuba si jwo: «Báarenkanni na mii à báara mu á, ná nyahanŋkanni na mu yatwòr'à nyaha mii cye e ke, mu à li cè. ³⁰Yatwòre nimpigire ti mpyi mu á, mà mii ta mii sàha mpa me, tir'à púgo a pyi kurumbwòhò. Kafooŋi Kile à jwó le mu á mii cye kurugo. Nume, mà mii yaha naha, tènì ndire mii sí n-ta si mbáare na pyenge shiinbil'á ye?»

³¹Ka Laban si jwo: «Naha mu la nye mii u kan mu á ma sàraŋi ye?» Ka Yakuba si jwo: «Mii nye a tíge yaage kabere kurugo me, nje mii sí n-jwo mu á ke, mu aha ntèen yire taan, mii sí núru raa mu yatwòre nàha. ³²Nye niŋjaa, mii sí n-nyè mu yatwòre shwòhòl'e si ti wíi niŋkin niŋkin. Mpàabii puni pi nye pi nye a fíniŋe me, ná sikaabii puni pi à jéŋe ke, pire pi sí n-pyi mii sàraŋi. ³³Mu aha mpa mii yatwòre kàanmucya canŋke ŋkemu i ke, kampyi mii à tíi, mu sí n-cè. Mu aha bú mpa sika maha sika ta ti shwòhòl'e ŋgemu u nye u nye a jéŋe me, lire nye me mpà maha mpà u à fíniŋe ke, mu kú n-cè n-jwo na mii à uru yú.

³⁴Nye ka Laban si jwo: «Bà mu à yi jwo me, wuu yi pyi amuni.» ³⁵Ŋka kuru canŋke yabiliŋi i, Laban à yíri maa sikaabii niŋèŋebii, ná mpàabii niŋgwòobii cwòwr'a yaha piye kanni na, ³⁶maa pire kan u pyiibil'á pi sà a pire nàha cyage kabere, bà pi laage si mpyi si ntòon Yakuba na me. Canmpyaa taanre jara pi à pyi, maa nò kuru cyage e. Ka Yakuba si ŋkwòro na Laban yatwòre sannte nàha.

³⁷Nye ka Yakuba si kabiiipuruyo *kwòŋ, pepiliye cige na, ná amandiye cige na, ná pilatani cige na. Maa cyire kàbigigii kwooyi nimpuruyi yà láhala láhala maa yire tafyinyi yige yig'a yaha. ³⁸Maa cyi le le yatwòre yabyayi i, bà yatwòre si mpyi t'aha a ma tabyage e ti raa cyi jaa me.

Nye yatwòre tiye tèekòròŋ'à nò ke, ³⁹ka ti i wá na tiye dùru tabyage e, marii cyire kàbigigii jaa, ka li i mpyi amuni, yatwòr'à pa a sini ke, ka ti pyire si jéŋe.

⁴⁰Yakuba mpyi a mpàneebii cwòwr'a yaha piye kanni na. Mpàpeebii n'a mpyi na ŋkor'a pi dùru tènì ndemu i ke, u mpyi maha pi yaha pi i Laban yatwòre niŋèŋere ná niŋgwòore jaa, bà pi si mpyi pi aha si, pi pyiibii si jéŋe me. Amuni Yakuba á pyi maa yatwòrò niŋyahara ta, maa ti yaha

tiye kanni na. ⁴¹Mà bâra lire na, yatɔɔre sèewoore n'a mpyi na ŋkòr'a tiye dùru tabyage e, Yakuba mpyi maha cyire kàbigigii jɛmpe wogigii le lùbyayaayi i, ti i jaa. ⁴²Ŋka niŋcwɔɔre n'a mpyi na ma tabyage e, u mpyi maha jɛn'a kàbigigii le lwɔhe e mɛ. Nyɛ lire pyiŋkanni na, mpàpyire ná sikapyire niŋcwɔɔr'à pyi Laban woro, ka nintubuunte si mpyi Yakuba woro.

⁴³Nyɛ amuni Yakuba à pa mpyi nàfuufeembwɔhɔ, u à sikyaa ná mpàa niŋyahamii ta. Báarapyicyee ná báarapyinambaa na mpyi u á, ná jwɔhɔnyi ná dùfaanya.

Yakuba vèŋi kani

31 ¹Nyɛ l'à pa nɔ cyage k'e, fo Laban pyiibil'à jwo na: «*Yakuba à wuu tuŋi cyeyaayi puni lwɔ a pyi u wuyo. Lire pyiŋkanni na, u à uye pyi yaarafoo.» Ka puru jwumpe si nɔ Yakuba na. ²Ka Yakuba mú si li jya na yyetange ku mpyi Laban á mà yyaha tíi ná ur'e ke, na u sàha nyɛ ná kur'e mɛ.

³Nyɛ canŋka Kafoonji Kile à jwo Yakuba á: «Núru ma tupyenge e, cyage e mu à si ke. Mii sí n-pyi ná mu i.» ⁴Pur'à jwo ke, ka Yakuba si ntɛn u yatɔɔre cyage e sige e, maa wà tun u à Araseli ná Leya yyere. ⁵Pi à pa ke, ka u u yi jwo pi á: «Mii à li jya yii tuŋi yyahe e, cùŋkanni na u mpyi a fyànha a mii cù ke, u sàha nyɛ amuni ná mii i mɛ. Ŋka mii tuŋi u Kilenji à kwôro ná mii i. ⁶Yii yabilimpil'à cè na mii à báare yii tuŋ'á ná na fànhe puni i. ⁷Lire ná li wuuni mú i, yii tuŋ'á mii narwɔhɔɔ, maa mii sàranji kɛɛnyɛ fo tooyo ke. Ŋka Kile nyɛ a jɛɛ u kapii pyi mii na mɛ. ⁸U n'a mpyi a jwo na mii sàranji u sí n-pyi yatɔɔre t'à jéŋɛ sèè sèl'e ke, ti puni pyiibii mpyi maha jéŋɛ sèl'e. Nyɛ u n'a mpyi a núr'a yi kɛɛnyɛ, maa jwo mii sàranji u sí n-pyi ntemu ti nyɛ ti nyɛ a jéŋɛ sèè sèl'e mɛ, yatɔɔre pyire puni mpyi maha sini amuni. ⁹Kile u à yii tuŋi yatɔɔre shwɔ u na mà kan mii á. ¹⁰Naha kurugo yɛ tɛni i yatɔɔre mpyi na tiye dùru ke, mii à ŋɔɔɔ ŋɔɔ, mà li jya sikaperigii cyi mpyi na sikacyeebii dùru ke, cyire pun'á jéŋɛ. ¹¹Lire tɛni i, Kile Melekenji à mii yyere ŋɔɔge e: «Yakuba» ka mii i shwɔ. ¹²Ka u u jwo: «Ma yyahe yîrige maa wii: Sikaperigii cyi wá na dùru sikacyeebii na ke, cyire pun'á jéŋɛ jéŋɛ.» Maa jwo: «Mii à lire pyi, jaha na yɛ jcyii puni Laban à pyi mu na ke, mii à cyire jya. ¹³Kilenji u à uye cyèe mu na Beteli i ke, mii u nyɛ ure. Kuru cyage e, mu à sinmpe wu kafaage na, maa ku pyi funŋcwoyaaga, maa jwɔ fáa mii, Kile á. Nyɛ numɛ yîr'a fwororo nde kini i maraa si ma tasege e.»

¹⁴Nyɛ Araseli ná Leya á puru jwumpe lógo ke, ka pi i jwo: «Wuu nàzhan yaaga sàha nyɛ naha mɛ, wuu mú si kɔɔɔ ta wuu tuŋi pyenge e mɛ. ¹⁵Wuu tuŋ'á wuu cù nàmpwuun fiige numɛ, u à wuu pére maa uru wyérenji lyí

a kwɔ.» ¹⁶Maa jwo Yakuba á sahaŋki: «Kile à nàfuunji ngemu shwɔ u na, mà kan mu á ke, uru na nyɛ wuu ná wuu pyiibii wuu numɛ. Lire e ke, Kile à ndemu jwo mu á ke, lire pyi.»

¹⁷⁻¹⁸Ka Yakuba si yîri, maa u cyeebii ná u pyiibii dùrugo jwɔhɔnyɔ nyɔŋi, maa kuni lwɔ na ŋkɛɛge u tuŋi Ishaka yyére, *Kana kɪni i. Maa ŋkàrɛ ná u yatɔɔre ná u cyeyaayi puni i, nje u à ta Mesopotami kɪni i ke.

¹⁹Tèni i Yakuba a fê ke, lir'à Laban ta u à kàrɛ u mpàabii shire takwɔnge e. Nyɛ pi niŋkàribii na, ka Araseli si u tuŋi kacyanhigii yû.

²⁰Lire pyiŋkanni na, Yakuba á wwû Aramu shinŋi Laban jwɔh'i, maa fwor'a kàrɛ, u nyɛ a jwo ná u e mɛ. ²¹Yaaga maha yaaga ku mpyi u woge ke, u à fyâl'a yire puni lwɔ a kàrɛ. U à Efirati baŋi *kwɔn, maa ŋkàrɛ Galadi paŋyɔ kànmpaŋke na.

Laban à Yakuba fyè tòrɔ

²²*Yakuba á canmpyaa taanre jaara, ka pi i nta a yi jwo Laban á na u à fê. ²³Ka Laban ná u shiinbii pɪi si yîri, maa Yakuba fyè tòrɔ canmpyaa baashuunni i, mà sà u ta Galadi paŋyɔ shwɔhɔl'e. ²⁴Ŋka kuru canŋke numpilage e, Kile à uye cyêe Aramu shinŋi Laban na ŋɔɔg'e, maa yi jwo u á: «Maye kàanmucya. Ma hà yaaga pyi Yakuba na mà dɛ!»

²⁵Nyɛ tèni i Laban a Yakuba kɔr'a ta ke, lir'à u ta u à u vaaŋke bayi kwòro kwòro Galadi paŋyɔ shwɔhɔl'e. Ka Laban ná u fyɛjwɔhɔshiinbii mú si pi wuyi kwòro wani cyage kabɛr'e. ²⁶Kàntugo, ka Laban si ŋkàr'a sà Yakuba yíbe: «Naha mu à pyi amɛ yɛ? Naha na mu à mii jwɔhɔ yaha maa mii pùcɛribii cû a fworɔ, mu à jwo bilii pi à cû kàshige takwɔnge e yɛ? ²⁷Naha na mu à wwû mii jwɔh'i maa ŋwɔh'a fworɔ, mu nyɛ a yi jwo mii á mà yɛ? Kàmpyi mu mpyi a yi jwo mii á, mii mpyi na sí katàan nimbwo pyi mu ŋkàraŋi mɛge na, ná myahigil'e, ná bàribii ná kòncɔbil'e.

²⁸Mu bà nyɛ a yyére mii u pisheere kan na pyiibii ná na paŋpyir'á mɛ! Naha funŋɔ baara mu à pyi amɛ yɛ? ²⁹Cyage e mu nyɛ numɛ ke, mii sí n-jà kapii pyi mu na. Ŋka taŋjaa, mu tuŋi u Kilenji à jwo ná mii i. U à jwo: «Maye kàanmucya, ma hà yaaga pyi Yakuba na mɛ.» ³⁰Nyɛ mii à cè na mu funŋk'à wyèrɛ, mu la nyɛ si ŋkàrɛ ma tukanha na. Ŋka naha kurugo mu niŋkàriŋ'à mii kacyanhigii yû yɛ?» ³¹Ka Yakuba si u jwɔ shwɔ: «Mii mpyi na fyáge na mu sí ma pwòribii shwɔ mii na, lire kurugo mii à ŋwɔh'a fê a yîri mu taan. ³²Ŋka mu aha ma kacyanhigii ta naha shin maha shin á, urufoo sí n-bò. Cɪnmpyiibii puni pi mpɪi naha, kampaŋyɔ mu wá ma yaaga paŋyɔ, ku lwɔ.» Lir'à ta Yakuba mpyi a cè na Araseli u à u tuŋi kacyanhigii yû mɛ.

³³Nyɛ ka Laban si sà jyè Yakuba vaaŋke bage e, maa cyeyi puni wíi, maa sà jyè báarapyicyeebii mú shuunni wuyi i, maa wíi mú, maa jyè Leya

woge e, maa kuru wíi. Puru ɲwɔhɔ na, maa sà jyè Araseli woge e. ³⁴Taa Araseli u mpyi a u tuɲi kacyanhigii ɲwɔhɔ a lwɔ́ a le ɲwɔ́hɔŋke yatèenŋke ɲwɔ́h'i, maa ntèen ku ɲuɲ'i. Ka Laban si cyeyi puni wíi, u ɲye a yaaga ɲya me. ³⁵Ka Araseli si jwo: «Baba, maye sanɲa yaha, cyeebii làdanɲi u naha mii na niɲjaa, lire kurugo mii nàha na sɔ̀ n-jà n-yîri me.» Ka Laban si u kacyanhigii cya shiɲi puni, u ɲye a cyi ɲya me.

³⁶Ka Yakuba lùumi si yîri u taan, fo ka ku pyi kàshi maa jwo u á: «Kapiini ndire mii à pyi ye? Naha kafiile mii à pyi, ka mu u wá na mii fyè tòrɔ ame ye? ³⁷Mu à mii yaayi puni wíi ke, mu à ma yaaga ɲya la? Mu aha nta mu à kà ɲya, ku cyêe ma shiinbii ná mii wuubii na, pire sí mii ná mu láha wuye na. ³⁸Yyee beɲjaaga mii à pyi mu á báaraɲi na. Mu mpàacyeebii ná mu sikacyeebil'à pyà maha pyà si ke, pire puni ɲyii wuubii pi à si. Canɲa niɲkin mii ɲye a mu mpàpoonɲi wà bò a kyà me. ³⁹Naɲiyaaga n'a mpyi a mu yatɔ́ge kà cù, mii mpyi maha ntèenn'a yi jwo mu á me, mii yabilinɲi mpyi maha kuru faare cya. Yatɔ́ge kà n'a mpyi a yû, l'à pyi canŋke e yoo, l'à pyi numpilage e yoo, mu mpyi maha jwo na mii u ku cyage cya. ⁴⁰Canŋke e, kafwuge mpyi maha mii sore, numpilage e, wyeere mpyi maha mii ndîri, fo mii sɔ̀ n-jà ɲɔ́ me. ⁴¹Cyii yyee beɲjaaga u ɲye ɲge, mii ɲye mu pyenge e. Mii à báara mu á yyee ke ná sicyeere, mu pworibii mú shuunni kurugo. Puru ɲwɔhɔ na, mii à yyee baani pyi báaraɲi na sahanŋi si nta yatɔ́re tà ta. ɲka mu à mii sàraɲi kèenŋe fo tooyi ke. ⁴²Mii tulyage *Ibirayima u Kilenɲi, ɲgemu yyaha fyagare e mii tuɲi Ishaka na ɲaare ke, kàmpyi uru Kilenɲi mpyi ná mii i me, mu mpyi na sí mii cyengayi wuɲi yaha, mii u kàre. Kile à mii kanhare ná mii báaraɲi ɲya, lire kurugo u à tange kan mii á tanjaa mu ɲɔ́ge e.

Laban ná Yakuba à wwoɲeege le

⁴³ɲye ka Laban si *Yakuba ɲwɔ shwɔ: «Mii pyii pi ɲye mu cyeebii, pi pyiibii mú na ɲye mii pyii. Nte yatɔ́re ɲye mii woro, yaaga maha yaaga na mu ɲyii ɲya ke, yire puni ɲye mii wuyo. Naha mii sí n-jà n-pyi na pworibii ná pi pyiibil'á niɲjaa ye?» ⁴⁴Maa núr'a jwo Yakuba á: «Wuu wwoɲeege le, wuu u yaaga yaa mu à jwo shéere wuu ná wuye shwɔhɔl'e, bà kuru si mpyi s'a wuu funŋɔ cwo tèrigii puni i me.»

⁴⁵Ka Yakuba si kafaage kà lwɔ́ a yyéenŋe mà pyi funɲcwogoyaaga, ⁴⁶maa jwo u shiinbil'á na pi kafaayi yà bíl'a bínni. Y'à bíl'a bín'a kwɔ́ ke, ka pi puni si wwɔ́ maa lyî yire kafaayi ɲkère na. ⁴⁷Ka pi i yire kafaayi mege le Shéere. Kuru mege ku ɲye Laban shéenre e Yegari Sahaduta maa mpyi Yakuba woore e Galeedi.

⁴⁸Ka Laban si jwo: «ɲke kafaapanŋke ku pyi mu à jwo shéere mii ná mu shwɔhɔl'e niɲjaa. Lire kurugo, kuru cyage meŋ'á le Galeedi.» ⁴⁹ɲka

kuru cyage meŋ'a pa le Mizipa mú, naha na ye Laban à jwo Yakuba á: «Wuu aha mpa mpyi wuu saha nyé na wuye naa me, Kafoonji Kile u pyi wuu kàanmucyafoo.» ⁵⁰ Ka Laban si jwo Yakuba á sahaŋki: «Mu aha mii pùcëribii cùmɔ leme pi, maa cyeebii piiberii lwɔ́, sùpya nyé wuu shèrefoo mà de! Ta maye kàanmucaa, naha na ye Kile u nyé wuu shèrefoo.» ⁵¹ Maa jwo sahaŋki: «Ŋke kafaanŋke wíi, na kafaage mii à yyéŋe mà pyi funɔwogoyaaga ke, ⁵² yire yi pyi wuu shèrefoo, mii nyé a yaa mii u tòro yire kafaayi taan ná funmpege e si ŋkàre mu yyére me, mu mú sí nyé a yaa mu u tòro yi taan si mpa mii fye e ná funmpege e me. ⁵³ *Ibirayima u Kilenji ná Nakwəri u kilenji, pire pi pyi wuu yukyaabii.» Ka Yakuba si ŋkàa Kile na, uru ŋgemu yyahafyagare e u tunji Ishaka na naare ke.

⁵⁴ Lire kàntugo, ka Yakuba si yatɔge kà pyi sáraga kuru kafaanŋke cyage e. Maa pi yyer'a pa, ka pi i lyí sɔncyan maa shwɔn wani.

Yakuba á bùnyé tùugo u yyahafoonji Ezawu á

32 ¹ Kuru canŋke nùmpañja nyèsɔge na, Laban à yíri maa pishere kan u pucëribii ná u ñampyr'á, maa jwɔ́ le pi á. Puru ñwɔhɔ na, maa núr'a kàre u pyenge. ² Nyé ka *Yakuba si ntòro ná ñaani i. Mà u yaha u u ŋkèege u à círi ná *Kile mèlekëebii píl'e. ³ Tèni i u à pi nya ke, ka u u jwo: «Kile tatènge kà ku nyé ŋke!» Lire kurugo, pi à kuru cyage mege le Tateenyi Shuunni.

⁴ Lire kàntugo, ka Yakuba si u shiinbii pìi tun u yyahafoonji Ezawu yyére Seyiri ñanyi i, Edɔmu kùluni i. ⁵ Maa yi jwo pi á na pi sà yi jwo uru ñùŋufoonji Ezawu á na u bilinaŋji Yakuba u à pire tun, na uru na mpyi Laban yyére fo mà pa nɔ ñinjaa na. ⁶ Maa núr'a jwo pi á sahaŋki na pi yi jwo u á na ñiyyi na nyé ur'á, mà bàra dùfaanyi na, ná sikyaa ná báarapyinambaa ná báarapyicyee, na ur'à yire nje jwo u ñùŋufoonj'á, bà u si mpyi si uru cùmɔ leme ñwɔ me.

⁷ Nyé ka tünntunmpii si ŋkàr'a sà tire tünnture jwo Ezawu á maa núr'a pa yi jwo Yakuba á: «Wuu à shà mu yyahafoonji yyére. Nàmbaa ŋkwuu sicyere na wá u fye e na mu bêni.» ⁸ Tèni i Yakuba á yire lógo ke, ka u u fyá fo na ñcyèenni. Sùpyire ti mpyi u á ke, ná sikaabii ná mpàabii ná ñiyyi, ná ñwɔhɔnyí, u à yire puni taa mà pyi kuruyɔ shuunni. ⁹ Maa jwo uye funj'i: «Ezawu ká bú ñcwo kurunke kà na, ku sanŋke sí tashwɔɔ ta.»

¹⁰ Maa Kile ñáare maa jwo: «Kafoonji Kile, mii tulyage *Ibirayima ná mii tunji Ishaka u Kilenji, mu à jwo mii á na mii u nùru na kini i, na tasege e, na mu sí ñwɔ́ mii na. ¹¹ Mu à kacenji pyi mii á, maa ma ñwɔmɛefente cyêe mii na, mii u nyé mu bilinaŋji ke, mà li ta mii mpyi a yaa ná lire e me. Mii ñinŋàrinji Laban yyére, tèni i mii à Zhuruden baŋi jyiile ke, yafyin mpyi mii cye e me, fo kàbii kann. Ŋka ñinjaa, mii à na sùpyire ná na yatɔre

táa táa kurunyi shuunni. ¹²Mii à mu jáare maa na shwɔ na yyahafoonji Ezawu na, jaha na ye mii na fyáge u aha ŋkwɔ mii ná na cyeebii ná na pyiibii bò me. ¹³Kafoonji Kile, mu yabiliŋi u à jwo na mu sí jwɔ mii á, si mii tɔluge nyaha bà suumpe lwɔhe nticyenŋi nyɛ me, fo wà sɪ n-jà ku tɔrɔ me.»

¹⁴Nyɛ Yakuba á Kile jáara a kwɔ ke, maa shwɔn wani. Maa yà wwú u cyeyaayi i mà tũugo u yyahafoonji Ezawu á mà pyi bũnyɛ. ¹⁵Sikacyee ŋkwuu shuunni ná sikaperii bejjaaga ná mpacyee ŋkwuu shuunni ná mpàpee bejjaaga, ¹⁶ná jwɔhɔnyee bejjaaga ná ke ná yi pyii, ná nũcyee beeshuunni ná nũpyahahii ke ná dùfaanŋyee bejjaaga ná dùfaanmpee ke, ¹⁷maa yire kan u báarapyiibii pi màra, pi puni ná pi mege yatonŋkuruɔ. Maa yi jwo pi á: «Yii yaha na yyaha na, yii i laaga le le yatonŋkuruyi ná yiye shwɔhɔl'e» ¹⁸Maa yi jwo yatonŋkuruŋke niŋcyiige foon'á: «Mii yyahafoonji Ezawu ká bê ná mu i, maa mu yíbe: «Taa mu sɪ ke? Jofoo u báarapyi u nyɛ mu ye? Yatokuruŋke ku ŋke mu yyaha na ke, jofoo wogo ki ye?» ¹⁹Maa u jwɔ shwɔ: «Mu bilinaŋi Yakuba woge ki, u jũŋufoonji Ezawu u bũnyɛ u nyɛ u wi. Uru yabiliŋi mú sí nyɛ kàntugo na ma. ²⁰Puru ninumpe Yakuba á jwo yatonŋkuruyi sanŋyi feebii niŋkin niŋkin á. Maa yi jwo pi á na pi aha jɔcɪri ná Ezawu i, pi i puru jwumpe ninumpe taha u á. ²¹Maa núr'a jwo pi á: «Yii yi jwo u á na u bilinaŋi Yakuba sí n-pa kàntugo yyére.» Yakuba mpyi na yu uye funŋi: «Yatɔɔre nte mii à yaha a kàre naye yyaha na ke, tire ká ŋkan u á, u funŋke sí jĩŋe. Lire e, wuu aha bá wuye jya tɛni ndemu i ke, lire kú n-jà u pyi u mii bê ná funntange e.

Yakuba á zhì le ná Kile e

²²Nyɛ *Yakuba á yire bũnyɛyaayi yaha a kàre uye yyaha na ke, ka u yabiliŋi si ntɛen wani kuru canŋke numpilage e. Numpilag'à nɔ cyage e ke, ²³⁻²⁴ka u u u cyeebii mú shuunniŋi ná u báarapyicyeebii shuunniŋi, ná u pyiibii ke ná niŋkinŋi pyi pi à Yabɔki baŋi jyiile ná u cyeyaayi puni i.

²⁵Puru jwɔhɔ na, maa ntɛen uye niŋkin wani, ka nàŋi wà si mpa zhì le ná u e mà nɔ fo nyɛkwɔnge na. ²⁶Nàŋ'à pa li nya na uru sɪ n-jà Yakuba cyán me, ka u u u bwɔn dishige na, ka ku u ŋwɔhɔɔ. ²⁷Maa jwo Yakuba á: «Na yaha s'a ŋkɛɛge, jaha na ye nyɛg'à múgo.» Ka Yakuba si jwo: «Ná mu nyɛ a jwɔ le mii á me, mii sɪ mu yaha mu u ŋkàre mà de!» ²⁸Ka u u jwo: «Di mu mege nyɛ ye?» Ka u u jwo: «Yakuba.» ²⁹Ka nàŋi si jwo: «Mu mege saha sɪ n-pyi Yakuba me, ku sí n-pyi *Izirayeli, jaha na ye mu à zhì le ná Kile e, mà bàra lire na, mu à sí ta sùpyire na^h.» ³⁰Ka Yakuba si u

^hIzirayeli jwɔhe ku nyɛ Kile u nyɛ na cyi cwɔnre

pyi: «Mii na mu jáare, maa ma mege jwo na á.» Ka nàŋi si jwo: «Naha na mu na mii mege yíbili ye?» U à yire jwo ke, maa jwó le Yakuba á. ³¹ Ka Yakuba si kuru cyage mege le Peniyeliⁱ, maa jwo: «Mii yábilinji nyiigil'à Kile nya, lire na li wuuni mú i, mii à kwôro jyii na.»

³² Tèni i Yakuba à yíri Peniyeli i, mà banji *kwôn ke, lir'à canja nyiini ta li i fwire. Dìshige njàŋi mpyi a u pyi u u sêgere tapanarege e. ³³ Mà lwó kuru canjke na, fo mà pa nɔ nijjaa na, Izirayeli shiinbii nye na yatɔɔɔ dîshige kapaanre tasogoge kyaare kyàa me, naha na ye kuru cyage kapaanre tasogoge e Kile à Yakuba bwôn.

Yakuba ná u yyahafoonji Ezawu à piye jùŋɔ bê

33 ¹ Nye tènì i *Yakuba à pa jùŋke yírig'a wíi mà Ezawu nya u u u bēni ná nàmbaa ŋkwuu sicyeere ke, ka u u u pyiibii taa Leya ná Araseli, ná báarapyicyeēbii shuunninji shwɔhɔl'e. ² Maa báarapyicyeēbii yaha yyaha yyéere ná pi pyiibil'e, maa Leya ná u pyiibii taha pire na. Maa nta a Araseli ná Yusufu yaha pi puni kàntugo. ³ Ka u yabilinji si ntòro pi yyaha na, maa niŋkure sín sín fo tooyi baashuunni, mà jwo u jaar'a nɔ u yyahafoonji Ezawu na ke. ⁴ Ka Ezawu si fê a u jùŋɔ bê, maa u pur'a cû, maa u shéere. Ka pi mú shuunni si wá na myahii súu funntange na.

⁵ Tènì i Ezawu à jùŋke yírig'a cyeēbii ná pyiibii nya ke, ka u u jwo: «Nte sùpyire ti nte mu fye e ke, mpirefee pi ye?» Ka Yakuba si jwo: «Mii, u nye mu bilinanji ke, Kile à jwɔ mii na, maa pyiibii mpiimu kan mii á ke, pire pi.» ⁶ Ka báarapyicyeēbii ná pi pyiibii si file maa niŋkure sín. ⁷ Ka Leya ná u pyiibii mú si file, maa niŋkure sín. Kàntugo, ka Yusufu ná u nunji Araseli si file maa niŋkure sín.

⁸ Pi à kwò ke, ka Ezawu si Yakuba yíbe: «Ná yatokurunke e mu à pa ke, naha wogo ki ye?» Ka Yakuba si u jwɔ shwɔ: «Mii la nye si ti kan na jùŋufoonj'á bà mii kyaa si mpyi si ntáan u á me.» ⁹ Ka Ezawu si jwo: «Mii cɔɔnŋi, yatɔɔɔ nijyahara na nye mii á mà kwò, tēen ná ma woore e.» ¹⁰ Ka Yakuba si jwo: «Mii na mu jáare, kampyi yog'à kwò mii ná mu shwɔhɔl'e, maa ŋge bùynyenji shwɔ. Mu mii berkan'n'à jwɔ mu à jwo Kile u à mii jùŋɔ bê. ¹¹ Mii na mu jáare maa ŋge bùynyenji shwɔ, naha na ye Kile à jwó le mii á sèl'e, yaaga kuu nye mii na me.» Yakuba á pu jwo a waha amuni ke, ka Ezawu si nta a jee uru bùynyenji na.

¹² Puru jwɔhɔ na, ka Ezawu si jwo: «Nye wuu kuni lwó, wuu a si sijnayan.» ¹³ Ka Yakuba si jwo: «Mii jùŋufoonji, nàŋkopyire karigil'à waha, mpàpyire mú na nye mii á, nùnaare tà na ŋwore. Wuu aha jani pēe yi fānhe na, canja ninjin kanna, yatɔɔre sí n-kwû. ¹⁴ Lire e, mii jùŋufoonji, yaha ma bilinanji yyaha na. Mii sí raa ŋkèege lùtaan na, yatɔɔre kàntugo

ⁱPeniyeli jwɔhe ku nye Kile yyahe

ná nàŋkopyire e, fo zà nɔ na pùŋufooŋi yyére Seyiri kùluni i.»¹⁵ Ka Ezawu si jwo: «Lire tènì i, mii sí na sùpyire tà le ná mu i kuni i.» Ka Yakuba si jwo: «Mii pùŋufooŋi, pùŋɔ nyɛ lire na mɛ, mii kyaa ká jà a táan mu á mà kwɔ̀, lire kanni sí mii tìn.»

¹⁶Nyɛ kuru canŋke yabiliŋi, Ezawu à núr'a kàre Seyiri kùluni i. ¹⁷Ŋka Yakuba nyɛ a pɛn'a kàre Ezawu fye e mɛ, maa ŋkàre cyage kabɛr'e, maa бага faanra wani, maa kàcwɔɔ yaa u yatɔ̀r'á. Lire kurugo, pi à kuru cyage mege le Kacwɔɔ.

¹⁸Yakuba à fworò Mɛsopotami kìnì i, ka u niŋcɛnŋɛ wuu si nɔ fo Sikemu kànhe e *Kana kìnì i. Ka u u u v àanŋke bayi kwòro kànhe yyaha yyére. ¹⁹Cyage e u mpyi a u v àanŋke bayi kwòro ke, u à pa kuru cyage shwɔ Kyamɔri shiinbil'á ná wyérefyinnì darashii ŋkul'e. Kyamɔri u mpyi Sikemu tunji. ²⁰Ka Yakuba si sàraga tawwùgo faanra wani, maa ku mege le Eli Elohe *Izirayeli'.

Sikemu à Yakuba pworonji Dina njini láha u na

34¹Nyɛ Leya mpyi a pùceebileni ndemu si *Yakuba á, ná li mege nyɛ Dina ke, canŋka lire pùceebilin'à kàr'a sà fworò kuru kànhe pùcyepyire tà na^k. ²Tènì i Kyivi kùlunifoo, Kyamɔri jyaŋi, Sikemu à Dina nya ke, ka u u u cyán a cù maa wwɔ̀ ná u e. Amuni, Sikemu à Dina njini láha u na.

³Nyɛ lir'à pyi ke, ka Yakuba pworonji Dina kani si ŋɔɔmɔ para Sikemu yyahe e, ka u u wá na u fɔɔŋi si u ta ndɛŋɛ mpyi u cwo. ⁴Li nyɛ a pa pɔwɔ mɛ, fo Sikemu à kàr'a sà yi jwo u tunji Amɔri á, na u Dina cya a kan ur'á, uru u pyi u cwo.

⁵Nyɛ ka Yakuba si mpa lógo na Sikemu à uru pworonji Dina njini láha u na. Lir'à Yakuba jyaabii ta sige e ná yatɔ̀re e, ka u u fyáha, u nyɛ a yaaga jwo mɛ, fo tènì i pi à pa yíri sige e ke.

⁶Nyɛ lire pɔwɔhɔ na, ka Kyamɔri ná u jyaŋi Sikemu si ŋkàre Yakuba yyére mà sà jwo ná u e. ⁷Lir'à Yakuba jyaabii ta pi à pa mà yíri sige e, ka pi i puru jwumpe lógo, ka li i waha pi na sèl'e, ka pi lùgigiì si yíri sèl'e, naha na ye Sikemu à kyaa pyi, ndemu *Izirayeli shiinbii na fún ke, u à wwɔ̀ ná pi cɔɔŋi Dina e fànhe e, kapyii sí bà mɛ.

⁸Ka Kyamɔri si yi jwo Yakuba ná u jyaabil'á, na pi pworonji kyal'à táan uru jyaŋi Sikemu á, na ur'à pi jáare pi u kan u á u pyi u cwo. ⁹Maa núr'a jwo pi á: «Yii wwoŋɛge le ná wuu e, yii sí raa yii pùceepyire kaan wuu á nàmbaga na, yii raa wuu wuubii lenji mú. ¹⁰Yii sí n-kwòro naha ná wuu

^jkuru mege pɔwɔhe ku nyɛ Kile, Izirayeli u Kilenji

^kJwuŋkanni labere: lire pùceebilin'à yíri na lire kɛɛge zà pùcyage kwɔ̀n kuru kànhe pùcyepyire shwɔhɔl'e.

e. Kìni sí n-yaha yìi á, ndemu ká yìi táan ke, yìi a lire pyi. Yìi kwôro naha, yìi raa sì yìi nyii cyeyi puni i, yìi ñiŋke kà shwá yiy'á.»

¹¹ Ka Sikemu mú si jwo Dina sìŋeɓii ná pi tuŋ'á: «Yii ñee, yii i nde niŋkinŋi pyi na á sa! Yii aha yaaga maha yaaga ñáare mii á, mii sí kuru kan yii á. ¹² L'aha yii táan, yii cikwɔnwyereŋi nyaha sèe sèl'e, mii sí uru kan yii á, li tɛgeni li ñye, yii i pùcwoŋi kan mii á.»

¹³ Ka Yakuba jyaabii si Sikemu ná u tuŋi Kyamɔri ñwɔ shwɔ ná cwɔɔre e, pi ñye a ñen'a tíi u á me, ñaha na ye Sikemu mpyi a pi sìŋeŋi Dina ñjini láha u na. ¹⁴ Maa yi jwo Sikemu á: «Mà wuu cɔɔŋi kan nò á, ŋgemu u ñye u ñye a *kwɔn me, lire na ñye kyaa wuu sì ñee ndemu pyi me. Kuru mú sí n-pyi silege wuu á. ¹⁵ Nje yii à jwo ke, wuu sì ñee yire e me, fo yii aha mpyi wuu fiige. Lire ñwɔhɔ ku ñye, yii pùnampyire pun'à yaa ti kwɔn.

¹⁶ Nyé yii aha ñee lire e, lire tɛni i wuu sí raa wuu pworibii kaan yii á, s'a yii wuubii lwúu mú. Wuu sí n-kwôro yii yyére, wuu puni sí n-pyi niŋkin.

¹⁷ Ŋka yii aha mpyi yii ñye a ñee wuu jwumpe na, maa yii pùnampyire kwɔn me, wuu sì wuu pworonŋi kan yii á me, wuu mú sí n-kàre.»

¹⁸ Nyé ka puru jwumpe si bê Kyamɔri ná u jyaŋi Sikemu á. ¹⁹ Ka Sikemu si lire kani cû ná sèl'e, ñaha na ye Yakuba pworonŋi kyaa mpyi a táan u á. Pi pyenge shiinbii puni mpyi a cyege taha Sikemu na.

²⁰ Ka Kyamɔri ná u jyaŋi Sikemu si ŋkàre kànhe shiinbii piyetaɓeŋke e, maa sà jwo ná kànhe shiinbil'e, maa jwo: ²¹ «Nte sùpyir'à pa ná funɔcenn'i wuu yyére, wuu pi yaha pi i n-tèen wuu kini i, pi raa ñaare pi a sì pi nyii cyeyi puni i. Wuu kin'à pèe, pi tatèenge sì n-cya n-kànha me. Wuu sí raa pi pworibii lèŋe, s'a wuu wuubii kaan pi á mú. ²² Ŋka, wuu nàmbaabii puni niŋkin niŋkinŋi, kà mpyi pi ñye a kwɔn, bà pi à li pyi me, pi sì ñee ntèen ná wuu e, wuu u mpyi shin niŋkin me. ²³ Pi aha ntèen wuu á, lire tɛni i ke, pi yatɔɔre, ná pi cyeyaayi puni sì n-pyi wuu wuyo mà? Pi aha ñjemu jwo ke, wuu ñee yire e.» ²⁴ Shin maha shin u à pa kànhe shiinbii piyetaɓeŋke e ke, pire pun'à ñee Kyamɔri ná u jyaŋi Sikemu ñwɔjwumpe na, ka kànhe nàmbaabii puni si ŋkwɔn.

²⁵ Nyé pi kwɔnŋkwooni canmpyitanrawuuni na, mà pi yaha ná nɔɔyi i, li síni mpyi pi na mà jà a kàshi sùulo me, ka Yakuba jyaabii pi shuunni, Dina yyahawuubii, Simiyɔn ná Levi, si pi ñwɔhɔgii lwɔ a kàr'a sà ñcwo kànhe shiinbii na, maa nàmbaabii puni bò. ²⁶ Maa Kyamɔri ná u jyaŋi Sikemu bò mú, maa pi cɔɔŋi Dina yige Sikemu bage e mà kàre.

²⁷ Lire kàntugo, ka pi ná Yakuba jyaabii sanmpii si mpa kwùubii yaayi niɔcennyi wwú pi na, maa kuru kànhe nàfuunŋi puni tugo, ñaha na ye Sikemu mpyi a pi cɔɔŋi ñjini láha u na. ²⁸ Yatɔɔre puni ti mpyi kànhe ná keriyi i ke, pi à tire puni lwɔ, mu à jwo sikaabii ná mpàabii ná ñiyyi

ná dùfaanyi. ²⁹ Maa kànhe nàfuunji puni ná pyiibii, ná cyeebii, ná yaaga maha yaaga ku mpyi kànhe e ke, maa yire puni lwó.

³⁰ Lire kàntugo, ka Yakuba si sêe maa jwo Simiyon ná *Levi á: «Yii à mii mege kèège, maa mii la wwû *Kana shiinbii ná Perezi shiinbii ná kîni shiinbii sanmpii puni na. Mii shiinbii nje a nyaha me, pi sí n-wwò, si mpa mii ná na pyenge shiinbii puni bò. ³¹ Ka Simiyon ná Levi si u jwò shwò: «Naha na pi mú à wuu còonji pyi mu à jwo fworobacwo ye?»

Kile à Yakuba pyi u sà ntèen Beteli i

35 ¹ Nje canjka Kile à jwo *Yakuba á: «Yîri, mà sà ntèen Beteli i. Mu aha nò wani, maa *sárayi tawwûgo faanra, mii, Kile á. Mii u à naye cyêe mu na, mu nivênji ma yyahawunji Ezawu yyaha na ke.» ² Ka Yakuba si yi jwo u pyenge shiinbii ná u fyèjwòhòshiinbii pun'á: «Yii kacyanhigii puni yige yii shwòhòl'e. Mesopotami kîni yii à cyi ta. Yii yiye jyè a fínije, yii vâanpyi yabere le bà yii kyaa si mpyi si ntáan Kile á me. ³ Naha na ye wuu sí n-kàre Beteli i, mii sí sárayi tawwûgo yaa Kile á wani, uru ngemu u à mii jaariyi lógo maa mii tège na kanhare tèrigil'e, maa ñkwôro ná mii i na jaani i ke.»

⁴ Nje ka Yakuba shiinbii si pi kacyanhigii puni kan u á, ná pi sáraga fègempii. Ka Yakuba si wyige tûgo cibwòhe kà jwòh'i Sikemu taan maa yi le wani. ⁵ Lire kàntugo, ka pi i ñkàre. Ka Kile si kuru cyage kànyi shiinbii fûguro sèl'e. Pi sùpya nje a jèn'a taha Yakuba shiinbii fye e, si kàshi *kwònd pi na me.

⁶ Nje Yakuba ná u fyèjwòhòshiinbil'à kàre, mà sà nò Luzi i, kuru kànhe mege mú na nje Beteli, ku na nje *Kana kîni i. ⁷ Ka Yakuba si sárayi tawwûgo yaa wani, maa ku mege le *Eli Beteli, jaha na ye Kile à uye cyêe uru na kuru cyage e tènì i uru mpyi na fì u yyahafoonji yyaha na ke¹.

⁸ Nje lire tènì i, ceenji u mpyi a Erebeke byé ke, ur'à kwû. Ka pi i u tò Beteli taan, cige kà jwòh'i, kuru cige mege k'à pa le: «Meesuuni Cige».

⁹ Nje ka Kile si núr'a uye cyêe Yakuba na, maa jwó le u á, lir'à u ta u à yîri Mesopotami kîni i. ¹⁰ Maa jwo u á: «Mu mege nje Yakuba, ñka mu mege saha sî n-pyi Yakuba me, ku sí n-pyi *Izirayeli.» Lire pyinjanni na, Kile à Yakuba mege le Izirayeli. ¹¹ Maa núr'a jwo u á:

«Mii u nje Kile Siji Punifoo.

Mii sí pyi ñnyahamii kan mu á,
si mu pyi sùpyishiñi wà tulyaga,
sùpyishi ñnyahawa ná saanlii sí n-fworo mu tûluge e.

¹² Kîni mii à kan Ibirayima ná Ishaka á ke,
mii sí lire kîni kan mu ná ma tûlug'á.»

¹Eli Beteli mege jwòhe ku nje Kilenji u à uye cyêe Beteli i ke

¹³Nye Kile à yîri cyage e u à jwo ná Yakuba e ke. ¹⁴Ka Yakuba si kafaabwôhó yyéeŋe kuru cyage e mà pyi funɲcwogoyaaga, maa *erezen sinmpe pà pyi sáraga mà wu ku na, lire kântugo maa sinmpe pà wu ku na, maa ku pyi Kile wogo. ¹⁵Nye cyage Kile à jwo ná Yakuba e ke, ka u u kuru mege le Beteli.

Benzhama ziŋi ná Araseli kwùŋi kani

¹⁶Nye ka Yakuba ná u shiinbii si mpa yîri Beteli i na ŋkèege Efirata kànhe kànmpañke na. Mà pi laage sannke yaha ku nye a tɔɔn Efirata na me, ka Araseli laani si yîri, ka u ziŋi si waha sèl'e. ¹⁷Mà u yaha u u laani yà, tène i pyàŋ'á pa li ɲwó cù na fwore ke, ka lashwoŋi si jwo u á: «Ma hà vyá me, mu à pùnambilini labere ta.»

¹⁸Nye Araseli mpyi na kuro caa. Tène i u múnaani mpyi na ŋko si fwooro u e ke, ka u u pyàŋi mege le Beni Oni^m Ŋka kântugo, tufooŋ'á pa pyàŋi mege le Benzhamaⁿ.

¹⁹Nye kuru cyage e Araseli à kwû. Ka pi i u tò Efirata kànhe kuni na. Kuru kànhe mege k'á pa le Betilehemu. ²⁰Ka Yakuba si kafaabwôhó yyéeŋe Araseli kwùnni ɲuŋ'i. Ali niŋjaa kuru kafaage na nye wani na Araseli kwùnni cyêre.

Uruben à wwò ná u nubileni l'e

²¹Ka *Yakuba si yîri wani mà kàre Migidali Ederi wòrokulo kànmpañke na, maa u vâanŋke bayi kwòro wani, ²²Mà Yakuba yaha kuru cyage e, Uruben à wwò ná u nubileni Bila e. Yakuba à pa yire cè ke, ka li i waha u na sèl'e.

Yakuba jyaabii meyi yi nye nje

*Yakuba pùnampyire na mpyi ke ná shuunni. ²³Mpii u cwoŋi Leya à si ke, pire pi nye Uruben, jyafooŋi niŋcyiŋi, ná Simiyɔn, ná Levi, ná *Zhuda, ná Isakari, ná Zabulɔn. ²⁴U cwoŋi Araseli wuubii pi mpyi Yusufu ná Benzhama ²⁵U cwoŋi Araseli u báarapyicwoŋi Bila wuubii pi mpyi Dan ná Nefitali. ²⁶U cwoŋi Leya u báarapyicwoŋi Zilipa wuubii pi mpyi Gadi ná Asheri. Pire pi nye Yakuba jyaabii. Mesopotami kini i pi à si.

Ishaka kwùŋi kani

²⁷Nye *Yakuba à kàr'a sà nɔ Mamire cyage e, Kiriyaŋi Ariba kànhe taan, cyage e u tulyage Ibirayima mpyi ke, ná u tuŋi Ishaka mú sí nye ke. Kuru kànhe ku nye Eburɔn mú.

^mBeni Oni mege ɲwôhó ku nye: Pyàŋi mii à ta yyefuge e ke

ⁿBenzhama mege ɲwôhó ku nye pyàŋi u nye mii kàniŋe cyege na ke, lire nye me nò ɲyii cwo pyà

²⁸⁻²⁹ Nye Ishaka à pa ŋkwû mà u shìŋi yaha yyee ŋkuu ná beecyεere, ka u jyaabii Ezawu ná Yakuba si u tò. Ka u u sà bâra u tulyeyi na. U mpyi a lyε fo mà lyεge la kwè.

Ezawu tùluge

36 ¹ Ezawu ná pi maha u yiri Edõmu mú ke, u tùluge ku nye ŋke. ² Ezawu mpyi a u cyeebii lwó *Kana kini pùcyaabii shwǎhǎl'e. U cwoŋi wà mege na mpyi Ada, Kyiti shinŋi Elõn pworu u mpyi uru ŋge. Wà mege na mpyi Olibama, uru na mpyi Ana pworu, Ana yabiliŋi tuŋi u mpyi Zibeyõn. Zibeyõn na nye Kyivi shin. ³ Ezawu cwoŋi tanrawuŋi mege mpyi Basimati. Uru na mpyi Sumayila pworu, Nebayõti cõõn u mpyi uru ŋge. ⁴ Ezawu cwoŋi Ada u à Elifazi si. Ka u cwoŋi Basimati si Ereweli si. ⁵ Ka u cwoŋi Olibama si Yeshe ná Yalamu, ná Kora si. Ezawu pùnampyire ti mpyi tire, Kana kini i t'à si.

⁶ Nye canŋka Ezawu à yîri ná u cyeebii ná u pyiibii ná u shiinbii sanmpii puni i, ná u yatõre puni, ná yaaga maha yaaga u mpyi a ta Kana kini i ke, maa ŋkàre kini laber'e mà laaga tõõn u cõõnŋi *Yakuba na. ⁷ Pi cyeyaayi nyahaŋi kurugo pi mpyi sî n-jà ntèen piye taan me. Kuru cyage mpyi a cyère pi yatõre e. ⁸ Lire l'à pyi kaŋuŋɔ, ka Ezawu si ŋkàr'a sà ntèen Seyiri ŋanyi i. Ezawu mege kà mú ku nye Edõmu.

⁹ Nye Ezawu u mpyi a tèn Seyiri ŋanyi i ke, uru u nye Edõmu shiinbii tulyage. U tùluge ku nye ŋke. ¹⁰ U yabiliŋi jyaabii meyi yi nye nje: Elifazi, u cwoŋi Ada jya u nye ure, Reweli, u cwoŋi Basimati jya u nye ure.

¹¹ Elifazi yabiliŋi pyiibii pi nye: Temani ná Omaru, ná Zefo, ná Gatamu, ná Kenazi. ¹² Elifazi mpyi a bilicwoŋi ŋgemu lènje ná u mege nye Timina ke, uru u à Amaleki si. Pire pi nye Ezawu cwoŋi Ada pampyire.

¹³ Nye Ezawu jyaŋi Ewelele jyaabii pi mpyi Nakyati, Yeraki, Shama ná Miza.

Pire pi nye Ezawu cwoŋi Basimati pampyire.

¹⁴ Ezawu cwoŋi wà mege na mpyi Olibama, Ana pworu u mpyi u wi, u tulyage ku nye Zibeyõn. Pùnampyire u à si Ezawu á ke, tire ti nye Yeshe, ná Yalamu ná Kora.

¹⁵ Nye tùluyi y'à fworo Ezawu e ke, yire yi nye nje. U jyaŋi niŋcyiŋi Elifazi u tùluyi yi nye nje: Temana shiinbii ná Omaru wuubii ná Zefo wuubii ná Kenazi wuubii, ¹⁶ ná Kora wuubii, ná Gatamu wuubii, ná Amaleki wuubii. Pire puni pi à pyi Ezawu cwoŋi Ada u pampyire.

¹⁷ Ezawu jyaŋi Ewelele u tùluyi yi mpyi a tèn Edõmu kini i ke, yire yi nye nje: Nakyati shiinbii ná Yeraki wuubii ná Shama wuubii ná Miza wuubii. Ezawu cwoŋi Basimati pampyire ti nye tire.

¹⁸Tùluyi y'à fworu Ezawu ná u cwoŋi Olibama e ke, yire yi nyɛ nje: Yeshi shiinbii ná Yalamu wuubii ná Kora wuubii. Olibama sí na mpyi Ana pworo.

¹⁹Nyɛ yire tùluyi pun'à fworu Ezawu e, pire pi nyɛ Edõmu shiinbii.

Edõmu kɪnifeebii

²⁰⁻²¹Nyɛ Ezawu ná u jyaabil'à sà sùpyire ntemu ta Edõmu kɪni i ke, pire pi mpyi Seyiri jyaabii. Seyiri sí mpyi Ɔri tùluge shin. Nyɛ tùluyi y'à fworu Seyiri i ke, yire yi nyɛ nje: Lotan shiinbii, ná Shobali wuubii, ná Zibeyɔn wuubii, ná Ana wuubii, ná Dishɔn wuubii, ná Ezeri wuubii, ná Dishan wuubii.

²²Tùluyi y'à fworu Lotan e ke, yire yi nyɛ nje Ɔri shiinbii ná Emanu wuubii. U cɪmpworocwoŋi mege na mpyi Timina.

²³Tùluyi y'à fworu Shobali i ke, yire yi nyɛ nje Alivan shiinbii ná Manakyati wuubii ná Ebali wuubii ná Shefo wuubii ná Onami wuubii.

²⁴Zibeyɔn jyaabii pi mpyi: Aya, ná Ana. Uru Anaŋi u à kàr'a sà fworu síwage e lùbilibii pɪi na, pire mpyi na lùfwuge yige, mà u ta u u u tuŋi Zibeyɔn dùfaanyi nâha. ²⁵Ana jyaŋi mege mpyi Dishɔn, u pworonɪ mege sí mpyi Olibama. ²⁶Tùluyi y'à fworu Dishɔn e ke, yire yi nyɛ nje Êmadan shiinbii, ná Esibɔn wuubii, ná Yitiran wuubii, ná Keran wuubii.

²⁷Tùluyi y'à fworu Ezeri e ke, yire yi nyɛ nje: Bilan shiinbii, ná Zaavan wuubii, ná Akan wuubii.

²⁸Tùluyi y'à fworu Dishan e ke, yire yi nyɛ nje: Uzi shiinbii, ná Aran wuubii.

²⁹Nùŋufeebii pi à fworu Ɔri tùluge e ke, pire pi nyɛ mpii: Lotan, ná Shobali, ná Zibeyɔn, ná Ana, ³⁰ná Dishɔn, Ezeri, ná Dishan. Pire pi à nùŋufente pyi Seyiri kɪni i.

Edõmu kɪni saanbii

³¹Saanbii pi à *saanre pyi Edõmu kɪni i, mà *Izirayeli kɪni ta li saha ŋkwɔ̀ a saanwa ta me, pire meyi yi nyɛ nje: uru saanŋi ³²nɪŋcyiŋi u nyɛ Beyɔri jyaŋi Bela, u kànhe mege na mpyi Dinaba. ³³Bela à kwù ke, ka Yeraki jyaŋi Yobabu si ntèen saanre tatènge e, Bozura kànha shin u mpyi ure. ³⁴Yobabu à pa ŋkwù ke, ka Kwushamu si ntèen saanre tatènge e. Uru mpyi na yîri Temani shiinbii kɪni i. ³⁵Kwushamu à pa ŋkwù ke, ka Bedadi jyaŋi Kyadadi si ntèen u tatènge e. Ur'à Madiyan shiinbii bò Mwabi kɪni i. U kànhe mege na mpyi Aviti. ³⁶Kyadadi à pa ŋkwù ke, ka Samula si ntèen saanre e u tatènge e. Uru mpyi na yîri Masireka e. ³⁷Samula à pa ŋkwù ke, ka Shawuli si ntèen saanre e u tatènge e. Uru mpyi na yîri Ereboti kànhe e baŋi ŋwɔge na. ³⁸Shawuli à pa ŋkwù ke, ka Akibori jyaŋi Bala

Kyanani sí ntèen saanre e u tatèenge e. ³⁹ Ur'à pa ŋkwú ke, ka Kyadari si ntèen saanre tatèenge e. U kànhe mege na mpyi Pawu. U cwoŋi mege na mpyi Mahatabeli. Mahatabeli nuŋi u nyɛ Matiredi, Matiredi tuŋi u mpyi Mezahabu.

⁴⁰⁻⁴³ Nyɛ nùŋufɛebii pi à fworɔ Ezawu pyìibil'e ke, pire meyi yi nyɛ nje: Timina, ná Aliva, ná Yekyeti, ná Olibama, ná Ela, ná Pinɔ, ná Kenazi, ná Temana, ná Mibizari, ná Magadiyeli, ná Iramu. Pire pi à nùŋufente pyi Edɔmu kini i. Pi puni mpyi a tèn pi mege kùligil'e. Ezawu u à pyi Edɔmu shiinbii tulyage.

Yusufu ŋɔɔyi

37 ¹ Nyɛ Yakuba á tèn *Kana kɪni i. U tuŋi Ishaka mú mpyi a tɛenlɛ pyi wani.

² Yakuba tɔluge tanjaani u nyɛ ŋge.*

Mà Yusufu yaha yɛe kɛ ná baashuunni na, u ná u sɪŋɛebii, Bila jyaabii ná Zilipa wuubii, mpyi maha mpàabii ná sikyaabii náha sɪŋcyan. Yusufu mpyi maha mpaa pire kakuuyi yu pi tuŋi Yakuba á.

³ Nyɛ Yusufu kyaa li mpyi a táan Yakuba^o á mà tòro u jyaabii sanmpii na, naha na yɛ u niŋjyewuŋi u à Yusufu ta. Lire e, Yakuba mpyi a vāanantinmbwɔhɔ nisinana jwool'a kan u á. ⁴ Yusufu yyahafeebil'à li nya na pi tuŋ'à u kyaa táan uy'á mà tòro pire na ke, ka Yusufu kyaa si ntíl'a pen pi á. Ali pi sàha mpyi na jwɔŋcɛnme yu ná u e mɛ.

⁵ Canŋka, ka Yusufu si ŋɔɔɔ ŋɔɔ, maa kuru yyaha jwo u yyahafeebil'á, ka lire si là bâra pi shwɔhɔŋi mpenŋi na. ⁶ U à yi jwo pi á «Yii na ŋɔɔge lógo! ⁷ Mii à ŋɔɔ mà wuu nya kerege e, wuu u sùmarŋi kwùun, marii u pwu kàmpahii. Ka mii u kàmpaani là si mpa yîr'a yyére, ka yii wogigii si wá na ŋcwo na bûruli na yyérelɪ na mii wuuni kwùuli, mu à jwo cyi na mii wuuni pɛre.» ⁸ Ka u yyahawuubii si jwo «Lire tɛni i, mu na sɔŋŋi si ntèen wuu nùŋɔ na si mpyi wuu fānhafoɔ bɛ?» Ka pi i là bâra pi shwɔhɔŋi mpenŋi na, u ŋɔɔge kurugo.

⁹ Lire kàntugo, Yusufu à núr'a ŋɔɔge kabere ŋɔɔ, maa kuru mú yyaha jwo u yyahafeebil'á. U à jwo «Mii à ŋɔɔge kabere ŋɔɔ sahanjki, mii à canŋa nyiini, ná yɪŋke, ná wɔrii kɛ ná niŋkin nya cyi à pa cyiye tîrige mii taan.»

¹⁰ Maa kuru ŋɔɔge yyaha jwo u tuŋi nyii na mú. Ka tufoŋi si yogo jwo u na, maa u pyi «Naha ŋɔɔɔ fiige mu à ŋɔɔ ame yɛ? Lire tɛni i ke, mu la ku nyɛ mii ná mu nuŋi ná mu sɪŋɛebii, wuu puni s'a niŋkure sínni mu taan kɛ?»

¹¹ Nyɛ ka Yusufu nyipɛɛnni si jyɛ u yyahawuubil'e u ŋɔɔyi kurugo, ŋka u tuŋ'à puru jwumpe yaha uye funŋ'i, marii sɔŋŋi pu na.

^oYakuba mege kà mú nyɛ Izirayeli

Yusufu yyahawuubil'à u pére

¹²Nye Yusufu yyahawuubil'à pa ŋkàre Sikemu kùluni i ná pi tunji yatɔɔre e zàa nàha. ¹³Canŋka, Yusufu tunji Yakuba à u yyer'a tun, maa jwo u á «Mu yyahawuubil'à kàre ná yatɔɔre e Sikemu i, ta ma si ma tun pi yyére.» Ka Yusufu si u pyi «Ɔɔn.» ¹⁴Ka u u jwo «Sà wíi, kampyi mu yyahawuubii ná yatɔɔre wá cùuŋɔ, maa mpa ná yyaha wwû kur'e.» Ka Yusufu si yíri Eburɔn bafage e u tunji taan mà kàre Sikemu kùluni i.

¹⁵Ka nàŋi wà si sà bê ná u e sige e u u jaare na u yyahawuubii caa, ka u u u yíbe «Naha mu na jcaa ye?» ¹⁶Ka u u jwo «Mii na na yyahawuubii caa. Taa pi maha yatɔɔre nàha ke? Na pwɔhɔ, maa pi saha cyêe na na.» ¹⁷Ka nàŋi si jwo «Pi à yíri naha, mii à lógo pi jwɔ na, na pire na ŋkèege Dotan e.»

Ka Yusufu si ŋkàre pi fye e mà sà pi ta wani kuru cyage e. ¹⁸Ka u yyahawuubii si u nya tatɔɔnge e u u ma, maa jwɔ li na, na pi u bò. ¹⁹Maa jwo piye shwɔhɔl'e «Wuu ŋɔɔyifoo nimpaŋi u ŋge! ²⁰Yii a wá, wuu u bò a cyán wyikuuŋke k'e, wuu u sà yi jwo na sige yaage kà k'à u bò a kyà. Wuu fyàha, wuu raa wíi u ŋɔɔyi ká bú jà a pyi sèe.»

²¹Nye pi puni nijyeŋi, Uruben à u cɛenbii jwumpe lógo ke, ka u la si mpyi si Yusufu shwɔ pi na, maa jwo «Wuu àha u bò mɛ! ²²Yii àha jɛe sùpya bò mɛ! Yii u wà ŋke wyige e, naha sige e, yii àha kapii pyi u na mɛ.» Uruben à puru jwo, naha na ye u la mpyi si Yusufu yige pi kàntugo, si nùru ná u e zà ŋkan pi tun'á.

²³Nye Yusufu à pa nɔ pi na ke, ka pi i vàanntinmbwɔhe nisìnanŋke òr'a wwû u na. ²⁴Maa u ŋɔɔŋ'a cyán wyige e, lwɔhe mpyi k'e mɛ. ²⁵Puru jwɔhɔ na, maa ntèen na lyí.

Mà pi yaha nijyìŋi na, ka pi i mpa jùnyì yírig'a wíi mà Sumayila tùluge cwɔhɔmpii pìi nimpamii nya ná jwɔhɔ kuruŋi mà yíri Galadi kùluni i, yire jwɔhɔnyì mpyi a tugo sìnmpɛ nùgontaanwumpe ná làtikolonji na, na ŋkèege *Misira kìnì i. ²⁶Tèni i Zhuda à pi nya ke, ka u u yi jwo u sìnɛebil'á «Wuu aha wuu cɔɔŋji bò maa li ŋwɔhɔ, naha lire sí jwɔ wuu na ye? ²⁷Yii a wá, wuu u u pére mpìi cwɔhɔmpil'á. Wuu àha u bò mɛ. Ŋka wuu li cè a jwo wuu cɔɔŋji wi, wuu wà wi.» Ka pi sanmpii si jɛɛ u jwumpe na.

²⁸Nye pire Sumayila tùluge cwɔhɔmpil'à^p nɔ wani ke, ka pi i Yusufu yige wyige e, mà pére pi á wyérefyinnji darashii beŋjaaga na. Ka pi i ŋkàre ná u e Misira kìnì i.

²⁹Nye lire kàntugo, Uruben à nùr'a pa wyige jwɔge na, na uru sí Yusufu yige. U à nɔ wani ke, ka u u fô Yusufu i wyige e. Ka u nàvunŋɔ wuŋi si u

^pSumayila shiinbii mege kà ku nye Madiyan shiinbii mú.

vàanntinŋke cû na ŋcwuun. ³⁰ Maa ŋkàre u cœenbii cyage e, maa yi jwo pi á «Ei! Pyàŋi sàha wá bœenŋke e mà de! Di mii sí nde kani pyi ye?»

³¹ Ka pi i Yusufu vâanntinmbwôhe lwó, maa sikapeni là bô, maa ku le kuru sishange e. ³² Puru ŋwôhó na, maa kuru vâanntinŋke tûugo pi tun'á maa yi jwo u á «Wuu à ŋke vâanntinŋke ta sige e, ku wíi, kampyi mu jyaŋi woge ki.» ³³ Ka *Yakuba si ku wíi mà ku ta u jyaŋi Yusufu woge ki. Maa jwo «Ei! mii jyaŋi vâanntinŋke ku ŋye ŋke! Sige yaage kà k'à u cû maa u sulugo sulugo ame.» ³⁴ Ka nâvunŋke si Yakuba pyi u u u vâanntinŋke cwuun, maa kwùŋi vâanŋyi le, marii mee súu u jyaŋi kwùŋi na, canmpyaa nijyahagii funŋ'i. ³⁵ Ka u jyaabii ná u pworibii puni si mpa si u fôonŋo, ŋka u la ŋye a mpyi wà si uru fôonŋo me. U mpyi na ŋko «Mii sí n-kwôro meesuuni na fo sí n-kwû si ŋkàre kwùu kànha na, na jyaŋi fye e.» Maa ŋkwôro meesuuni na.

³⁶ Ŋye pire cwôhompil'à nò Misira kîni i ke, ka pi i Yusufu pére Potifara á. Uru u mpyi Misira kîni saanŋi Farôn sòrolashiibii ñunŋufoonŋi.

Pyinkanni na leŋkwucwoŋi Tamari à pyi maa pyà ta ke

38 ¹ Ŋye ŋcyii karigii puni kântugo na, *Zhuda à yîri u sîŋœebii taan mà sà ntœen Adulamu kànhe shinŋi wà yyére; uru mege na mpyi Kyira. ² Mà u yaha wani kuru cyage e, ka u u ŋyii yige *Kana kîni pûcwoŋi wà kurugo maa uru lèŋe nâmbaga na, uru pûcwoŋi mege na mpyi Shuwa. ³ Ka u u laa lwó maa si pûnambile, ka Zhuda si li mege le Eri. ⁴ Ka u u nûr'a yyére sahaŋki maa si pûnambile, maa lire mege le Ona.

⁵ Lire kântugo, ka u u nûr'a yyére, maa Ona tahare si pûnambile maa lire mege le Shela, lir'à Zhuda ta u à tœen Kezibi kànhe e.

⁶ Ŋye Zhuda jyaŋi nijcyiini Eri à pa nò cipœere na ke, ka u u ceewe kan u á, uru ceenŋi mege mpyi Tamari. ⁷ Ŋka Eri mpyi shinpi Kafoonŋi Kile ŋyii na. Lire kurugo, u à u múnaani wwû u e, u ŋye a jà a shì ta me.

⁸ Ka Zhuda si yi jwo Eri cœonŋi Ona á: «Ma yyahafoonŋi cwonŋi lèŋe zâbanngara na, bà mu si mpyi si pyii si u na, mu yyahawuŋi sî mpyi ná tûluge e me. ⁹ Ŋka Ona mpyi a cè na uru ká pyà ta u na, kuru tûluge sî n-pyi uru wogo me, lire e tère o tère u à wwò ná u e ke, ka u u li pyi, bà u si mpyi u àha pyà ta u na me. ¹⁰ Ŋye bà u à pyi u ŋye a ŋœe si pyii ta u na me, ka lire si mpen Kafoonŋi Kile e, ka u u u múnaani wwû u e, uru mú ŋye a jà a shì ta me.

¹¹ Ka Zhuda si yi jwo u napworonŋi Tamari á: «Ta sî ma tupyenge e, maa ntœen wani leŋkwucwôgœre e nò baa, fo mii jyaŋi sanŋi Shela ká lye a nò cipœere na. Zhuda à yire jwo, ŋaha na ye u mpyi na fyáge Shela kà ŋkwò ŋkwú u yyahawuubii fiige me, ka Tamari si ŋkàr'a sà ntœen u tunŋi pyenge.

¹² Nye canmpyal'à tòro ke, ka Zhuda cwoŋi si ŋkwû, uru na mpyi Shuwa pworu. U à u cwoŋi kwûŋi yameɛni sú a kwò, ka u funŋke si jínje tɛni ndemu i ke, ka u ná u cevoonji Kyira, Adulamu shinŋi si ŋkàre Tima e u mpàabii shire takwòŋge e. ¹³ Mâ pi yaha pi sàha ŋkwò a kuni lwó mɛ, ka wà si sà yire yyaha jwo Tamari á na u natuŋi wá na ŋko raa ŋkèɛge Tima e, u mpàabii shire takwòŋge e. ¹⁴ Tɛni i Tamari à yire lógo ke, ka u u leŋkwucwògɔre vâanŋyi wwûl'a yaha, maa vâanŋke kà tɛg'a u júnke tò, maa uye sanŋi puni tò mú, maa ŋkàr'a sà ntɛen Enayimu kànhe tajyijwòge na, Tima kànhe kuni mpyi a tòro kuru kànhe funŋke e. U à nɔ wani ke, maa uye pyi mu à jwo fworobacwo. Nye Tamari à lire pyi, jaha na ye Shela á pa lye a nɔ cipeere na, ŋka Zhuda nye a u pyi u a uru lɛŋe mɛ.

¹⁵⁻¹⁶ Nye Zhuda niŋkàriŋ'à sà nɔ wani, maa u nya ke, ka u u wá na sônŋi na fworobacwoŋi wà u nye u wi, jaha na ye u mpyi a yyahe tò ná vâanŋ'i, u mpyi a cè na uru napworoŋi wi mɛ. Ka u u file u na, maa u pyi: «Ceewe, na pwòhɔ, mu kyaa na naha mii na» ka Tamari si u natuŋi pyi: «Mii aha jɛɛ mu na, jaha mu sí n-kan mii á ye?» ¹⁷ Ka u natuŋi si jwo: «Mu aha jɛɛ, mii sí sika kan mu á.» Ka u napworoŋi si jwo: «Mu à mii nya mii à jɛɛ mu na, mu sí ma cyeyaage kà kan mii á, mà jwo sikaŋi u nɔ mii na ke.» ¹⁸ Ka Zhuda si jwo: «Na cyeyaage ŋkire mii sí n-kan mu á ye?» Ka ceenji si u jwò shwɔ: «Mu mege tafyen'á sɛme yaage ŋkemu na ke, ná ku meere, ná kàbiini li nde mu cye e ke. Ka Zhuda si yire puni kan u napworoŋ'á, maa sà wwò ná u e, ka u u laa lwó. ¹⁹ Lire kàntugo, ka napworoŋi si yíri kuru cyage e maa ŋkàre u tupyenge e. Vâanŋyi yi mpyi u na ke, maa yire wwûl'a yaha, maa núr'a u leŋkwucwògɔre vâanŋyi lwó a le sahanŋi.

²⁰ Nye lire jwòhɔ na, ka Zhuda si uru sikaŋi kan u cevoonji, Adulamu shinŋ'á, u sà ŋkan ceen'á, u u uru cyeyaayi shwɔ, u à ma. Ŋka uru nye a sà ceenji cya a nya mɛ. ²¹ Maa kuru cyage shiinbii yíbe: «Fworobaacwoŋi u mpyi naha ke, taa u nye ke? U mpyi naha kuni jwòge na.» Ka pi i u pyi: «Fworobaacwo nye a tɛl'a pyi naha mà nya mɛ.» ²² Ka u u núr'a kàre Zhuda yyére, maa yi jwo u á: «Mii nye a jà a u cya a nya mɛ. Mpii mii à ta wani kuru cyage e ke, pir'à jwo na fworobacwo sàha ntɛl'a pyi wani mɛ.» ²³ Ka Zhuda si jwo: «Ceenji u kwôro ná y'e ke! Wuu àha silege cya njaha wuye jún'i mɛ, mii nò, mii kɔn'à sika tùugo u á. Mu aha mpyi mu nye a u nya mɛ, y'á kwò.»

²⁴ Nye yinyi taanre tatòroge e, ka pi i sà yi jwo Zhuda á, na u napworoŋi Tamari, na u à pyi fworobacwo, na u laa wu bá u nye. Ka Zhuda si jwo: «Yii u yige kànha kàntugo, yii i u bò, yii u súugo!» ²⁵ Tɛni i pi à jwo na pi sí raa u cwôre ke, ka u u wà tun u natuŋ'á, maa jwo: «Nànŋi ŋgemu u à laani tɛge mii na ke, uru mege tafyenji nye yaage ŋkemu na ke, ná ku meere ná u kàbiini yi nye jje, yi kàanmucya kampyi mu à yifoŋi cè.»

²⁶ Ka Zhuda si ntèen li taan na uru wuyo yi, maa jwo na nge ceen'á tanga ta uru na. U à nde kani pyi uru na, naha na ye uru nye a nen'a u kan u jyanji, Shela á, zàbangara na me.

Nye mà láha lire tènì na, Zhuda saha nye a sínni ná u e me.

²⁷ Ceenji tètígin'à pa nò ke, ka li i nta ñamii laa li nye u á. ²⁸ Tèni i laan'à pa yíri ke, ka pyàñi wà si cyege yige, ka lashwoñi si ku cù, maa dizimee nijyaa pwo ku na, maa jwo na nge u nye nijcyiñji. ²⁹ Ka pyàñi si núr'a cyege lèñe wani, ka shònwoñi si fworò, ka lashwoñi si jwo na u à kuni múgo, ka pi i uru mege le Perezí⁹. ³⁰ Lire kàntugo, ka u sanñi si si, ná dizimeeni nijyaani i cyege na, ka pi i uru mege le Yeraki.

Potifara à Yusufu yaha u pyenge karigii puni jùñò na

39 ¹ Nye pire Sumayila túluge cwòhmpil'à kàre ná Yusufu i *Misira e, maa u pére Potifara á, Faròn sòrolashiibii jùñufeembwòh'á.

² Mà u yaha u jùñufoonji Potifara pyenge e, ka Kafoonji Kile si ñkwòro ná u e, maa u karigii puni jwò u á. ³ Ka Potifara si mpa li nya na Kafoonji Kile na nye ná Yusufu i, u àha cye le kyaa maha kyal'e ke, u maha lire jwò u cye e. ⁴ Ka Yusufu kyaa si ntáan u jùñufoon'á fo u à u yaha u pyenge karigii jùñò na, maa u cyeyaayi puni le u cye e. ⁵ Potifara à Yusufu yaha u pyenge karigii ná u cyeyaayi jùñò na ke, ka Kafoonji Kile si jwò le Potifara á, maa u pyenge ná u sige karigii puni jwò Yusufu cye kurugo. ⁶ Lire kurugo, ka Potifara si u karigii puni puni le Yusufu cye e. U sàha mpyi na bwùun u cyeyaage kà na sahanji me, fo u yalyíre kanni.

Yusufu jùñufoonji cwon'á nyii yige u kurugo

*Nye Yusufu na mpyi nàñjiwe nisìnaña, u lempe mpyi a jwò sèe sèl'e. ⁷ Canñka, Yusufu jùñufoonji cwon'á nyii yige Yusufu kurugo. Maa jwo «Síni ná mii i.» ⁸ Ka u u jcyé maa jwo u á «Ŋnhò de! Mii jùñufoonji sàha nye na cye leni kyal'e pyenge e me. U à u cyeyaayi puni le mii cye e. ⁹ Mii ná uru mú à pyi niñkin ñke pyenge e. U nye a mii sige kyaa na me, fo muye niñkin, naha na ye mu u nye u cwonji. Di mii sí jee lire kapiini fiige pyi n-jwo Kile na ye?» ¹⁰ Canña maha canña, ceenji mpyi maha Yusufu yiri, ñka Yusufu nye a nen'a sínni ná u e me.

¹¹ Nye canñka Yusufu à jyè bage e na báarañi pyi, lir'à pyenge shiinbii puni ta pi à fworò. ¹² Ka ceenji si Yusufu cù v àanntinñke na, maa jwo na u sínni ná ur'e. Ka Yusufu si uye ñir'a shwò u na, maa u v àanntinñke fwòr'a yaha u cye e, maa fê a fworò ntàani na.

¹³ Nye ceen'á Yusufu nya u à v àanntinñke yaha u cye e, maa fworò ntàani na ke, ¹⁴ ka u u u pyenge shiinbii puni yyere, maa yi jwo pi á «Yii

⁹Perezí mege jwòhe ku nye kun'á múgo

wíi, ná *Eburu nàŋi i mii poon'á pa ke, u à pa mpa wuu pyenge mege kèege. U à pa mii fye e si ŋcwo mii na, ka mii i ŋkwúulo fànha na. ¹⁵ U à mii ŋya mii i ŋkwúuli ke, ka u u u vâanntinŋke wwúl'a yaha mii cye e, maa fê a fworò ntàani na.»

¹⁶ Nye ka ceenji si ntèen ná Yusufu vâanntinŋke e na u poonji sigili. ¹⁷ U poon'á pa ke, ka u u jwo «Wíi, Eburu bilinan'ji mu à pa ke, u la mpyi si mii ŋjini láha mii na. ¹⁸ Ka mii i ŋkwúulo, ka u u u vâanntinŋke yaha mii cye e, maa fê a fworò ntàani na.»

¹⁹ Nye ceen'á yire jwo Yusufu na ke, ka u poonji lùuni si yíri sèl'e. ²⁰ Ka u u Yusufu cù a le kàsuŋi i ná saanji kàsujyiibil'e. U à mɔ wani.

²¹ Ŋka lire ná li wuuni mu i, Kafoonji Kile à kwôro ná Yusufu i, maa ŋwɔ u na, ka Yusufu kyaa si ntàan kasubage nùŋufoon'á. ²² Ka uru si Yusufu yaha kàsujyibii puni nùŋɔ na, maa u pyi u a pi kàanmucaa. Nye lire pyinŋkanni na, Yusufu mpyi na karigii puni yyaha cwɔɔnre kasubage e. ²³ Kasubage kàanmucyafoon'á pa cyeyi láha karigii puni na, maa cyi kan Yusufu u u mpyi, ŋaha na ye Kafoonji mpyi ná u e, marii u karigii puni ŋwɔge.

Yusufu à kàsujyibii pìi shuunni ŋɔɔɔ ŋwɔhe jwo

40 ¹ Nye ŋcyii karigii kàntugo, *Misira saanji Farɔn^r yabyaare kanfeebii nùŋufoonji ná bwúurufwoobii nùŋufoon'á kyaa pyi, ndemu leme p'á pi Farɔn ŋyii na ke.

² Ka u lùuni si yíri pire nùŋufeebii mú shuunniŋi taan. ³ Maa jwo na pi pi cù a le kàsuŋi i. Kuru kasubage na mpyi sòrolashiibii nùŋufembwɔhe pyenge e, Yusufu mpyi kàsuŋi ŋgemu i ke. ⁴ Sòrolashiibii nùŋufeembwɔh'á pi lèŋe ná Yusufu i, maa u pyi u a pi kàanmucaa. Yusufu u mpyi na pi karigii puni cwɔɔnre. Pi à tère pyi wani kasubage e.

⁵ Canŋka, mà pi yaha kasubage e, yabyaare kanfeebii nùŋufoonji ná bwúurufwɔɔbii nùŋufoon'á ŋɔɔɔ ŋɔɔ numpilage ninuge e. Pi shin maha shin ná u wogo, wà ná wà wogo ŋwɔhɔ ŋye niŋkin me. ⁶ Nye ŋyeesɔge na, Yusufu à pa pi kàanmucya ke, ka u u pi yyahayi ŋya y'á tanha. ⁷ Ka u u pi yíbe: «Naha na yii yyahay'á tanha niŋjaa ye?» ⁸ Ka pi i jwo: «Wuu à ŋɔɔɔ ŋɔɔ, sùpya sí nàha naha ŋgemu u sí n-jà yi ŋwɔhe cè ŋjwo wuu á me.» Ka Yusufu si jwo «Yii ŋye a cè na Kile u sí n-jà ŋɔɔyi ŋwɔhe jwo mà? Yii yii ŋɔɔyi jwo na á.»

⁹ Ka saanji yabyaare kanfeebii nùŋufoonji si u u ŋɔɔge jwo Yusufu á na «Mii ŋɔɔge e, *erezen cige mii à ŋya naye yyaha na, ¹⁰ ŋkényi taanre na mpyi ku na, ku mpyi a fyèn, maa se, yaseere s'á nɔ. ¹¹ Farɔn lùbyaceni

^rFarɔn: kuru mege na mpyi pèene mege ŋkemu ku mpyi na leni Misira kɔni saanbii puni na ke

pyàŋi mpyi a bùuŋɔ, u leme mú s'à jwɔ. ⁶Lire kàntugo, ka sùmancahayi yabere baashuunni si fworu kuru sùmacige ninuge na, yire sùmancahayi mpyi a cyére cyére, síwage kafeege mpyi a yi waha. ⁷Nye sùmancahayi y'à waha waha ke, yir'à sùmancahayi nijcenŋyi lyí. Puru jwɔhɔ na, ka Farɔn si jè mà li ta na ɔɔɔɔ ur'à ɔɔɔ. ⁸Nye kuru nyèɔɔge na, ka Farɔn funŋke si mpen, ka u u *Misira kɔni céefebii ná jécéfebii puni yyere, maa u ɔɔɔyi yyahe jwo pi á, ŋka pi wà nye a jà a ku kà yyaha cè a jwo u á me. ⁹Lire tɛni i ke, ka Farɔn yabyaare kanfeebii pùŋufooŋi si puru jwumpe lógo, maa jwo u á «Ŋgurugonji u à mii ta ke, mii funŋ'à cwo uru na nijjaa.» ¹⁰Maa jwo «Canŋka, mu, Farɔn lùuni mpyi a yíri ma kɔni shiinbwoobii pii taan. Mu mpyi a mii ná bwúurufwoobii pùŋufooŋi cù lire tɛni i, mà le sòrolashiibii pùŋufembwɔhe kàsuni i. ¹¹Mà wuu yaha wani, wuu mú shuunniŋ'à ɔɔɔɔ ɔɔɔ numpilage ninuge e, yi ɔɔɔyi nye a pyi ninŋin me, yi jwɔhe mú nye a pyi ninŋin me. ¹²*Eburu nànjiiŋi wà u mpyi ná wuu e kàsuni i, sòrolashiibii pùŋufooŋi báarapyiŋi wà u mpyi a fyànha a pyi u wi. Ur'à wuu à wuu ɔɔɔyi yyaha jwo, ka u u yi jwɔhe cè a jwo u á. ¹³Pyiŋkanni na u à yi jwɔhe jwo wuu á ke, y'à tòro li jwunŋkanni na. Mii à le na báaraŋi nijjyeri i, ka bwúurufwoobii pùŋufooŋi si mpwɔ cige e.» ¹⁴Nye Farɔn à puru lógo ke, ka u u wà tun u sà Yusufu yyere. Ka pi i fyál'a sà u yige kàsuni i, maa u pùŋke ná u mahajwoŋi kùlu, maa vaaŋnyi yabere le u na, maa ŋkàre ná u e Farɔn yyére. ¹⁵Yusufu à nɔ wani ke, ka Farɔn si jwo u á «Mii à ɔɔɔɔ ɔɔɔ, sùpya sí nye a jà a ku jwɔhe cè a jwo mii á me. Mii s'à lógo na ɔɔɔɔ ká jwo mu á, mu maha jà a ku jwɔhe jwo.» ¹⁶Ka Yusufu si jwo saanŋ'á «Sèenji na, Kile yabilinji u sí mu funŋke níŋe si mu ɔɔɔge jwɔhe jwo mu á.» ¹⁷Ka Farɔn si u pyi «Mii ɔɔɔge e, mii à naye nya Nili baŋi jwɔge na. ¹⁸Maa niŋye nimbwɔyo baashuunni nya, yi lem'à jwɔ sèl'e, y'à fworu lwɔhe e mà pa a lyí baŋi jwɔge na. ¹⁹Lire jwɔhe na maa niŋye nijcwoɔɔɔ baashuunni nya, yi lem'à pi sèl'e, y'à fworu lwɔhe e. Misira kɔni puni i, mii nye a yi niŋyi lempe piŋkanni fiige nya me. ²⁰Nye ka niŋyi nijcwoɔɔyi si mpa nimbwoyi kyà. ²¹Ŋka lire ná li wuuni mú i, l'à pyi mu à jwo yaaga nye yi funŋyi i me. Ka yi i ŋkwôro bà yi mpyi me. Lire kàntugo, mii à jè. ²²Nye mii à núr'a ɔɔɔge kabere ɔɔɔ. Kur'e, mii à sùmancahaya baashuunni nya y'à fworu sùmacige ninŋin na, yi puni pyàŋ'à bùuŋɔ, u leme mú s'à jwɔ. ²³Sùmancahayi yabere baashuunn'à fworu yire kàntugo, yi mpyi a cyére cyére, maa waha síwage kafeege cye kurugo. ²⁴Nye sùmancahayi y'à cyére ke, ka yire si nijcenŋyi jò. Nye nje ɔɔɔyi mii à jwo na céefebil'á, ŋka pi wà nye a jà a yi jwɔhe cè a jwo me.» ²⁵Ka Yusufu si yi jwo Farɔn á «Ŋɔɔyi shuunniŋi mu à ɔɔɔ ke, yi nye ninŋin, nde Kile sí n-pa n-pyi ke, lire u à cyéé mu na. ²⁶Niŋyi nijcenŋyi baashuunniŋi nye yyee baashuunni, sùmancahayi nijcenŋyi

baashuunniŋi mú nye yye baashuunni. Yire puni na nye ɲɔɔɔ niŋkin. ²⁷Niyyi niŋcwɔɔyi baashuunniŋi (y'à fworɔ nje sanɲyi kàntugo ke), yire nye yye baashuunni katege. Sùmanɲahayi baashuunniŋi y'à cyêre, kafêge s'à yi waha ke, yire mú na nye yye baashuunni katege. ²⁸Bà mii à yi jwo mu Farɔn á numɛ mɛ, nde Kile sí n-pa n-pyi ke, lire u à cyêe mu na. ²⁹Nye yyeegii baashuunniŋi cyi na ma ke, sùmanɲi sí ɲwɔ Misira kɪni i sèe sèl'e. ³⁰Ŋka yyeegii cyiberii baashuunni sí n-pa kàntugo, cyire nye katege, li sí n-pyi fo sùpyire funɲɔ sí n-wwɔ yyeegii baashuunniŋi sùmataani na. Katege sí kɪni puni kèege. ³¹Katege piŋkanni sí n-sii sùpyire funɲɔ pyi ku wwɔ yyeegii nintòrogi sùmatani na. ³²Kampyi mu à nje ɲɔɔyi ɲɔɔɲkanagii shuunni ɲɔɔ, lir'à li cyêe sèenɲi na, Kile kayaana li, li sɪ mɔ si mpyi mɛ. ³³Nye numɛ, mu à yaa mu u wà cya, ɲgemu nye yákilifoo maa mpyi kacêɲe ke, ma yaha Misira kɪni puni ɲuɲɔ na. ³⁴Maa sùpyire tà tiɲe kɪni ɲuɲɔ na ná u e, bà li si mpyi sùmanɲi ɲgemu ká nta ke, uru u táa tatayi kanɲkuro, si taage niŋkin yaha ɲkère na, Misira kɪni puni yyeegii niŋcɛnɲkii baashuunniŋi funɲke e mɛ. ³⁵Sùmanɲi ká ɲwɔ yyeegii ɲcyiimu i ke, pi i wà bégel'a yaha mu, Farɔn mege na, kànyi puni na, pi raa u kàanmucaa. ³⁶Yyeegii baashuunniŋi katege ká nɔ Misira kɪni na tɛni ndemu i ke, sùmanɲi u à bégel'a yaha ke, uru u sí n-tège raa sùpyire ɲwɔ caa. Lire ká mpyi, katege saha sɪ kɪni kèege mɛ.»

Yusufu à pyi Misira kɪni kacwɔnrɔɲi niŋcyiɲi

³⁷Nye nje Yusufu à jwo ke, yir'à táan Farɔn ná u kɪni yyaha yyére shiinbil'á. ³⁸Ka Farɔn si jwo pi á «Sùpyanɲi ɲgi u sí n-jà n-ta, Kile à yákilli niŋcɛnɲe le ɲgemu i ɲge nàɲi fiige ye?» ³⁹Maa jwo Yusufu á «Bà Kile à ɲcyii karigii cyêe mu na mɛ, sùpya saha sɪ nta ɲgemu u nye yákilifoo, maa mpyi kacêɲe mà mu kwɔ mɛ.» ⁴⁰Maa núr'a jwo: «Mii sí mu tiɲe na pyenge ná na kɪni shiinbii ɲuɲɔ na. Mu aha ndemu jwo ke, lire pi sí n-pyi. Mii kanni u sí n-pyi mu ɲuɲɔ na *saanre tatèenge kurugo. ⁴¹Mii à *Misira kɪni puni ɲuɲufente le mu cye e niŋjaa.» ⁴²U à puru jwo a kwɔ ke, maa u yabilɲi fànhe kampefegenɲi wwû mà le Yusufu kampeeni na, maa vàanɲcɛnɲyi le u na, maa sɛen ɲkèɲcuro le u na. ⁴³Maa Yusufu dùrugo shɔngɔ wòtoro ɲuɲ'i mà taha u yabilɲi wuɲi fye e. Sùpyire tà na mpyi pi yyaha yyére na ɲkwúuli, marii yu «Yabwòhe, yabwòhe na ma!» Nye lire pyiŋkanni na, Farɔn à Misira kɪni ɲuɲufente puni kan Yusufu á. ⁴⁴Maa jwo Yusufu á sahanɲi «Mii u nye saanɲi Farɔn. Ŋka sùpya saha nye a yaa u kyaa pyi Misira kɪni puni funɲke e na mu bà u à kuni kan urufol'á mà ye.» ⁴⁵Maa Yusufu mege le Zafinati Panɲkya. Maa ceewe kan u á, ceenɲi mege na mpyi Asanati. Ceenɲi tuɲi mege mpyi Potifira, uru u mpyi Ōni kànhe sáragawwuɲi. Ka Yusufu si ntèen lire pyiŋkanni na Misira kɪni puni ɲuɲɔ

na. ⁴⁶U à báaraŋi sii Misira saanŋi Farɔn á, mà u shìŋi ta yyee benjaaga ná ke. Puru ɲwɔɔ na, u à yîri Farɔn taan, mà sà Misira kini puni ɲaara. ⁴⁷Ŋye yyee baashuunni funŋ'i, sùmaŋ'à ɲwɔ sèl'e. ⁴⁸Ka Yusufu si cyire yyegii baashuunniŋi sùmaŋi wà bégele mà yaha Misira kini cyeyi puni i. U à kànha maha kànha wu bégele kuru kànhe e uye kanna na. ⁴⁹Sùmaŋi u à bínni ke, uru mpyi a ɲyaha mu à jwo suumpe lwɔhe ɲwɔge nticyenŋi fiige. Pi mpyi a li ɲwɔ cù na u peseli, ŋka pi à pa li ɲwɔ yyéɛŋe, ɲaha na ye u pèrege mpyi na sî n-jà n-cè me.

⁵⁰Ŋye mà jwo katege tènì li nɔ ke, Yusufu mpyi a pùnampyire shuunni si u cwoŋi Asanati na, Ɖni kànhe sáragawwuŋi Potifira pworonŋi u mpyi u wi. ⁵¹Ka Yusufu si u jyaŋi ɲɲcyiiŋi mege le Manase, ɲaha na ye Kile à uru funŋɔ wwɔ u yyefuge karigii puni na, ɲcyii cyi à u ta mà u yaha u tupyenge e ke^s ⁵²Maa u jyaŋi shɔnwuŋi mege le Efirayimu, ɲaha na ye ur'à kyaala kini ndemu i ke, Kile à pyiibii kan ur'á lire kini i^t. ⁵³Ŋye yyegii baashuunniŋi sùmaŋi u mpyi a ɲwɔ Misira kini i ke, cyir'à pa ŋkwɔ. ⁵⁴Lire kàntugo, bà Yusufu mpyi a yi jwo me, ka yyegii baashuunniŋi katege si sii. Katege mpyi kírígii sanŋkii puni i, ŋka yalyîre na mpyi Misira kini cyeyi puni i. ⁵⁵Ŋye katege mú a pa nɔ Misira kini puni na tènì ndemu i ke, sùpyir'à paa ŋkwúulì Farɔn taan na u yalyîre kan pir'á. Ka u u pi pyi «Yii a sî Yusufu yyére, u àha ɲjemu jwo yii á ke, yii i lire pyi.» ⁵⁶Kuru kateg'à cwo Misira kini puni na. Ka Yusufu si sùmaŋi tayahayi ɲwɔ múgo, marii u péreli Misira shiinbil'á, ɲaha na ye katege mpyi a pèe sèl'e kini i.

⁵⁷Mà bàra lire na, katege mpyi a jyè diŋyeni puni i. Ka sùpyire si wá na yîri kírígii puni i, na ma na sùmaŋi shuu Yusufu á, Misira kini i.

Yusufu yyahawuubil'à ɲɲkure sín u á Misira kini i

42 ¹Ka *Yakuba si mpa lógo na sùmaŋi na ntaa *Misira e. Ka u u yi jwo u jyaabil'á «ɲaha kurugo yii à tèn naha na yiye wíi ye? ²Mii à lógo na sùmaŋi na ntaa Misira e. Yii a sî, yii sà wà shwɔ wani wuu á, bà wuu si mpyi si shwɔ katege na me.» ³Ka Yusufu yyahawuubii keŋi si yîr'a kàr'a sà sùmaŋi wà shwɔ Misira e. ⁴Ŋka Yakuba ɲye a Yusufu cɔɔŋi Benzhamà yaha u à kàre ná pi e me, u mpyi na fyáge na kapii kà ŋkwɔ u ta wani me. ⁵Ŋye Yakuba jyaabii kanni bà pi mpyi na sùmaŋi shuu me, ɲaha na ye katege mpyi a jyè *Kana kini puni i.

⁶Lir'à ta Yusufu u ɲye Misira kini puni ɲuŋɔ na, uru u mpyi na sùmaŋi péreli sùpyir'á. Yusufu yyahawuubil'à pa nɔ wani ke, ka pi i ɲɲkure sín, maa yyahayi sôgo u taan. ⁷Yusufu à u yyahawuubii ɲya tènì ndemu i ke, maa ntíl'a pi cè, ŋka u à uye yaha mu à jwo u ɲye a pi cè me. Maa yu ná

^sManase mege ɲwɔhe ku ɲye: «U à mii funŋke pyi k'à wwɔ.»

^tEfirayimu mege ɲwɔhe ku ɲye: «U à pùnampyire kan»

pi e, mu à jwo u lùun'à yîri pi taan. Maa jwo «Taa yii à yîri ke?» Ka pi i u pyi «Wuu à yîri Kana kîni i mpa sùma shwɔ naha.»

⁸Yusufu mée mpyi a u yyahawuubii cè ke, ŋka pire mpyi a u cè me.

⁹Ŋɔɔyi Yusufu mpyi a ŋɔɔ u yyahawuubii kyaa na ke, ka u funŋke si ŋcwo yire na. Maa jwo pi á «Yii à pa mpa kîni ŋwɔhɔ ŋgí, cyeyi yii sí n-jà n-tùn l'e ke, si yire cè.» ¹⁰Ka u yyahawuubii si jwo «Wuu ñùñufooŋi, lire bà me! Mu bilibil'à pa mpa sùma shwɔ kanna. ¹¹Wuu puni ñye tu niŋkin pyii. Sèenji wuu na yu. Wuu ñye a pa mpa kîni ŋwɔhɔ ŋgí me.»

¹²Ka Yusufu si núr'a jwo «Sèe bà me! Yii à pa kîni tawíge e, cyeyi yii sí n-jà n-tùn ke, si yire cè.» ¹³Ka pi i jwo «Wuu na ñye mu bilii. Wuu na mpyi sîŋee ke ná shuunni, wuu puni na ñye tu niŋkin pyii, wuu à tèn Kana kîni i. Wuu puni kàntugo wuŋi ñye ná wuu tuŋi i pyenge, wà niŋkin à pînni.» ¹⁴Ka Yusufu si jwo «Nje mii à jwo ke, yire yi ñye sèenji. Yii à pa mpa wuu kîni ŋwɔhɔ ŋgí kanna. ¹⁵Mii sí yii kàanmucya, ná yii puni nimbileni ñye a pa me, mii à kâa Farɔn mege na, yii si n-yîri naha me.

¹⁶Yii wà niŋkin u nûru u a si yii cɔɔŋji fye e, u raa ma ná u e. Yii sanmpii sí n-kwôro naha kàsuni i. Mii sí yii jwumpe kàanmucya si ñcè kampyi sèe yii à jwo. Yii aha mpyi yii ñye a lire pyi me, lire tèn i ke, mii à kâa Farɔn mege na, na yii à pa kîni ŋwɔh'a wíi.» ¹⁷Yusufu à yire jwo ke, maa pi le kàsuni i canmpyaa taanre.

¹⁸Canntanrawoge, ka u u jwo pi á «Numé, nde mii sí n-jwo yii á ke, yii aha lire pyi, lire tèn i ke, mii saha si yaage pyi yii na me, ñaha na ye mii na fyáge Kile na. ¹⁹L'aha nta yii na sèenji yu, lire tèn i ke, yii wà niŋkin u tèn naha kàsuni i, yii sanmpii s'a si ná sùmanji i, yii sà ŋkan yii pyenge shiinbii katege wuubil'á. ²⁰Puru ñwɔhɔ na, yii ninúrubbii yii raa ma ná yii cɔɔŋji nimbileni i naha, lire ká mpyi, mii sí n-cè na yii à sèe jwo. Lire e, mii si yii bò me.» Ka u yyahawuubii si ntèn lire taan.

²¹Ka pi i wá na yu piy'á «Sèenji na, wuu à kapii pyi wuu cɔɔŋji Yusufu na, u kyaaga wuŋ'à wuu ñáare na wuu uru ñùñaare ta, ŋka wuu ñye a ñee me. Lire kurugo, ŋke yyefuge pun'à wuu ta niŋjaa.» ²²Ka Uruben si jwumpe lwó maa jwo «Mii ná yi jwo yii á na wuu àha kapii pyi ŋge pyàŋi na mà? Yii ñye a ñen'a mii jwumpe lógo me. Ku ke numé, kuru kyaage fwooni Kile na ntùni wuu na amé.»

²³Ñye pi ñye a mpyi a cè na Yusufu na pire jwumpe nûru me, ñaha na ye wà u mpyi na Yusufu jwumpe kèenji pi á. ²⁴Yusufu à puru jwumpe lógo pi ñwɔ na ke, ka u u yîri pi taan mà sà mee sú. Maa núr'a pa jwo ná pi e. Lire kàntugo, maa Simiyɔn cû pi ñyii na, mà le kàsuni i.

²⁵Maa u báarapyiibii pyi na pi pi bɔrigii jî sùmanji na, pi i pi puni sùmanji lwɔore le pi bɔrigil'e, pi i pi kuni ñjyíŋi kan pi á. Ka báarapyiibii si li pyi amuni. ²⁶Ka pi i pi bɔrigii dùrugo dùfaanyi ñuŋ'i na ŋkèege.

²⁷ Pi à sà nɔ cyage k'e, lir'à numpilage ta k'à wwò, ka pi i shwòn wani. Ka pi wà niŋkin si u boni jwɔ múgo si yalyîre kan u dùfaanŋk'á, maa u sùmaŋi lwɔɔre ta wani. ²⁸ Maa jwo pi sanmpil'á «Ei! pi naha mii sùmaŋi lwɔɔre nùruŋ'a le mii boni i, u we.» Pi sanmpil'à lire nya ke, ka li i mpen pi e. Ka pi i fyá fo na jcyêenni, maa jwo «Naha Kile à pyi wuu na amɛ ye?»

²⁹ Nye pi à pa nɔ pi tuŋi Yakuba yyére, Kana kîni i ke, nde l'à pi ta ke, ka pi i lire puni jwo u á, maa jwo ³⁰ «Misira pùŋufooŋi nye a jwo ná wuu e tîcɛnme na mɛ. U à jwo na wuu à kàr'a sà pire kîni ŋwɔhɔ ŋgíi kanna. ³¹ Wuu à yi jwo na sèeshiin pi nye wuu, na wuu nye a pa mpa kîni ŋwɔhɔ ŋgíi mɛ. ³² Wuu à yi jwo u á na wuu na mpyi sîŋɛɛ ke ná shuunni wuu tuŋi na, wà niŋkin sàha nye mɛ, wuu puni kàntugo wuŋi na nye ná wuu tuŋi i, Kana kîni i.

³³ Nye ka u u jwo «Kani li sí mii pyi mii u dá na yii na nye sèeshiin ke, lire li nde. Yii yii sîŋɛɛŋi wà niŋkin yaha naha, yii sanmpii sí sùmaŋi lwɔ́ a sà ŋkan yii pyenge shiinbii katege wuubil'á. ³⁴ Yii aha ŋkàre, yii nùr'a pa ná yii puni kàntugo wuŋi i naha mii yyére. Lire e, mii sí n-cè na yii nye a pa mpa kîni ŋwɔhɔ ŋgíi mɛ, na yii na nye sèeshiin. Lire ká mpyi, mii sí yii sîŋɛɛŋi yaha. Lire kàntugo, yii sí n-jà raa sî kîni cyeyi puni i s'a perempe ná zhwoŋi pyi yiy'á.»

³⁵ Nye tɛni i pi à pa sùmaŋi wwù pi bɔrigil'e ke, ka pi puni si pi wyérenŋi ta wani. Pi à u nya ke, ka pi ná pi tuŋi si fyá sèe sèl'e. ³⁶ Ka pi tuŋi Yakuba si jwo «Ei! yii sí mii pyi mii u pɔɔn ná pyiibil'e de! Yusufu sàha nye mɛ, Simiyɔn mú sàha nye mɛ, ka yii la si nùr'a pyi si Benzhama shwɔ mii na la? Naha na yii à tire tugure puni tège mii tuŋ'i ye?» ³⁷ Ka Uruben si jwo tufooŋ'á «Mii aha mpyi mii nye a nùr'a pa ná Benzhama e mu yyére mɛ, maa na jyaabii mú shuunni bò! Benzhama yaha na cye e, l'aha fwoɔ cyaga maha cyag'e, mii sí nùru n-pa ná u e mu yyére.» ³⁸ Ka Yakuba si jwo «Ōnhɔ, mii jyaŋi sî n-sii n-kàre ná yii e Misira e mɛ, naha na ye u ná ŋge u nye jirini na ke, ur'à kwù, maa uye niŋkin yaha. Kyaa ká bú u kùshewuŋi ta, yii sí mii niŋjyenŋkwoŋi nàvunŋɔ wuŋi yaha mii u kàre kwùu kànha na.»

Yusufu yyahawuubil'à nùru na ŋkèɛge Misira e ná Benzhama e.

43 ¹ Nye katege mpyi na nàare *Kana kîni i. ² *Yakuba jyaabii mpyi a pa ná sùmaŋi ŋgemu i, mà yîri *Misira e ke, uru mpyi a kwò, ka Yakuba si yi jwo pi á «Yii nùru, yii a sî Misira e, yii sà sùmaŋi wà cya.» ³ Ka u jyaŋi *Zhuda si u pyi «Misira nàŋ'á yi jwo a waha, na wuu aha mpyi wuu nye a nùr'a shà ná wuu cɔɔŋŋi i mɛ, na uru sî wuu cumɔ leme jwɔ mɛ. ⁴ Lire e, kampyi mu sí jɛɛ wuu cɔɔŋŋi yaha u kàre ná wuu e, wuu sí

sà sùmaŋi shwɔ mpa mu á. ⁵Ŋka mu aha mpyi mu si jɛe u yaha u kàre ná wuu e me, wuu si me, naha na ye nàŋ'á jwo na wuu cɔɔŋi ká mpyi u jye ná wuu e me, na uru si wuu cumɔ leme pi.»

⁶Ka tufoŋi Yakuba si jwo «Yii à kapii pyi mii na de! Naha na yii à yi jwo ŋge nàŋ'á na cɔɔnfooŋi wabere na jye yii á ye?» ⁷Ka u pyiibii si u pyi «Nàŋi u à wuu yyahayi fwɔhɔɔ ná yibiyi i, wuu ná wuu pyenge shiinbii kyaa na, u à jwo «Yii tuŋi na jye shì na la? Sìŋɛɛŋi wabere na jye yii á la?» Ka wuu mú si u jwɔ shwɔ: «Ɔɔn.» Di wuu mpyi na sí n-jà n-cè, na u sí n-jwo, wuu a ma ná wuu cɔɔŋi i ye?»

⁸Ka Zhuda si jwo «Baba, pyàŋi yaha na cye e, u raa si ná wuu e, wuu yaha wuu yîri, wuu a si, wuu sà yalyîre cya bà katege si mpyi k'àha wuu puni bò naha me. ⁹Mii sí n-yyére ná pyàŋi jùŋɔ karigil'e. Kyaa ká u ta, maa na yíbe. Mii aha mpyi mii jye a núr'a pa ná u e mu yyére me, lire tènì i, mii jɛɛge wuu u sí n-pyi tèrigii puni i mu yyahe taan. ¹⁰Kàmpyi wuu mpyi a cwùunnɔ me, nume mpyi a wuu ta wuu à tooyi shuunni pyi mà kwɔ.»

¹¹Ka pi tuŋi Yakuba si jwo «Nye ná yii ŋkàriŋi sí naha pyi fànha, lire tènì i, nde yii sí n-pyi. Yii wuu kìnì yacenyi yà le yii bɔrigil'e, yii a si yii sà ŋkan Misira nàŋ'á: wyɛere tà ná nùguntanga yaayi yà ná seere tà, ná cire yasere tà mu à jwo pisitasi ná amandi woore tà. ¹²Yii yii wyéɛɛŋi fiigii shuunni lwɔ, lire e wyéɛɛŋi pi à le yii bɔrigil'e ke, yii nùru ná u e, pi sí n-jà n-ta pi à wurugo.»

¹³Nye yii yii cɔɔŋi lwɔ, yii i nùru yii a si Misira nàŋi yyére. ¹⁴Kile Siŋi Punifoo u yii jùnaare le nàŋi i, bà u si mpyi si yii sìŋɛɛŋi sanŋi ná Benzhamà yaha pi a ma me. Ŋka kàmpyi mii à yaa mii u pɔɔn ná pyiibil'e, lire tènì i sí n-pɔɔn pi e.»

¹⁵Nye Yusufu yyahafeebil'à uru bùnyenji lwɔ, wyéɛɛŋi i pi mpyi a yaa pi à ŋkèɛge ke, maa uru fiigii shuunni lwɔ. Ka pi ná Benzhamà si yîri mà kàre Yusufu yyére Misira e. ¹⁶Tènì i Yusufu à Benzhamà jya ná pi e ke, ka u u jwo u báarapyiibii jùŋufoŋi'á «Mpii shiinbii lèŋe pyenge e, maa yatɔge kà bò a shwɔɔ, pi sí canŋalyige lyí ná mii yabilinji i nijjaa.»

¹⁷Ka nàŋi si lire pyi. Maa ŋkàre ná pi e Yusufu pyenge e. ¹⁸Yusufu yyahafeebil'à pi nya pi à kàre ná pire e Yusufu pyenge e ke, ka pi i fyá, maa jwo «Wyéɛɛŋi u à kwɔro tojcyiige e wuu bɔrigil'e ke, mu sí n-ta lire kurugo, pi à pa ná wuu e naha ŋke cyage e. sí wwɔ wuu na jɛú mpyi pi bilii, si wuu dùfaanyi ta mú.»

¹⁹Tire fyagare funŋke e, pi à file Yusufu báarapyiibii jùŋufoŋi na, pyenge jwɔge na, maa jwo ná u e. ²⁰Pi a jwo: «Yàkenji yaha, wuu jùŋufoŋi, wuu à tɛl'a pa sùma shwɔ naha. ²¹⁻²²Wuu sùmaŋi shwɔncyiini na, wuu à núr'a nɔ wuu tashwonge e ke, wuu à bɔrigii múgo mà sùmaŋi

lwɔɔre ta wani, uye jwɔ na. Wuu nyɛ a wyɛrɛŋi lefooŋi cɛ wuu bɔrigil'e mɛ. Numɛ wuu à nùru ná uru wyɛrɛŋi i wuyɛ cye e mpa ŋkan. Wuu à pa ná wyɛrɛŋi waber'e mpa sùmaŋi wà shwɔ.»²³ Ka báarapyiibii nùŋufooŋi si jwo pi á «Tapege nyɛ mɛ, yii àha lire tɛge yiye funŋɔ pen mɛ. Yii Kileni, yii tuŋi u Kileni, uru u à uru wyɛrɛŋi yaha yii bɔrigil'e. Ná lire bà mɛ, sùmaŋi lwɔɔre yii à kan ke, ur'à nɔ mii na.» Nàŋ'à puru jwo a kwɔ ke, maa mpa ná Simiyɔn e mà pa ŋkan pi á.

²⁴Maa pi lɛŋɛ Yusufu bage e, maa lwɔhɔ kan pi à pi tooyi jyé, maa yalyîre kan pi dùfaanɲy'á. ²⁵Pi à pa ná bùnyɛŋi yaayi njemu i Yusufu mɛɛ na ke, ka pi i yire bégel'a yaha, na u sigili canvwuge na. Yi mpyi a jwo pi á na pi ná Yusufu sí n-pa lyí sijɔcyan u pyenge e.

²⁶Yusufu à pa tɛni ndemu i ke, ka pi i yire yaayi kan u á, maa niŋkure sín u taan, maa fwù kan u á sèl'e. ²⁷Ka Yusufu si pi yíbe «Yii à cùuŋɔ la? Yii tuŋi kyaa yii à jwo na u à lyɛ ke, u à cùuŋɔ la? U saha na nyɛ nyii na la?» ²⁸Ka pi i u pyi «Mu bilinaŋi u nyɛ wuu tuŋi ke, u nyɛ nyii na, u à cùuŋɔ.» Ka pi i nùr'a niŋkure sín Yusufu taan, maa u shéere.

²⁹Tɛni i Yusufu à u jiriŋwɔɔɔŋɛŋi Benzhama nya ke, maa jwo «Yii cɔɔŋŋi kyaa yii à jwo ke, uru u nyɛ ŋge la?» Ka pi i jwo «Uru wi.» Ka Yusufu si jwo Benzhama á «Mii jyani, Kile u jwó le ma á.» ³⁰Ka Benzhama nyaŋi funntange si Yusufu ta fo mà mɛesu u tîrige u funŋ'i. Ka u u fyâl'a jyè u baashɔnge e, maa mɛɛ sú.

³¹Puru jwɔhɔ na, u à u yyahe jyé, maa fworo u baashɔnge e. Mɛesuuni lage saha mpyi u na, ŋka u à jà a cù uye na. Maa jwo u báarapyiibil'á na pi a ma ná yalyîre e. ³²Ka pi i Yusufu njyɔŋi wwù uye kanni na, maa u siŋɛebii wuŋi wwù uye kanni na. Misira shiinbii pi mpyi ná pi e ke, maa pire wuŋi wwù uye kanni na, jaha na ye Misira shiinbii mpyi na jɛɛg'a lyí ná *Eburu shiinbil'e mɛ. Mà tàanna ná pi Kile kuni i, lire nyɛ a tí mɛ. ³³Ka pi i Yusufu siŋɛebii tɛŋe u yyaha na, lyɛga lyɛga, mà lwɔ niŋjyɛŋi na mà kàre nimbileni na. Ka pi kàkyanhala wuubii si wá na piye wíi. ³⁴Yalyîre ti mpyi Yusufu taan ke, ka u u tire tà kan pi á. Maa pi sanmpii nàzhannj fiigii kanjkuro kan Benzhama á. Ka pi i lyí maa bya, maa mùguro ná Yusufu i.

Yusufu à u yyahawuubii kàanmucya a wíi sahaŋki.

44¹Nyɛ puru jwɔhɔ na, Yusufu à yi jwo u báarapyiibii nùŋufooŋ'á «Mpii shiinbii bɔrigii jî jî sùmaŋi na, pi fàhe sí n-jà ŋgemu na ke, uru kan pi á. Maa pi puni wyɛrɛŋi taha taha sùmaŋi na pi bɔrigil'e. ²Maa nta a mii wyèrefyiinji fùŋɔcwokwuuni le pi puni nimbileni boni i, u wyɛrɛŋi jwɔŋ'i.» Nyɛ bà Yusufu à yi jwo mɛ, ka báarapyiibii nùŋufooŋi si li pyi amuni.

³Nyèg'à múgo ke, ka pi i kuni kan *Yakuba jyaabil'á. Ka pi i pi tugure taha pi dùfaanyi ñuŋ'i mà kàre. ⁴Pi à fworò kànhe e ke, mà pi ta pi sàha ŋkwò a laaga wwù me, ka Yusufu si u báarapyiibii ñuŋufoonji yyere, maa yi jwo u á na u yîr'a taha pi fye e wahawaha, na u aha nɔ pi na, u u yi jwo pi á «Ñaha na yii à kacenni fwooni tò ná kapiini i ye? ⁵Ta yii ñye a mii ñuŋufoonji fùŋcwokwuuni lwó me, ná nde e u maha cœere pyi ke? Yii à kapii nimbwoo pyi amé de!»

⁶Ñye báarapyiibii ñuŋufoon'á pi kòr'a ta ke, maa yi jwo pi á amuni. ⁷Ka pi i u pyi «Wuu ñuŋufoonji, ñaha na mu na puru jwumpe shiŋi yu ye? Kile u wuu shwò lire kani shiŋi na. ⁸Wyérenji wuu à ñya wuu borigil'e ke, wuu ñye a yîri ná u e *Kana kîni i mà pa ŋkan mu á mà? Di wuu sí n-pyi si wyèrefyin, lire ñye me seen yu mu ñuŋufoonji bage e ye? ⁹Ñye nde fùŋcwokwuuni ká ñye wuu shin maha shin ñuŋ'i ke, yii urufoo bð, wuu sanmpii sí n-pyi yii bilii.» ¹⁰Ka báarapyiibii ñuŋufoonji si jwo «Ñye ñje yii à jwo ke, mii à ñe, ŋka fùŋcwokwuuni ká nta shinji ŋgemu ñuŋ'i ke, urufoo u sí n-pyi mii biliwe, yaaga sì n-pyi yii sanmpii na me.»

¹¹Ka pi puni si ntíl'a pi borigii tîrige, maa cyi múgo. ¹²Ka báarapyiibii ñuŋufoonji si wá na borigii funnyi wíi. Maa ku sîi pi puni niŋjyenji na, mà pa ŋkwò nimbileni na. Ka fùŋcwokwuuni si sà nta Benzhamà boni i. ¹³L'à pyi amuni ke, ka li i tatèenge fô pi na fo pi na pi vâanntiŋyi cwuun. Maa nûr'a pi tugure taha dùfaanyi na, maa nûru kànhe e.

Zhuda à Yusufu jáare Benzhamà kyaa na

¹⁴Ka *Zhuda ná u sîŋeɛbii si ŋkàre Yusufu pyenge e, mà sà u ta wani sahaŋki, maa niŋkure sín u taan maa u shéere. ¹⁵Ka u u jwo pi á «Ñaha kafiile yii à pyi amé ye? Yii ñye a cè na mii shiŋi maha kaŋwòhɔni jaa mà?» ¹⁶Ka Zhuda si jwo «Wuu ñuŋufoonji, ñaha wuu sí n-jwo be? Jwumò sàha ñye wuu á me, di wuu sí wuye shwò n-jwo nde kani na ye? Kile à wuu ñwòhɔ múgo wuu kapyiŋkil'e. Numé, wuu mpíi wuu à pyi wuu ñuŋufoonji bilii, wuu ná ŋge u boni i fùŋcwokwuun'à ñya ke.» ¹⁷Ka Yusufu si jwo: «Kile u na shwò nde kani shiŋi mpyiŋi na. Mii fùŋcwokwuun'à ñya ŋgemu u bor'e ke, uru kanni, u sí n-pyi mii biliwe. Yii sanmpii pi ke, yaaga ñye mii ná yii shwòhɔl'e me. Yii a sì yii tuŋi yyé.»

¹⁸Ka Zhuda si file Yusufu na, maa yi jwo u á: «Mii ñuŋufoonji, maye sanŋa yaha, maa ma bilinanji yaha u jwo ná mu i. Ma hà lùuni yîrige na taan me. Sèenji na, mu ná saanŋi Farɔn tayîrige ñye niŋkin fànhe e. ¹⁹Mii ñuŋufoonji, wuu paŋcyiini naha, mu u ná wuu yíbe na wuu tuŋi saha na ñye wani la? Na cɔɔnfoonji wabere na ñye wuu á la? ²⁰Ka wuu u mu pyi na wuu tuŋi na ñye wani, u à lye, na wuu cɔɔnŋi wà na ñye wani mú, wuu tuŋ'à uru si, mà u ta u à lye sèl'e mà kwò. Yyahafoo ná mpyi uru ŋge

à mii tùugo yii yyaha na naha, bà yii tùluge si mpyi si ŋkwôro òŋke na si nyaha me. ⁸Yii bà pi à mii tun naha me, Kile yabiliŋi wi. U à mii tũge naha, maa mii pyi Farɔn kacwɔnrɔŋi niŋcyiŋi, maa mii yaha u bage puni òŋke na, maa mii pyi Misira kɔni puni òŋufembwɔhe.

⁹Nye yii a fyâa, yii a sɔ mii tuŋi yyére, yii i sà yi jwo u á na u jyanj Yusufu à jwo na Kile à uru pyi Misira kɔni puni òŋufooŋi. Na u a fyâa, u a ma naha uru yyére. ¹⁰Na u sí n-pa n-tɛen uru taan Gozheni i, u ná u pyiibii ná u nampyi, ná u yatɔre ná u cyeyaayi puni. ¹¹Na uru sí n-pa yalyîre kan u á, naha na ye katege sí n-pyi yee kanjuro funŋ'i sahaŋki. U aha mpa naha u ná u pyenge shiinbii ná u yatɔre sɔ n-fô yaag'e me. ¹²Yii yabilimpɔi nyii wà li na, mii kàntugo wuŋi Benzhami yabiliŋi nyii nyɛ li na, na mii Yusufu u nyɛ na yu ná yii e. ¹³Pɛente ti nyɛ mii i naha Misira kɔni i ke, ná yii yabilimpɔi mu à ndemu nya ke, yii a sɔ, yii sà li jwo mii tuŋ'á. Lire kàntugo, yii i nta, yii a ma ná na tuŋi i naha fwɔfwɔ.»

¹⁴Nye Yusufu à puru jwo ke, maa cyeyi mígine u cɔɔŋi Benzhami yacige e maa mee sù, ka Benzhami mú si u wuyi mígine Yusufu yacige e, maa mee sù. ¹⁵Ka Yusufu meesuwuŋi si u cyeyi mígine u yyahawuubii puni niŋkin niŋkin yacy'e. Ka pi i nta a jwo ná u e.

Farɔn à Yakuba yyere na u pa ntɛen Misira kɔni i

¹⁶Nye tɛni i Yusufu sɔŋɛbii mpaŋ'à nɔ Farɔn ná u kɔni yyaha yyére shiinbii na ke, ka lire si ntáan pi e. ¹⁷Ka Farɔn si Yusufu yyere, maa yi jwo u á «Yi jwo ma sɔŋɛbil'á na pi pi dùfaanyi tugo sùmaŋi na, pi núru pi a sɔ *Kana kɔni i. ¹⁸Na pi aha nɔ wani, pi pi tuŋi ná pi pyenge shiinbii puni lwɔ, pi a ma, pi pa ntɛen naha na taan. Mii sí *Misira kɔni tacenŋke kà kan pi á. Pi sí n-pa a kɔni njiŋi niŋcɛnŋi lyí.» ¹⁹Maa jwo Yusufu á sahaŋki «Yi jwo ma sɔŋɛbil'á na mii à jwo pi shɔnyi wòtorobii pi lwɔ naha Misira e, pi i sà pi pyiibii ná pi cyeebii ná pi tuŋi lwɔ, pi a ma. ²⁰Pi aha mpyi pi nyɛ a jà a pa ná yaayi y'e me, lire kà pi funŋɔ pɛn me, naha na ye Misira kɔni tacenyi puni niŋcɛnŋke ku sí n-kan pi á.»

²¹Nye Farɔn à ndemu jwo ke, ka *Yakuba jyaabii si lire pyi. Ka Yusufu si shɔnyi wòtorobii pi kan pi á, mà tàanna ná Farɔn jwumpe e. Maa njiŋi wà kan pi á na pi a uru lyí kuni na. ²²Maa vɔanvɔnyɔ kan pi puni niŋkin niŋkin'á, maa wyɛrefyɔŋi darashii ŋkwuu taanre ná vɔanvɔnyɔ kanjuro kan Benzhami á. ²³Maa dùfaanmpeeye ke tugo Misira njiŋi niŋcɛnŋi na, maa dùfaancyaa ke tugo sùmapyaŋi ná bwúuruŋi ná njiŋi shiŋi wabere na, pi i sà yire puni kan uru tuŋ'á, bà pi si mpyi pi aha ma, pi uru pyi kuni njiŋi me. ²⁴Lire nɔwɔhɔ na, u à kuni kan u sɔŋɛbil'á na pi a sɔ. Maa jwo pi á «Yii àha ŋkwɔ ntùn kuni na mà de!»

²⁵ Ka pi i yîri Misira e, mà kàr'a sà nɔ Kana kîni i, pi tuŋi Yakuba yyére. ²⁶ Pi à nɔ ke, ka pi i yi jwo pi tuŋ'á «Yusufu na wá shì na! Uru yabiliŋi u à tèn Misira kîni jùŋɔ na.» Ka li i Yakuba pâa maa u yákiliŋi wurugo fo u à fyâha fyiii, jaha na ye u nye a dá pi jwumpe na me. ²⁷ Ŋka jyafeebil'à pa a Yusufu jwumpe puni yu u á tènì ndemu i ke, shɔnyi wòtorobii Yusufu mpyi a yaha a pa u talwóge e, ka u u pire nya ke, ka u yákiliŋi si nta a tèn. ²⁸ Maa jwo «Mii jyaŋi Yusufu na nye shì na la? Mii saha nye na yaaga caa mà tòro lire na me. Mii kèege zà na nyiini tège u na mà jwo mii u kwû ke.»

Yakuba kàreŋkanni Misira kîni i.

46 ¹ *Yakuba niŋkàriŋi *Misira e, u à kàre ná u cyeyaayi puni i. U à sà nɔ Berisheba e ke, maa sáraya wwû u tuŋi Ishaka u Kileŋi á. ² Ka Kile si uye cyêe u na kuru numpilage e, maa u yyere «Yakuba, Yakuba!» Ka u u jwo «Yo!» ³ Ka Kile si jwo «Mii u nye Kile, mu tuŋi u Kileŋi. Ma hà raa fyáge si ŋkàre Misira e me, jaha na ye mii sí mu tûluge nyaha wani kuru cyage e. ⁴ Mii, Kile yabiliŋi u sí n-kàre ná mu i Misira e, mii yabiliŋi mú u sí n-pa mu yige wani si núru mpa naha. Yusufu yyére, mu sí n-kwû, uru mú u sí mu pyiigii tò.»

⁵ Nye Yakuba à yîri Berisheba kànhe e. Farɔn mpyi a wòtorobii mpiimu yaha pi sà u lwó ke, ka u jyaabii si u lèŋe pire wòtorobil'e, ná pi cyeebii ná pi pyiibii. ⁶ Maa pi yatɔre mú lwó, ná yaayi puni pi mpyi a ta *Kana kîni i ke. Ka Yakuba ná u pyenge shiinbii puni si ŋkàre Misira e ⁷ Lire pyiŋkanni na Yakuba à kàre Misira kîni i ná u pyenge shiinbii puni i: u jyaabii, ná u pùcëribii, ná u nampyire.

Yakuba pyenge shiinbii meyi

⁸ Nye *Yakuba pyiibii ná u nampyire pi à kàre *Misira e ke, pire meyi yi nye nje. U jyaŋi niŋcyiŋi mege ku nye Uruben. ⁹ Uruben jyaabii pi mpyi, Kyanɔki, Palu, Kyezirɔn, ná Karimi. ¹⁰ Simiyɔn wuubii pi mpyi Yemuwoli, Yamini, Owadi, Yaken, Zokyari, Shawuli. *Kana shin u mpyi Shawuli nuŋi. ¹¹ *Levi wuubii pi mpyi Gerishɔn, Kehati, Merari. ¹² *Zhuda wuubii pi mpyi Eri, Ona, Shela, Perezzi, ná Yeraki. Ŋka Eri ná Ona mpyi a kwû Kana kîni i. Peresi u jyaabii pi mpyi Kyezirɔn ná Kyamuli. ¹³ Isakari wuubii pi mpyi Tola, Puva, Yobo ná Shimirɔn. ¹⁴ Zabolɔn wuubii pi mpyi Seredi, Elɔn, ná Yaleli. ¹⁵ Tire pùnampyire Leya à si Yakuba á, mà pi yaha Mesopotami kîni i, ná u pworɔŋi Dina. Leya pyiibii ná u nampyire na mpyi shiin beŋjaaga ná ke ná taanre. ¹⁶⁻¹⁸ Nye bilicwoŋi Laban mpyi a kan u pworɔŋi Leya á ke, uru mege mpyi Zilipa, u à Gadi ná Asheri si Yakuba á. Gadi jyaabii pi mpyi Sifiyɔn, Kyagi, Shuni, Ezibɔn, Eri, Arɔdi,

ná Areli. Asheri wuubii pi mpyi Yimina, Yishiva, Yishiwi, Beriya ná pi pùcereŋi Serakyi. Beriya wuubii pi mpyi Kyeberi, ná Malikiyeli. Zilipa pyiibii ná jampyire mpyi shiin ke ná baani. ¹⁹ Yakuba cwoŋi Araseli u jyaabii mpyi Yusufu ná Benzhamá. ²⁰ Yusufu à jyaa shuunni ta Misira e, pire pi mpyi Manase ná Efrayimu. U cwoŋi Asanati, u à pire si u á. Asanati na mpyi Potifira pworonji wà. Potifera na mpyi Oni kànze sáragawwunji wà. ²¹ Benzhamá jyaabii pi mpyi Bela, Bekeri, Ashibeli, Gera, Naamani, Èki, Oróshi, Mupimi, Kwupimi ná Aridi. ²² Araseli pyiibii ná jampyire mpyi shiin ke ná sicyeere.

²³⁻²⁵ Nye bilicwoŋi Laban mpyi a kan u pworonji Araseli á, na u mege mpyi Bila ke, u à Dan ná Nefitali si Yakuba á. Dan jyaŋi u mpyi Kwushima. Nefitali jyaabii pi mpyi Yazeli, ná Guni, Yezeri, ná Shilemu. Zilipa pyiibii ná u jampyire na mpyi shiin baashuunni. ²⁶ Sùpyire t'à kàre Misira e ná Yakuba e ke, u yabilinji jyaabii ná u jampyire, pi puni mpyi shiin beetaanre ná baani. U napworibii nye a tòro me.

²⁷ Nye jyaa shuunni mú à si Yusufu á Misira e, lire pyinƙanni na, Yakuba ná u shiinbii pun'à bê shiin beetaanre ná ke na Misira e.

Yakuba ná u pyenge shiinbil'à nɔ Misira e

²⁸ Nye mà jwo *Yakuba u kuni lwɔ́ u a ŋkèege *Misira kɪni i ke, u à *Zhuda yaha a kàre uye yyaha na, Yusufu yyére, u sà yi jwo u á na uru wá na ma Misira e, Gozheni kùluni i.

²⁹ Yusufu à yire lógo ke, ka u u shɔnge wòtoronji wà bégel'a kàr'a sà u tunji Yakuba nùŋɔ be? Gozheni i. U à nɔ u tunji na ke, maa u cyeyi mígine u tunji yacige e, maa mee sù sèl'e. ³⁰ Ka Yakuba si jwo Yusufu á «Nume, mii méé ká ŋkwù, lire nye a waha mii na me, jaha na ye mii à mu nya a kwɔ̀, mà cè na mu saha na nye shì na.» ³¹ Ka Yusufu si yi jwo u sìŋɛebii ná u pyenge shiinbii sanmpil'á «Mii sí sà yi jwo Farɔn á na mii sìŋɛebii ná mii tunji shiinbii pi mpyi *Kana kɪni i ke, na pi à pa. ³² Mii sí yi jwo u á na mii shiinbii na nye yatombyii, si yi jwo u á na yii à pa ná yii sikyaabii, ná yii mpàabii, ná yii n̄iyyi, ná yii cyeyaayi puni i. ³³ Farɔn ká yii yyere, maa yii yíbe «Naha báara fiiwe yii na mpyi ye?» ³⁴ yii yi jwo u á «Mu bilibii na yatɔ̀re byíi mà lwɔ́ pi nàŋkocyeere e fo nume, wuu ná wuu tiibii pun'à lire pyi.» Lire ká mpyi, u sí yii yaha yii pi t̄ɛɛn Gozheni kùluni i, jaha na ye mà tàanna ná pi Kile kuni i, Misira shiinbii nye a yaa pi a wwúu kari na ná yatombyii bil'e me.»

Yusufu à u pyenge shiinbii cyée Farɔn na

47 ¹⁻² Nye Yusufu à kàre ná u sìŋɛebii pii kanƙure e, maa sà yi jwo Farɔn á «Mii tunji ná mii sìŋɛebil'à yíri *Kana kɪni i mà pa, ná pi

mpàabii, ná sikyaabii, ná ñiyyi, ná pi cyeyaayi puni i. Pi nyɛ Gozheni kùluni i.» U à puru jwo a kwɔ̄ ke, maa pire sɔ̄nɛbii kanjuruɔ̄ni cyêe u na. ³Ka Farɔ̄n si pi yíbe «Báaraɔ̄ni ngire yii na mpyi ye?» Ka pi i u pyi: «Wuu ñũɔ̄foonɔ̄ni, wuu na nyɛ yatombyii, wuu tiibii fiige. ⁴Wuu à pa nàmpantɛnre na mu kɔ̄ni i. Wuu wuuni i, yalyíre sàha nyɛ wuu yatɔ̄ɔ̄r'á mɛ. Kateg'à pɛe Kana kɔ̄ni i. Wuu yaha wuu u ntɛn Gozheni kùluni i.»

⁵Ka Farɔ̄n si jwo Yusufu á «Nyɛ ná mu tuɔ̄ni ná mu sɔ̄nɛbii s'à pa mu yyére, ⁶*Misira kɔ̄ni li nde mu taan, ma tuɔ̄ni ná ma sɔ̄nɛbii yaha kɔ̄ni tacɛnɔ̄ni puni ñɔ̄ncɛnɔ̄nke e, Gozheni kùluni i. Mu aha pɛi ta ma cɛnmpyibiil'e mpiimu pi à yatombyiini cè sèl'e ke, maa pire yaha pi a mii yabiliɔ̄ni yatɔ̄ɔ̄re nàha.»

⁷Ka Yusufu si mpa ná u tuɔ̄ni *Yakuba e mà pa ñcyêe Farɔ̄n na. Ka Yakuba si jwó le Farɔ̄n á. ⁸Farɔ̄n à Yakuba nya u à lye ke, ka u u u yyeegii dáɔ̄ni yíbe. ⁹Ka Yakuba si u pyi: «Mii yyeɛ ŋkuu ná benjaaga ná ke u nyɛ ñɔ̄nyee, cyire mii à pyi ñani na. Mii nyɛ a lye sèl'e mɛ, mii tiɔ̄ni mú s'à waha, mii sɔ̄ n-jà shì nintɔ̄nwō ta, na tiibii fiige mɛ.» ¹⁰U à puru jwo ke, maa jwó le Farɔ̄n á sahaɔ̄ni, maa nta a kàre.

¹¹Ka Yusufu si cyage kà kan u tuɔ̄ni ná u sɔ̄nɛbil'á bà Farɔ̄n mpyi a yi jwo mɛ, u à kɔ̄ni tacɛnɔ̄nke kà kan pi á, Gozheni kùluni i. ¹²Maa ñjyì kan pi á mà tàanna ná sùpyire dáɔ̄ni i.

Kateg'à nàara Misira e sahaɔ̄ni

¹³Nyɛ ñjyì yaaga sàha mpyi na ntaa *Misira kɔ̄ni puni i mɛ, katege mpyi a nàara sèl'e. Ka Misira ná *Kana kɔ̄rigii sùpyire fànhe si ŋkwɔ̄ fo mà cwɔ̄ɔ̄ katege cye e. ¹⁴Ka Yusufu si sùmaɔ̄ni péré pi á, maa cyire kɔ̄rigii wyérenɔ̄ni puni shwɔ̄ mà yaha nàfuunɔ̄ni tamàrage e Farɔ̄n mɛe na.

¹⁵Misira kɔ̄ni ná Kana kɔ̄ni wyérenɔ̄ni à pa ŋkwɔ̄ tɛni ndemu i ke, ka Misira shiɔ̄nbii si mpa Yusufu yyére maa yi jwo u á «Yalyíre kan wuu á, ma hà wuu yaha katege ku bò mɛ. Wyére saha nyɛ a sɔ̄ni wuu á mɛ.» ¹⁶Ka Yusufu si yi jwo pi á «Wyére ká mpyi u nyɛ yii á mɛ, yii pa yii yatɔ̄ɔ̄re fáa sùmaɔ̄ni na.» ¹⁷Ka pi i wá na ma ná pi yatɔ̄ɔ̄re e yyeeni puni i Yusufu yyére. Ka u u wá na pi shɔ̄nyì ná mpàabii ná sikyaabii ná ñiyyi ná dùfaanyi fáre sùmaɔ̄ni na.

¹⁸Lire yyeen'à pa ŋkwɔ̄ ke, ka pi i mpa Yusufu yyére sahaɔ̄ni, maa yi jwo u á «Wuu ñũɔ̄foonɔ̄ni, wuu wyérenɔ̄ni'à kwɔ̄, wuu à pa ná wuu yatɔ̄ɔ̄re puni i mu yyére. Wuu sɔ̄ li ŋwɔ̄hɔ̄ mu na mɛ, yaaga sàha nyɛ wuu pi kan mu á ná wuu yabilimpɔ̄ni ná wuu taare bà mɛ. ¹⁹Ma hà ñɛɛ wuu yaha wuu kwú ma taan mɛ, wuu taare kà ŋkwôro sùpyiibaa mɛ. Wuu ná wuu taare shwɔ̄, yalyíre kan wuu á. Wuu ná wuu taare sí n-pyi Farɔ̄n yahare e. Wuu la nyɛ sɔ̄ ŋkwú si wuu taare yaha sùpyiibaa mɛ, sùma kan wuu á, wuu

nûgo. ²⁰ Ka Yusufu si Misira taare puni shwɔ Farɔn mege na, ɲaha na ye, kateg'á ta Misira shiinbil'e ke, ka pi i pi taare puni pére Farɔn á.

Lire pyiŋkanni na taare pun'à pa mpyi Farɔn woro. ²¹ Ka Misira kɪni sùpyire puni si mpa mpyi Farɔn bilii, mà lwɔ kɪni ɲùŋke kà na, ma sà fwordo ku sanŋke na. ²² Taare t'à kwôro shwombaa ke, tir'à pyi sáragawwuubii woore. Farɔn mpyi a *saliyaŋi wà tɪŋe sáragawwuubii kurugo, nte u mpyi na ŋkaan pi á ke, tire mpyi a jà na pi ɲwɔ caa. Lire l'à pi ta pi ɲye a pi taare pére me.

²³ Ka Yusufu si yi jwo sùpyir'á «Nye nume, mii à yii ná yii taare shwɔ a kan Farɔn á niŋjaa. Mii sí sùmashiŋi kan yii á yii nûgo. ²⁴ Ŋka sùmakwɔŋgii ká nɔ, yii sí sùmaŋi t́aa tatáayi kaŋkuro, si taaga niŋkin kan Farɔn á. U sanŋi sí n-pyi shiŋi, ná yii pyenge shiinbii ɲwɔlyiŋi.

²⁵ Ka pi i Yusufu pyi «Wuu ɲùŋufooŋi, mu à wuu shwɔ katege na. Nye ná mu s'à lire kacenni nimbwoni pyi wuu á, wuu sí n-pyi Farɔn bilii.»

²⁶ Ka Yusufu si to le Misira kɪni i: «Nùŋgwɔhɔ maha nùŋgwɔhɔ, yii sí yii sùmaŋi nintaŋi t́aa tatáayi kaŋkuro si taaga niŋkin kan Farɔn á.» Uru toŋi ɲye wani fo niŋjaa. Sáragawwuubii u taare kanni t'à kwôro ti ɲye a pyi Farɔn wooro me.

²⁷ Nye lire pyiŋkanni na, *Izirayeli shiinbil'à t́eɛn Gozheni kùluni i, Misira kɪni i. Ka pi cyeyaayi ná pi pyiibii si mpa ɲyaha.

²⁸ Lire kántugo, *Yakuba à yye ke ná baashuunni pyi Misira kɪni i. U shiŋi yyeegii pun'à bê yye ɲkuu ná beeshuunni ná baashuunni na. ²⁹ U t́eekwúun'à nɔ ke, ka u u u jyaŋi Yusufu yyere, maa yi jwo u á «Kampyi mii kyal'à t́aan mu á, ma tàange ná ma ɲwɔmefente cyêe na na. Mii aha ŋkwú ma hà na tò Misira e me, mii la ɲye maa ma cyege le na cyiini ɲwɔh'i, maa ŋkâa, na mu s̀i ɲe mii tò Misira e me. ³⁰ Mii aha ŋkwú, maa na buwuŋi lwɔ a yige Misira kɪni i, mà sà ntò na tulyeyi tatonŋe e.» Ka Yusufu si jwo ur'à yi lógo, na uru sí li pyi, bà u à yi jwo me. ³¹ Ka Yakuba si jwo «Lire t́eni i, mu sí n-kâa mii á.» Ka Yusufu si ŋkâa. Lire kántugo, ka Yakuba si niŋkure sín u yasínniŋke ɲùŋɔ yyére, maa Kile pêe.

Yakuba à jwó le Yusufu jyaabil'á

48 ¹ Lire kántugo, ka pi i mpa yi jwo Yusufu á, na u tuŋi *Yakuba ɲye a cùuŋɔ me. Ka Yusufu ná u jyaabii shuunniŋi, Manase ná Efirayimu, si ŋkàre Yakuba taan. ² T́eni i y'à jwo Yakuba á na u jyaŋi Yusufu wá na ma u yyére ke, ka u u ŋkáràma a yír'a t́eɛn u yasínniŋke na.

³ Yusufu à pa ke, ka u u yi jwo u á «Kile Siŋi Punifol'à uye cyêe mii na Luzi kàhe e, *Kana kɪni i, maa jwó le mii á. ⁴ Maa jwo mii á «Mii sí pyi niŋyahamii kan mu á, si mu shiinbii ɲyaha, si pi pyi sùpyishi niŋyahawa, si nde kɪni kan mu t́ulug'á, li sí n-pyi pi wuu t́erigii puni i.» ⁵ Maa núr'a

yi jwo Yusufu á «Pùnampyire shuunniŋi mu à ta naha *Misira kini i, mà mii ta mii sàha mpa mu yyére naha me, Efirayimu ná Manase, pire sí n-pyi mii pyìi, bà Uruben ná Simiyɔn nye me. ⁶Ŋka pyiibii mu sí n-ta pire kàntugo ke, pire sí n-pyi mu yabiliŋi wuu. Pi sí pi nàntan kɔɔge ta Efirayimu ná Manase cye kurugo. ⁷Mii na lire pyi Araseli kurugo, jaha na ye mii niŋjiriŋi Mesopotami kini i, mu nuŋi Araseli à kwû mii á Kana kini i, Efirata kànhe taan. Ka mii i u tò kuru cyage e Efirata kànhe kuni na.» (Efirata kànhe pi maha mpyi Betilehemu nume.)

⁸Yakuba à Yusufu pyiibii nya ke, ka u u jwo «Mpii pi nye mpìi ye?» ⁹Ka Yusufu si jwo «Kile à pùnampyire shuunniŋi ntemu kan mii á naha Misira e ke, tire ti.» Ka Yakuba si jwo «Maye sanŋa yaha, maa pi file na na, bà mii si mpyi si jwó le pi á me.»

¹⁰Nye lyage mpyi a Yakuba nyiŋyaani cyéŋe. U sàha mpyi na jaa na jɔúu me. Ka Yusufu si u pyiibii file u na, ka u u pi lwó a taha u tooyi na, maa pi pur'a cû. ¹¹Maa jwo Yusufu á «Mii mpyi a tèn ná l'e na mii saha sí mu nya me. Ŋka li le, Kile à li yaa mii à mu pyiibii yabilimpìi nya.» ¹²Ka Yusufu si u pyiibii láha u tuŋi tooyi na, maa niŋkure sín jùŋke na u taan maa yyahe cyígile.

¹³Lire kàntugo, maa u jyaŋi Efirayimu yaha u kàniŋe cyage na, maa Manase yaha u kàmene woge na. Maa file ná pi e u tuŋi na, maa Efirayimu yyéŋe tufooŋi kàmene na, maa Manase yyéŋe u kàniŋke na. ¹⁴Ŋka u tuŋi Yakuba à u cyeyi para a taha, maa u kàniŋe cyege taha Efirayimu jùŋke na, mà li ta uru u nye cɔɔnfooŋi, maa u kàmene taha yyahafooŋi Manase woge na. ¹⁵Maa jwó le Yusufu á maa jwo

«Mii tulyage *Ibirayima ná mii tuŋi Ishaka, pir'à Kilerŋi ŋgemu pèe ke, uru u jwó le mpìi pyiibil'á.

Uru Kilerŋi nye ná mii i, mà lwó mii canzege na, mà pa bwòn nume na.

¹⁶Kile Melekenŋi u à mii shwɔ kawagii puni na ke,

Uru u jwó le mpìi pyiibil'á.

Mpii pyiibii pi mii mege pyi ku kwôro shi,

Mii tulyage Ibirayima ná mii tuŋi Ishaka mege kà mpîni me.

Pi tûluge ku nyaha jùŋke na.»

¹⁷Nye Yusufu à li nya na u tuŋ'à u kàniŋe cyege taha cɔɔnfooŋi Efirayimu jùŋke na ke, ka li i mpen u e, ka u u tufooŋi kàniŋe cyege láha Efirayimu jùŋke na mà taha Manase woge na. ¹⁸Maa jwo «Baba, mu à wurugo, ŋge u nye jyafooŋi niŋcyiŋi ke, uru u jùŋke na mu mpyi a yaa mu u ma kàniŋe cyege taha.» ¹⁹Ŋka tufooŋi nye a jɛe me, maa jwo «Mii jyaŋi, mii à yi cè fo mà jwɔ. Manase u tûluge mú sí nyaha n-pyi shiŋi wà. U sí n-pyi shinbwo, ŋka u kàntugo wuŋi sí n-pèe u na. U cɔɔnŋi tûluge sí nyaha n-pyi shi niŋyahawa.» ²⁰Ka Yakuba si jwó le pi á kuru

cannke, maa jwo «*Izirayeli shiinbii sí raa jwónji leni ná yii mege e. Pi sí n-pa a ŋko «Kile u jwó le yii á, bà u à u le Efirayimu ná Manase á me.»»
 Lire pyiŋkanni na, Yakuba à Efirayimu yaha Manase yyaha na.

²¹ Lire jwóhɔ na, ka u u yi jwo Yusufu á «Mii à na tashàge byanhara, ŋka Kile sí n-pyi ná yii e. U sí yii pyi yii núru yii tulyeyi kɔni i, Kana kɔni i. ²² Mà bàra lire na, mii sí mu kɔge nyaha n-tòro mu sìŋɛbii sanmpii woge taan. Mii sí Sikemu kùluni kan mu á. Mii à kuru shwɔ Amɔri shiinbii na, ná na kàshikwɔŋwɔɔni ná sintaage e.

Yakuba à nùmpañja jwumpe jwo mà yyaha tíi ná u pyiibil'e

49 ¹ Lire kàntugo, ka *Yakuba si u jyaabii yyere maa jwo: «Yii a ma, yii i mpa bínni na taan, karigii nimpañkii cyi sí nɔ yii na ke, mii sí cyire jwo yii á. ² Yakuba jyaabii, yii a ma yii i mpa bínni, yii lógo yii tuŋi *Izirayeli^u jwɔ na.

³ Uruben, mu u nyɛ mii jyaŋi niŋcyiŋi,
 Mu u nyɛ mii nànte yaage, mii à mu si mà mii ta nàŋjiwe.
 Pèente mu à ta ke, tir'a fànha tò mu sìŋɛbii sanmpii woore na.
 Fànhe ku nyɛ mu i ke, kur'à nyaha mu sìŋɛbii sanmpii woge na.
⁴ Ŋka mu na nyɛ mu à jwo lwɔhɔ ŋkemu k'à dùgo jɔ a fworɔ na fwu ke, mu teenm'à pen.
 Mu à dùgo ma tuŋi yasínniŋke juŋ'i, maa wwò ná ma tuŋi cwɔŋi w'e.
 Lire kurugo, mu saha sì yyaha yyereŋi ta me

⁵ Simiyɔn ná *Levi kapyiŋkii nyɛ niŋkin,
 pi maha pi kàshikwɔŋwɔhɔgii lwúu marii kakyaare pyi.

⁶ Mii nyɛ a sìi ná pi e pi ŋgwòŋi i me
 Pi kapyiŋkii mú sí nyɛ a táan mii á me
 Naha kurugo ye mà pi lùyiriwuubii yaha, pi à sùpyire tà bò, pi pege kurugo.

Mà pi yaha bàhage na, pi à nùpyahii cyi sirakapanya *kwɔn.

⁷ Mii à pi láŋa pi lùyirini kurugo, naha na ye lùyirini l'à pi wà lire kapiini mpyiŋi na.

Mii à pi láŋa pi lùyirintoroni kurugo, naha na ye lùyirintoroni l'à pi wà lire kapiini mpyiŋi na

Mii sí pi tùluyi pyi yi láha yiye na Izirayeli kɔni i,
 Yi sí n-tèen n-tèen yiye Yakuba kɔni^v puni yyaha kurugo.

^uYakuba mege kà ku nyɛ Izirayeli

^vYakuba kɔni ná Izirayeli kɔni nyɛ niŋkin

Ŋka u sí pi kòrɔ n-caala.

²⁰ Asheri wi ke, yafaayi sí raa jwɔge u kɪni i.
Saانبii njyɛŋi nijcenŋi sí raa ntaa l'e.

²¹ Nefitali na nyɛ mu à jwo cɛ̀ɛɛ, ɲkemu ku nyɛ kuy'á ke, ku maha
cɛ̀mpyire nisɪnante sini.

²² Yusufu fành'à nyaha mu à jwo sige dùfaanɲa ku nyɛ lwohɔ jwɔ na;
mu à jwo sige dùfaanmbile kafaawaga jwɛŋ'i.

²³ Sintaayifeebil'à taha u fye e,
maa u ɲwɔ ná tãanbil'e, maa u kãnha sèl'e.

²⁴ Ŋka u sintaag'à kwôro u cye e,
Yakuba u Kileŋi Siŋifol'à fãnha kan u cyey'á.
Uru Kileŋi u nyɛ Izirayeli kãnmucyafooŋi,
uru mú u nyɛ Izirayeli taɲwɔhɔge.

²⁵ Mu tuŋi u Kileŋi u sí mu tɛ̀ge,
Kile Siŋi Punifoo u sí jwó le mu á,
si nɪnyiiŋi zãnhe kan mu á,
si jwó le mu á,
si ɲɪŋke lùbilibii kan mu á,
si mu pyiibii pyi pi nyaha;
si mu yatɔ̀re pyi ti púgo.

²⁶ Jwóobii Kile à le mu tuŋ'á ke,
pir'à fãnha tò ɲanyi nijjyeyi yacenyi na,
Kile u jwó le Yusufu á amuni,
Kile u jwó le u á,
uru ɲgemu u nyɛ u cɪnmpyiibii ɲùŋɔ na ke.

²⁷ Benzhama na nyɛ mu à jwo sige pwun katege wu.
Nyège na, u maha sige yaare tà cù a kyà,
yàkɔŋke u maha tà tãa tãa u pyiibii na.»

²⁸ Nyɛ Izirayeli tùluyi ke ná shuunniŋ'à fworɔ mpɪi shiin ke ná shuunniŋi
i. Pi tuŋi Yakuba jwumpe nizanmpe pu mpyi mpe mà yyaha tí ná pi puni
niŋkin niŋkinŋi i, wà ná wà wumɔ nyɛ a pyi niŋkin mɛ.

Yakuba kwùŋi kani

²⁹ Nyɛ lire kàntugo, ka *Yakuba si yi jwo a waha u jyaabil'á na: «Mii aha
bú ɲkwù, yii i sà na tò na tulyeyi tatoŋke e, ɲaŋgyige ku nyɛ Kyiti shinŋi

Efirɔn kerege e ke, wani yii sí n-sà mii tò na tulyeyi taan. ³⁰ Kuru naŋgyige na nye Makipela kerege e, Mamire cyage e, *Kana kɔni i. *Ibirayima u à kuru cyage shwɔ Kyiti tɔluge shinŋi Efirɔn á, mà pyi u kwùu tatòŋɔ. ³¹ Wani Ibirayima ná u cwoŋi Sara, ná Ishaka ná u cwoŋi Erebeke à tò, wani mii à na cwoŋi Leya tò mú. ³² Kuru kerege ná naŋgyige ku nye k'e ke, yire pun'à shwɔ Kyiti shiinbil'á.»

³³ Nye Yakuba à puru jwumpe jwo a kwɔ u jyaabil'á ke, maa tooyi dùrugo yasínniŋke na, maa sínni, ka u múnaani si fwo ro u e.

50 ¹ Tèni i Yusufu à cè na u tuŋ'à kwù ke, ka u u u yyahe bùru u woge na, maa mee sú.

² U à kwɔ mæesuni na ke, maa u wyempiiibii pyi pi à u tuŋi buwuŋi yal'a yaa ná nùguntangayaayi i mà yaha. ³ Ka pi i ŋkwôro u njaani na fo mà sà nta canmpyaa beeshuunni, naha na ye *Misira kɔni làda u mpyi ure. Ka Misira shiinbii si yameeni sú fo canmpyaa beetaanre ná ke. ⁴ Cyire canmpyaagil'à fùŋŋɔ ke, ka Yusufu si yi jwo Farɔn fyèpwohɔshiinbil'á «Kampyi sèe wi, mii kyal'à táan yii á, yii na pwohɔ yii sà yi jwo Farɔn á, ⁵ na mà mii tuŋi yaha u sàha ŋkwù me, u à yi jwo mii á na uru ká ŋkwù, mii i sà uru tò u fanŋke nintùgoge e *Kana kɔni i, mii s'à kâa u á na mii sí li pyi. Lire kurugo, mii la nye si sà na tuŋi tò si láha núru mpa.»

⁶ Nye puru jwump'à nɔ Farɔn na ke, ka u u yi jwo Yusufu á «Sà ma tuŋi tò Kana kɔni i, maa núru, naha na ye mu à kâa mà kwɔ u á na mu sí lire pyi». ⁷ Yusufu niŋkàriŋi ná u tuŋi buwuŋi i, Farɔn kɔni jùŋufeebii pun'á sà u tùgo, Farɔn nàŋkolyeebii ná Misira kɔni nàŋkolyeebii sanmpii puni, ⁸ ná Yusufu pyenge shiinbii puni, ná u sìŋeɛbii, ná u tuŋi pyenge shiinbii puni. Pyiibii ná yatɔre kanni t'à kwôro Gozheni kùluni i, Misira kɔni i. ⁹ Shɔnyi wòtorobii ná shɔndugubii mú na mpyi ná pi e. Sùpyiŋyahara ti mpyi tiye fye e na ŋkèege.

¹⁰ Tafafyinge ku nye Zhuruden baŋi kàntugo, ná ku mege nye Atadi ke, pi à nɔ wani maa yameeni sú, maa kwuuyi wà sèl'e. Canmpyaa baashuunni pi à pyi kuru kwùge na wani. ¹¹ Kana shiinbii pi nye lire kɔni i ke, pir'à kuru kwùge pyiŋkanni nya Atadi tafafyinge e ke, maa jwo «Ŋke à pyi kwùbwohɔ Misira shiinbil'á de!» Lire kurugo, pi à kuru cyage mege le na *Abeli Misirayimu, kuru cyage na nye Zhuruden baŋi kàntugow

¹² Lire pyiŋkanni na, *Yakuba mpyi a njemu jwo u pyiibil'á u kwùge kyaa na ke, lire pi à pyi. ¹³ Pi à kàre ná u buwuŋi i Kana kɔni i. Naŋgyige ku nye Makipela kerege e ke, mà sà ntò wani. *Ibirayima u mpyi a kuru cyage shwɔ Kyiti tɔluge shinŋi Efirɔn á, mà yaha kwuutatorŋɔ, kuru cyage laage nye a tɔɔn Mamire woge na me. ¹⁴ Yusufu à u tuŋi tò a kwɔ ke, ka

^wAbeli Misirayimu, pwohɔ ku nye Misira shiinbii yameeni tasúge.

u u núr'a kàre Misira kìnì i. U sìŋɛbii ná shin maha shin u mpyi a kàre ná u e tufoonji tatonjke e ke, ka pire puni si núr'a pa Misira e.

Yusufu yyahafebil'à yàfa cya u á

¹⁵Nye Yusufu sìŋɛbil'à li nya na pire tuŋ'à kwû ke, ka pi i jwo: «Yusufu ká yîri wuu kurugo numɛ de! Wuu à kapiini ndemu pyi u na ke, u aha jwo u sí lire fwooni tò wuu na de!» ¹⁶Ka pi i wà yaha a kàr'a sà yi jwo Yusufu á «Mà jwo mu tuŋi u kwû ke, u mpyi a jwo na ¹⁷wuu sà jwo ná mu i, wuu u mu jáare, maa náanji maa yàfa ma sìŋɛbii na, jaha na ye pi à kapii pyi mu na.» Ka pi i jwo Yusufu á «Wuu na nyɛ mu tuŋi Kilenji bilii, náanji (maa yàfa*) maa ma sìŋɛbii kapiini yàfa pi na.» Yusufu à puru jwumpe lógo ke, ka u u mɛ sù.

¹⁸Ka u yyahawuubii si ŋkàr'a sà niŋkure sín u taan, maa jwo «Mu bilibii pi mpìi.» ¹⁹Ka u u pi pyi «Yii àha vyá mɛ, mii u nyɛ Kile la? ²⁰Yii pi ke, yii la mpyi si kapii pyi mii na, ŋka Kile à li kɛɛŋ'a pyi kacenne, maa li kàntugo pyi nde niŋjaa, bà sùpyire niŋyahara si mpyi si shwɔ mɛ. ²¹Lire e ke, yii àha raa fyáge mɛ, mii sí yii ná yii pyiibii puni le na kaloge jwɔh'i.» Maa jwo ná pi e tìpoom'i, mà pi zòmpii tìŋɛ.

Yusufu kwùŋi

²²Lire kàntugo, Yusufu ná u cìmpyiibil'à kwôro *Misira e. Yusufu shìŋi tɛgen'à pyi yyee ŋkuu ná ke. ²³U à u jyaŋi Efirayimu pyiibii ná u jampyire nya. Nye Manase jampyir'à si ke, ka Yusufu si pire pyi u pyii. Manase jampyire na mpyi Makiri pyii.

²⁴Canŋka Yusufu à jwo u sìŋɛbil'á «Li sì mɔ mɛ, mii sí n-kwû, ŋka yii i dá li na na Kile sí yii le u kaloge jwɔh'i, si yii yige nde kìnì i. Kìnì jwɔmɛeni u à lwɔ wuu tulyeyi *Ibirayima ná Ishaka ná *Yakuba á ke, u sí n-kàre ná yii e wani.» ²⁵Lire kàntugo, Yusufu à u sìŋɛbii pyi «Yii kâa na pyii na, na Kile ká bú yii yige Misira e, yii niŋkàribii, yii sí n-kàre ná mii kaciiyi i.»

²⁶Nye Yusufu à pa ŋkwû mà u shìŋi yaha yyee ŋkuu ná ke ke, ka pi i u buwuŋi bégele ná latikol'e mà le keshu funŋ'i mà tò Misira kìnì i.